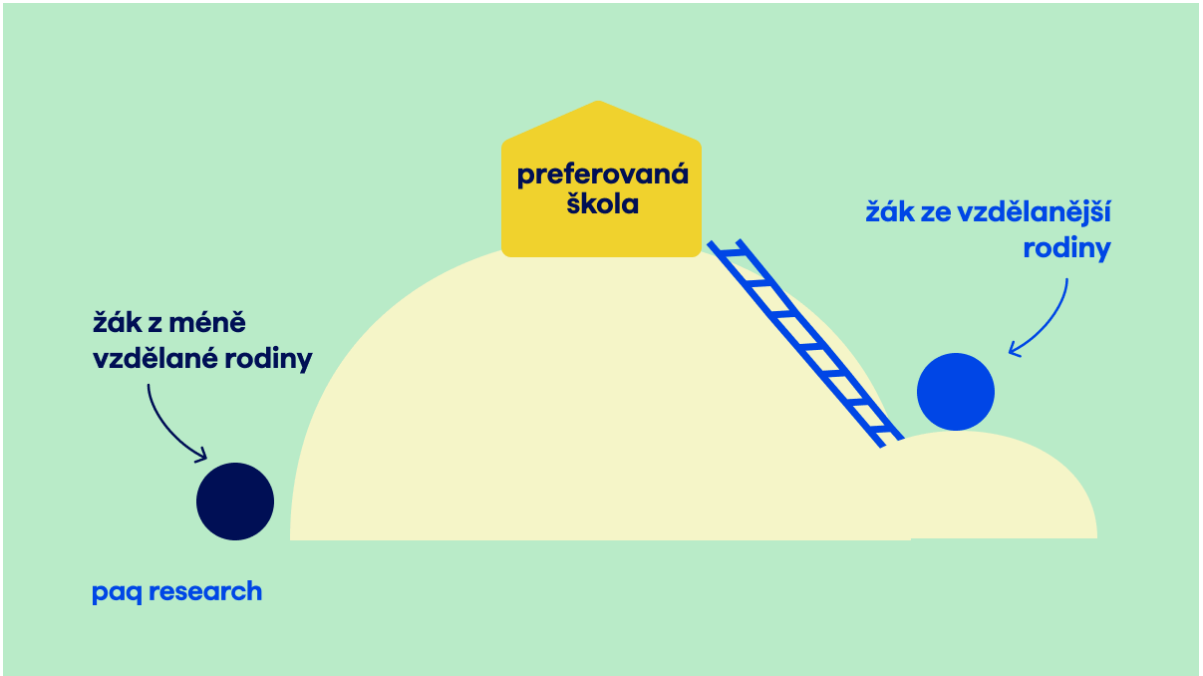
- tabulky k blogu: `"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\03_data\02_hlavni\04_tabulky\EDU4_02n01_rodice_hlavni_tabulky_blog_v03_vazene.xlsx"`
- celkové tabulky: `""G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\03_data\02_hlavni\04_tabulky\EDU4_02n01_rodice_hlavni_tabulky_blog_v04_vazene.xlsx"`
- dotazník: ODKAZ
- codebook: `"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\03_data\02_hlavni\91_codebook\EDU4_02n01_rodice_hlavni_cbook_v00_ZDROJOVY.xlsx"`
- zadání pro grafiku: `"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\05_analyzy\2026-04_edu4_02_rodiče JPZ šetření.xlsx" PŘESUNULO SE DO KARTY V GDOCU!`

Titulek: Složitý systém, drahá příprava. Přijímačky na střední prohlubují nerovnosti

Perex: Méně vzdělané rodiny naráží na komplikovanost systému, vzdělanější si úspěch pojišťují drahou přípravou.

Shrnutí:

- Úspěšná cesta na střední školu vyžaduje překonání čtyř překážek, na nichž část rodičů ale ztroskotá. Nedávají si na první prioritu ideální volbu, nerozumí

přijímacímu algoritmu, nevyužívají přípravu mimo ZŠ a nezjišťují si minimální percentil pro přijetí. Výrazně častěji naráží méně vzdělané rodiny, zjistil reprezentativní výzkum PAQ Research. Složitost přijímacího systému tak prohlubuje sociální nerovnosti.

- Méně vzdělaní rodiče časteji podceňují možnosti svých dětí. Třetina z nich nedává jako první volbu obor s maturitou, i když jejich děti mají nejhůře trojky. To je násobně více než mezi vzdělanějšími rodiči. Roli může hrát počet přihlášek. Čtvrtina rodičů by při jejich větším počtu zařadila na první prioritu jinou školu, kam by jejich dítě chtělo víc, ale v současném systému nechtějí riskovat nepřijetí.

- Přijímacímu algoritmu nedostatečně rozumí čtvrtina rodičů deváťáků. Respondenti odpověděli správně maximálně na jednu ze čtyř znalostních otázek. Rodiče se bez maturity v porozumění algoritmu chybují třikrát častěji než ti s vysokou školou, kteří nicméně také chybují. Nejčastěji si mylně myslí, že si žák může po zkouškách školu vybrat.

- Každý druhý rodič si nezjišťuje minimální percentil pro přijetí z minulého roku, přestože údaj pomůže deváťákům nejlépe odhadnout jejich šanci na přijetí. Hlavní překážkou je jeho špatná dostupnost. Školy ho ve výsledkových listinách obvykle neuvádějí a chybí i ve státním systému DiPSy. Rodiče navíc zpravidla nedokáží přesně určit ani percentil svého dítěte, se kterým by mohli minimální percentil školy porovnat. Pokud ho chtějí zjistit, musí si zaplatit srovnávací testy, což znevýhodňuje chudší rodiny.

- Mezi rodinami panují velké nerovnosti v tom, kolik investují do přípravy svých dětí. Čtvrtina rodičů dává přes 5 000 Kč, přičemž vysokoškolsky vzdělaní rodiče dvakrát častěji než rodiče bez maturity. Děti z méně podnětného prostředí tak většinově nemají k dispozici doučování s lektory a další názorné druhy přípravy, které by jim nejvíce pomohly.

- Pro zmírnění nebo odstranění výše uvedených chyb a nedostatků navrhujeme:

    - navýšit kapacity žádaných oborů, protože bez toho budou mít následná opatření omezený dopad,
    - změnit systém přijímaček: nejdříve psát testy, dostat výsledek a až poté si podat přihlášku,
    - zvýšit počet priorit v přihlášce,
    - zlepšit dostupnost informací o všech podstatných kritériích pro přijetí (percentil, ověření vhodného řazení přihlášek),

- zpřístupnit bezplatnou přípravu pro žáky na úrovni placených kurzů (databáze úloh, videonávody, rady pro vyplňování testů, více termínů přijímaček nanečisto přímo ve školách),
- poskytovat žákům ohroženým nízkými aspiracemi (např. v oblasti studia na střední škole s maturitou) včasné kariérové poradenství.

Znění dotazníku ke stažení zde.

Použité pojmy:

- **Jednotná přijímací zkouška (JPZ)**: Jednotný test z matematiky a češtiny pro žáky ucházející se o maturitní obory. Přihlášky na školy se podávají v únoru a testy se píšou až v dubnu. Žáci hlásící se na nematuritní obory jsou přijati na základě kritérií školy (známky, školní zkouška).

- **Přijímací algoritmus**: Systém, který rozřazuje žáky poté, co napíšou JPZ. Žáka zařadí do školy, pro kterou splní kritéria pro přijetí (např. umístění mezi nejlepšími 30 žáky) a zároveň algoritmus zohledňuje pořadí škol na přihlášce. V Česku od roku 2024 funguje algoritmus odloženého přijetí. Pokud žák splňuje kritéria pro přijetí na první školu první priority, je na ni automaticky přijat. Pokud není přijat na tuto školu, algoritmus ověří, jestli má dostatek bodů pro přijetí na druhou nebo třetí prioritu. Školy si nejde po odevzdání přihlášky a napsání testů měnit nebo vybírat.

- **Přihláška první priority / první volby**: Přihláška první priority určuje, jakou školu má algoritmus zohlednit jako první při vyhodnocování výsledků. Měla by to být vždy vysněná škola, u které si uchazeč může dovolit neuspět. Více o přihláškách a algoritmu v našem blogu.

- **Percentil pro přijetí:** Percentil udává, kolik procent jiných žáků má horší výsledek než daný žák. Například 70. percentil znamená, že žák dosáhl stejného nebo lepšího výsledku než 70 % ostatních žáků. Testy mohou být každý rok jinak obtížné a žáci za ně dostávají různé počty bodů, proto je lepší soustředit se na percentil, který lépe ukazuje, jaké výsledky jsou potřeba pro přijetí na školu bez ohledu na to, že jeden rok to bylo 75 bodů a druhý rok 85. I percentily potřebné pro přijetí se však meziročně mění kvůli změnám v poptávce po jednotlivých školách.

- **Méně vzdělaní rodiče/rodiny**: Pro zjednodušení v textu označujeme jako „méně vzdělané rodiče/rodiny" ty, kteří mají základní vzdělání nebo střední vzdělání bez maturity.

Co a proč zkoumáme

V PAQ Research dlouhodobě mapujeme český systém středních škol. Má mnoho nedostatků, které ovlivňují budoucí úspěch žactva, a tak i jejich dospělost a ekonomiku.

Nedostatek míst na populárních oborech v kombinaci s nepochopením přijímacího algoritmu nutí žáky k riskantním nebo příliš opatrným volbám, které je často připraví o preferovanou školu. Situaci zhoršuje neochota krajů navyšovat kapacity všeobecného vzdělávání, což se následně negativně projevuje u přijímaček na vysoké školy, kde mají absolventi odborných škol v konkurenci gymnazistů horší startovní pozici. V systému se navíc vyskytují překážky, které odrazují žáky s dobrými výsledky z méně podnětného prostředí od studia na gymnáziích, čímž se v českém školství dále betonují nerovnosti a nevyužitý potenciál.

Cílem této studie je na reprezentativním souboru zmapovat, jak se rodiče a jejich děti rozhodují při výběru střední školy, jak se orientují v systému přijímacího řízení a jak se jejich rozhodování a přístup k informacím liší v závislosti na vzdělání rodičů. V závěru shrnujeme hlavní chyby, kterých se rodiny při přechodu na střední školu dopouštějí, často vinou samotného systému:

- nevolí ideální školu jako první prioritu,
- neorientují se v přijímacím algoritmu,
- nemají dostupný stejný typ a úroveň přípravy,
- při odhadu šancí pro přijetí ignorují percentil.

Zároveň přinášíme doporučení pro změny systému, které by mohly zmírnit vzdělanostní nerovnosti a zvýšit šanci deváťáků dostat se na preferovaný obor.

Koho jsme se ptali a jak

Dotazník vyplňovali rodiče žáků v 9. třídě základní školy, kteří se plánovali hlásit na střední školu ve školním roce 2025/26. Sběr dat probíhal před podáním přihlášek od 2. ledna do 31. ledna 2026 pomocí online dotazníku. Většina výsledků prezentovaných v této studii vychází z dotazníků respondentů, jejichž dítě se v přijímacím řízení plánovalo přihlásit na maturitní obor alespoň na jedné ze svých priorit (N = 860). Podrobněji v kapitole *O výzkumu Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy*.

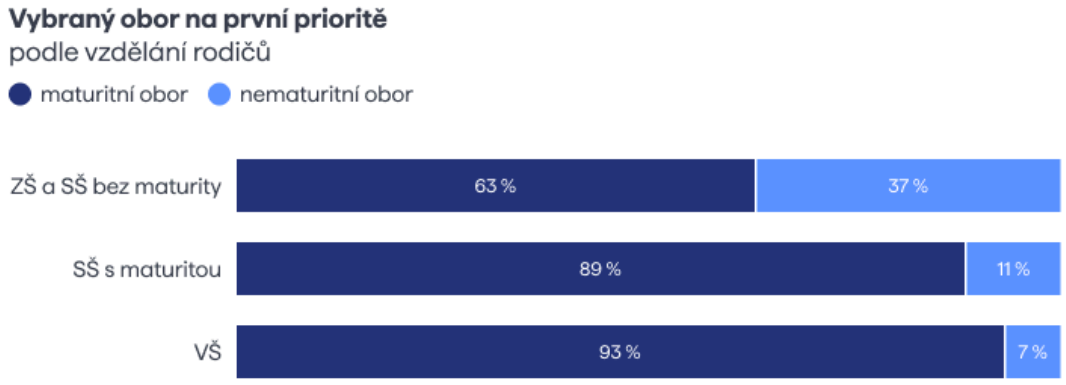
Druh oboru na první prioritě

Zatímco u rodičů s maturitou či vysokoškolským vzděláním volí maturitní obor jako první prioritu naprostá většina žáků (86 až 91 %), u rodičů bez maturity je to pouze 57 %. Rozdíl může částečně souviset s horšími studijními výsledky dětí nebo nižšími aspiracemi v méně vzdělaných rodinách.

Vzdělání rodičů však hraje roli i tehdy, když mají žáci srovnatelné známky na vysvědčení. Jedničkáři až trojkaři z rodin s maturitou nebo vysokou školou se na maturitní obory hlásí v 89 až 93 % případů, zatímco u žáků se stejnými známkami z rodin bez maturity jsou to pouze necelé dvě třetiny (63 %). Více než třetina z nich (37 %) tak míří do nematuritních oborů.

Graf 1

Pouze dvě třetiny jedničkářů až trojkařů z rodin bez maturity volí na první prioritě maturitní obor

Poznámka Zahrnuti jsou pouze respondenti, jejichž dítě mělo na konci 8. ročníku základní školy z matematiky a češtiny nejhůře trojku. Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Znění otázek Kterou střední školu a obor bude mít Váš syn / Vaše dcera jako první prioritu na přihlášce, tedy na prvním místě?, Jakou známku mělo Vaše dítě na konci 8. ročníku základní školy? (celé znění otázek naleznete v dotazníku na str. 6–8 a 18)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy (2026), 922 respondentů

paq research

Příčiny mohou být různé: nízké sebevědomí žáků, nedostatečná/nedostupná nabídka maturitních oborů v okolí, prioritizace rychlého nástupu do zaměstnání nebo nízká informovanost žáků o tom, že mají dostatek schopností být přijati na maturitní obor.

Ke zvýšení aspirací žáků z méně podnětného prostředí je třeba aplikovat doporučení uvedená na konci studie.

Počet přihlášek

Nízký počet povolených přihlášek a nízké kapacity žádaných oborů snižují motivaci žáků a rodičů hlásit se na obory, o které by jinak měli reálně zájem. Důvodem mohou být obavy z nepřijetí nebo taktizování s cílem být přijat na jiný obor „na jistotu". Podle našeho dřívějšího šetření považuje všeobecnou střední školu (gymnázium nebo lyceum) za ideální volbu pro své dítě přibližně třetina rodičů (32 %). Při odstranění systémových překážek by poptávka po všeobecných oborech mohla dosahovat až 50 %. V roce 2025 o gymnázia a lycea sice mělo zájem 38 % ze všech uchazečů o SŠ, ale kvůli omezené kapacitě tvořili jen 20 % všech přijatých.

Současný systém přijímacího řízení umožňuje podat až tři přihlášky. Podle našeho šetření této možnosti využilo 86 % deváťáků. Necelá čtvrtina rodičů (23 %) uvedla, že při větším počtu přihlášek (např. pět nebo sedm) by na první prioritu zařadili jinou školu, kam by jejich dítě chtělo víc, ale za současných podmínek nechtějí riskovat nepřijetí. To ukazuje, že současné nastavení přijímacího řízení může vést k opatrnějším volbám a potlačení skutečných preferencí ve prospěch „bezpečnější" volby.

GRAF 2

Třetina rodičů bez maturity by při vyšším počtu přihlášek vybrala na první prioritu jinou školu, ale v současném systému nechce riskovat nepřijetí

Poznámka Zahrnuti jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor. Hodnoty v grafu jsou zaokrouhleny na celá procenta, součet v rámci každé skupiny proto může být 99 % nebo 101 %. Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Znění otázky Kdyby bylo možné mít více přihlášek než 3 (např. 5 nebo 7), zařadili byste na první prioritu JINOU školu nebo obor, kam by dítě chtělo víc, ale máte obavu, že se na ni nedostane? (celé znění otázky naleznete v dotazníku na str. 11)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy (2026), 860 respondentů

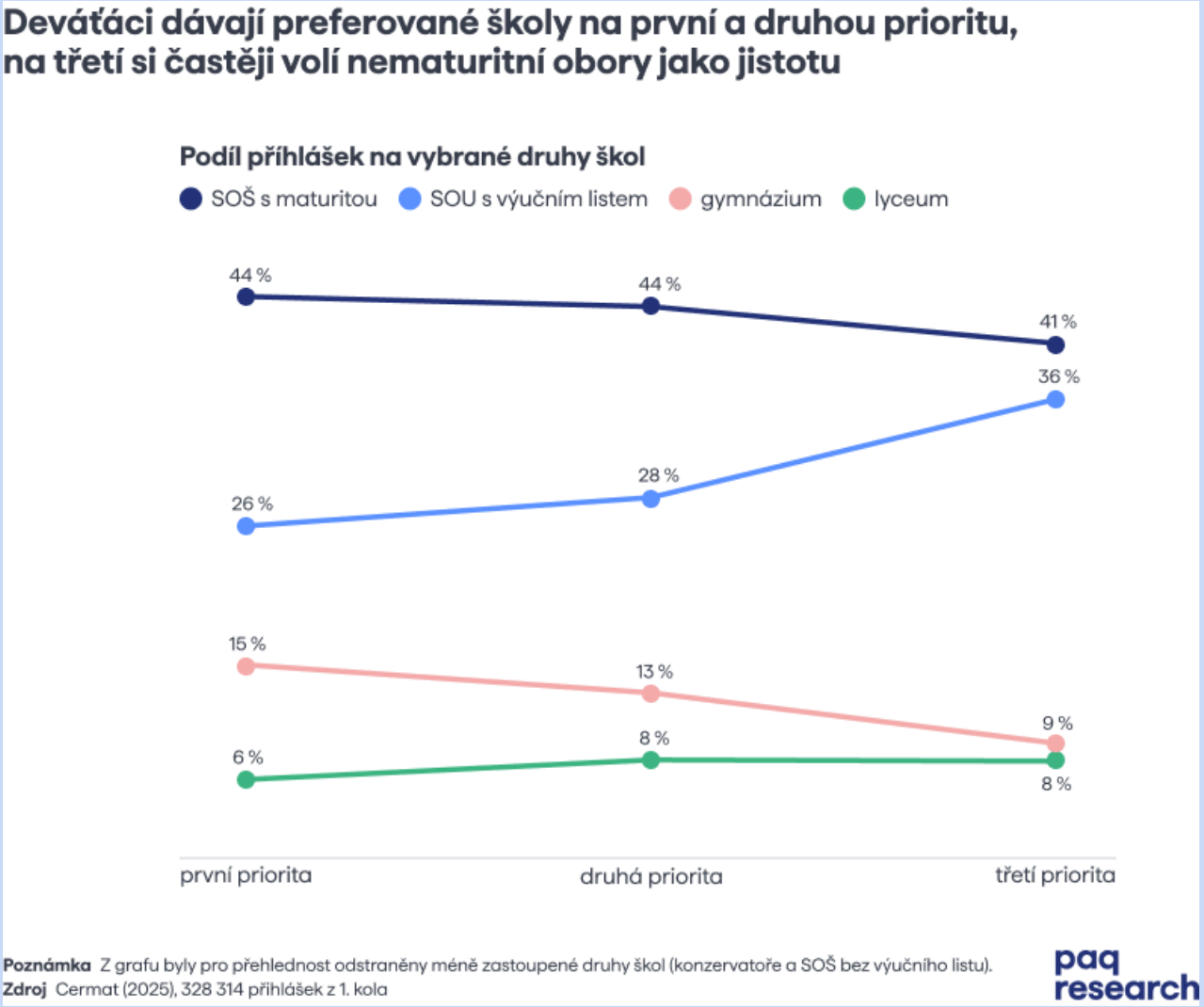
paq research

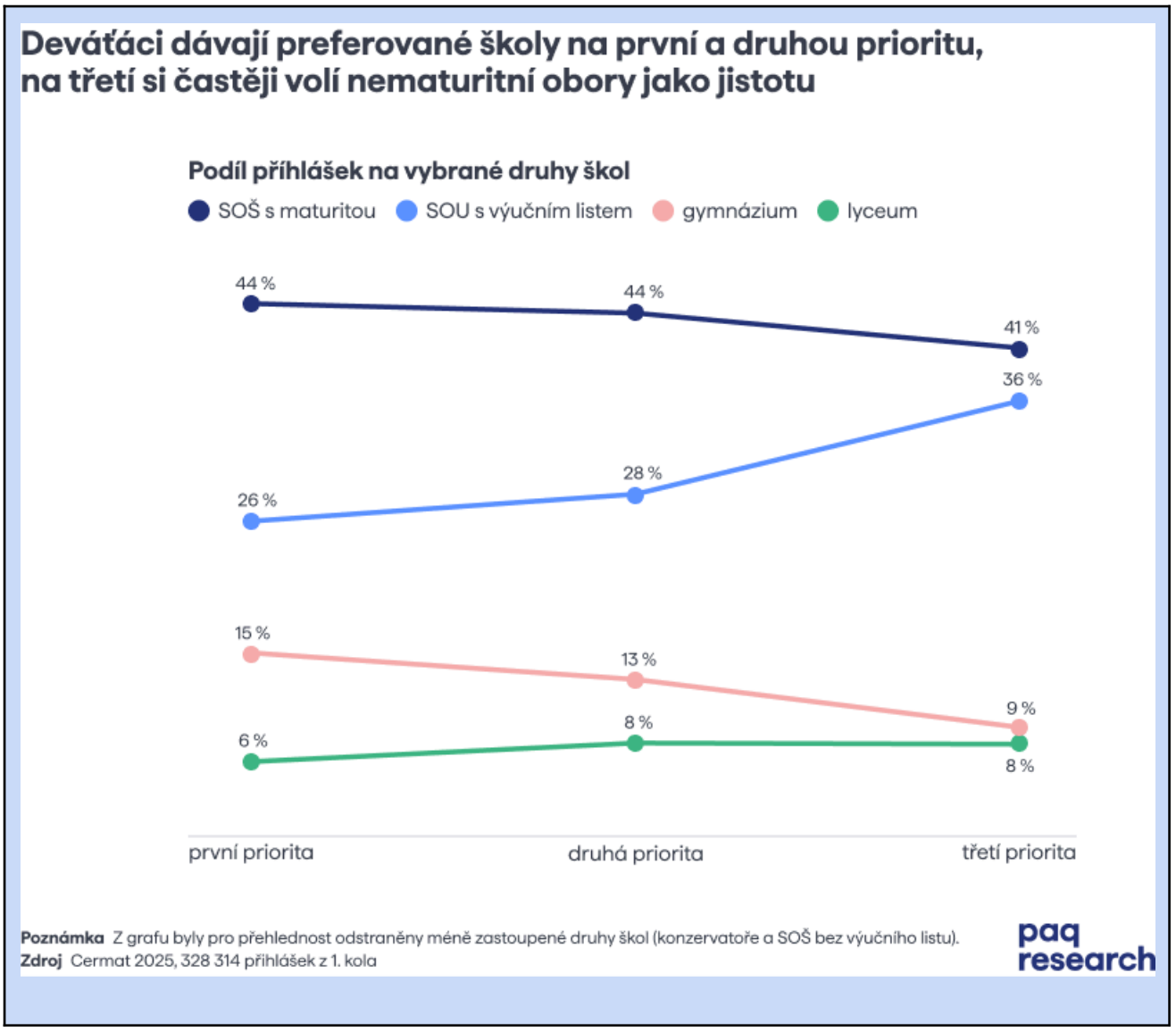
Strategizování na první prioritě je častější u méně vzdělaných rodin. Více než třetina (34 %) rodin bez maturity by při větším počtu přihlášek zařadila na první prioritu jinou školu, u rodin s maturitou nebo vysokou školou by to byla pětina (20 %). Vysokoškolsky vzdělaní rodiče mají vyšší aspirace a za svojí první prioritou si zřejmě stojí pevněji. Rodiny bez maturity naproti tomu častěji taktizují i v rámci maturitních oborů, kterých je sice v nabídce mnoho, populární jsou ale jen některé.

ROZKLIKÁVACÍ BOX 🔽🔽🔽

Podle dat o přihláškách deváťáků z roku 2025 se nízký počet přihlášek projevuje také v malé motivaci dávat si na třetí prioritu gymnázia a střední odborné školy. Rozdíl v zájmu mezi první a třetí prioritou je u gymnázií téměř 40 %. Naopak u učilišť zájem o třetí prioritu oproti té první výrazně stoupá. To znamená, že někteří žáci, kteří preferují maturitní obor, si jako třetí prioritu zvolí učiliště. V případě více přihlášek by mohli i na třetí a čtvrté prioritě umisťovat preferované školy a jistotu mít až na páté prioritě.

Graf 3

Porozumění přijímacímu algoritmu

Přijímací algoritmus odloženého přijetí bude na jaře 2026 fungovat třetím rokem. Rodiče i žáci mu ale zatím zcela neporozuměli.

Řazení priorit je opravdu důležité. To ukázala naše dřívější analýza, podle které čtvrtina uchazečů řadí své přihlášky neefektivně a hrozí, že nebudou přijati na svoji vysněnou školu nebo se přeceňují či podceňují.

Podle našeho šetření z ledna 2026 téměř čtvrtina rodičů (23 %) uvedla, že si o přijímacím algoritmu zatím nic nezjišťovala. Přihlášky se přitom podávaly jen o měsíc později a znalost algoritmu je nutným předpokladem pro efektivní seřazení priorit na přihlášce.

V rámci šetření jsme rodičům položili čtyři znalostní otázky zaměřené na porozumění přijímacímu algoritmu. Dvě znalostní otázky testovaly, zda rodiče rozumí základní logice algoritmu a dokážou správně určit, na který obor bude žák přijat, pokud znají: a) jeho bodový výsledek v JPZ, b) pořadí oborů na přihlášce, c) hranici bodů potřebných pro přijetí u jednotlivých oborů. Další dvě otázky ověřovaly, zda rodiče umí efektivně seřadit obory na přihlášce. Všechny čtyři otázky (celé znění otázek naleznete v dotazníku na str. 14–15) přitom prověřovaly porozumění třem základním principům algoritmu:

- **Pořadí oborů na přihlášce je závazné.** Po odevzdání přihlášky již není možné pořadí oborů změnit.
- **Žák je přijat na obor s nejvyšší prioritou, pro který splňuje podmínky.** Algoritmus po přijímacích zkouškách vyhodnotí, na které obory žákovi stačily body, a přiřadí ho na obor s nejvyšší prioritou, na který byl přijat. Pokud žák splňuje podmínky pro přijetí na více oborů, je přijat na ten, který má na přihlášce nejvýše. O výsledku tedy rozhoduje algoritmus na základě pořadí oborů na přihlášce.
- **Obory je potřeba na přihlášce řadit efektivně**: pokud žák zařadí svůj preferovaný obor až za lehčí obor, na preferovaný se nedostane, ani kdyby na něj měl dostatek bodů.

Přijímacímu algoritmu nerozumí téměř čtvrtina rodičů deváťáků (24 %). Porozumění se přitom výrazně liší podle vzdělání rodičů. Rodiče bez maturity chybovali ve znalostních otázkách zhruba třikrát častěji než rodiče s vysokou školou (38 % vs. 13 %). Algoritmus je navíc sám o sobě natolik komplexní, že mu plně nerozumějí ani vysokoškolsky vzdělaní rodiče. Všechny čtyři znalostní otázky správně zodpověděla pouze přibližně třetina z nich (35 %).

Graf 4

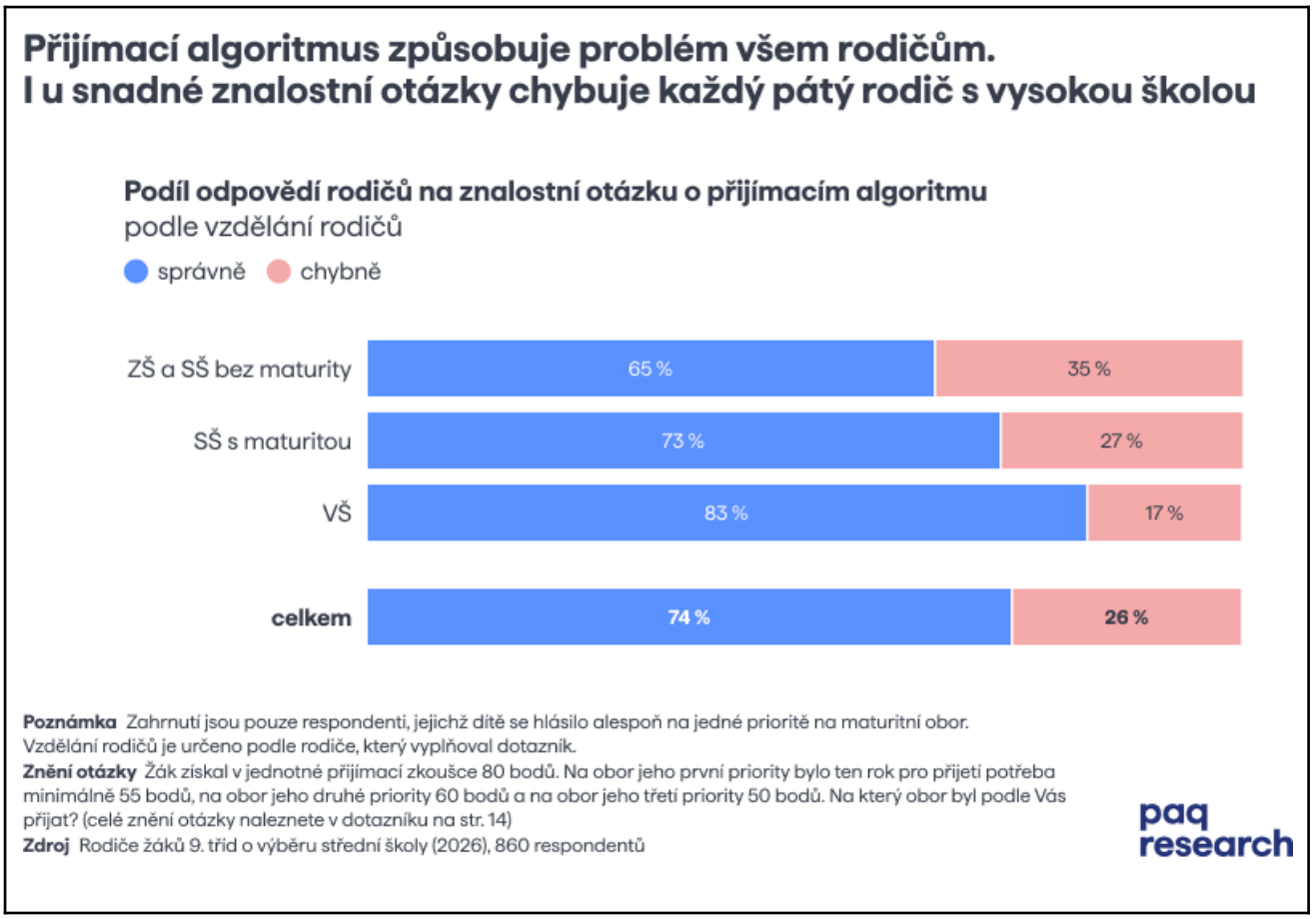
Box: Na snadnou znalostní otázku neodpověděl správně jeden z pěti vysokoškoláků

Ani rodiče se středoškolským či vysokoškolským vzděláním si nebyli zcela jistí v porozumění principu, že je žák přijat na obor s nejvyšší prioritou, kde splňuje podmínky pro přijetí. To ilustruje následující graf, který ukazuje podíl správných a chybných odpovědí na následující znalostní otázku.

Žák získal v jednotné přijímací zkoušce 80 bodů. Na obor jeho první priority bylo ten rok pro přijetí potřeba minimálně 55 bodů, na obor jeho druhé priority 60 bodů a na obor jeho třetí priority 50 bodů. Na který obor byl podle Vás přijat?

Správně na tuto otázku odpověděly jen necelé tři čtvrtiny rodičů (74 %). Přestože šlo o relativně snadnou otázku ověřující základní princip přijímacího algoritmu, chyboval téměř každý pátý vysokoškolsky vzdělaný rodič (17 %). Nejčastější chyba byla v tom, že se rodiče domnívali, že na pořadí oborů nezáleží a že si žák nakonec vybere z těch, na které bude mít dostatek bodů.

Graf 5

Míra znalosti percentilu

V našem šetření jsme zjišťovali, jaké informace si rodiče dohledávají při výběru střední školy. Zaměřili jsme se především na minimální počet bodů a minimální percentil potřebný pro přijetí v minulém roce na danou školu. Tyto údaje pomáhají rodinám udělat si představu o tom, o které obory byl velký zájem a jak náročné je se na ně dostat. Zatímco v médiích se nejčastěji mluví o počtu bodů jako o hlavním ukazateli, percentil nabízí podstatně přesnější představu o reálných šancích žáka.

ROZBALOVACÍ NABÍDKA 🔽🔽🔽: Co je to percentil a proč je jeho znalost pro informované rozhodování zásadní:

- Percentil udává, kolik procent jiných žáků má horší výsledek než Vaše dítě. Například 70. percentil znamená, že dítě dosáhlo lepšího či stejného výsledku než 70 % ostatních žáků. Nebo 5. percentil znamená, že dítě bylo lepší než jen 5 % ostatních. Tedy čím vyšší percentil a čím blíže hodnotě 100, tím lepší výsledek.

- Ukazuje, jak si žák stojí vůči ostatním uchazečům ve stejném roce, bez ohledu na obtížnost testu nebo počty přihlášených.

- Počty přijatých a přihlášených se na jednotlivých oborech meziročně mění. Žáci a jejich rodiče mohou výraznému výkyvu v poptávce rozumět jako změně v obtížnosti přijetí. To však není vždy pravda: velký výkyv v počtu přihlášených nemusí znamenat podobně výraznou změnu percentilu nutného pro přijetí. To platí zejména u škol, o které je velký zájem a nedochází k situaci, že je méně přihlášených žáků než míst v oboru.

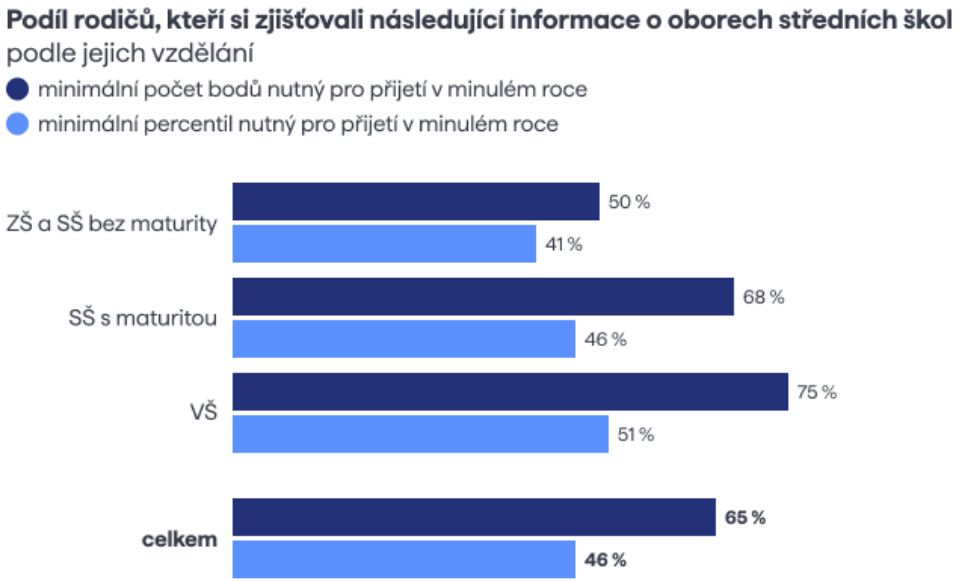
- Obtížnost testů JPZ se meziročně mění. To znamená, že dosažené body z testů z různých let nejsou přímo srovnatelné. Průměr bodů za rok 2024 byl 54,3 bodů (dohromady lze získat 50 bodů za češtinu a 50 za matematiku), v roce 2025 to bylo 47,5 bodů. Pokud předpokládáme, že se matematické a jazykové dovednosti deváťáků meziročně výrazně nemění, můžeme tyto změny přisoudit především změnám v obtížnosti testů.

- Spoléhání se jen na body může být zavádějící. Představme si žáka, který v lednu 2026 absolvoval Přijímačky nanečisto a získal 33 bodů, což byl průměrný počet bodů v tomto testu. Kdyby dosažené body srovnával s minimálními počty pro přijetí na různé obory v roce 2025, mohl by dojít k závěru, že má nízké šance na přijetí. Stejný počet bodů v různých letech však neznamená stejné postavení mezi uchazeči – body, které jsou v jednom roce průměrné, mohou být další rok silně nadprůměrné nebo naopak nedostačující.

Potřebný počet bodů pro přijetí z minulého roku si zjistily tři čtvrtiny vysokoškolsky vzdělaných rodičů (75 %), zatímco u méně vzdělaných rodičů to byla jen polovina (50 %). U minimálního percentilu přijatých z minulého roku naopak rozdíly podle vzdělání prakticky mizí. Tento údaj si zjistila pouze necelá polovina rodičů (46 %).

Graf 6

Percentil nutný pro přijetí si nezjišťuje více než polovina rodičů, přestože se jedná o zásadní údaj pro přijetí na SŠ

Poznámka Zahrnuti jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor. Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Znění otázky Zjišťovali jste si něco z následujících informací o oborech středních škol při rozhodování, kam se bude dítě hlásit? (celé znění položek naleznete v dotazníku na str. 22)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy (2026), 860 respondentů

paq research

Hlavní překážkou je špatná dostupnost percentilu. Školy ho ve výsledkových listinách přijímacích zkoušek často neuvádějí (příklad 1, příklad 2, příklad 3) a není dostupný ani v prohlížečce dat Cermatu. Při výběru oborů není znalost percentilu tak podstatná, protože se žáci nerozhodují jen podle šance na přijetí. Při řazení oborů na přihlášce však percentil hraje významnější roli, neboť spolehlivěji vypovídá o šanci na přijetí než potřebný počet bodů (viz box výše).

Rodiče navíc zpravidla neznají ani vlastní percentil svého dítěte, se kterým by mohli minimální percentil pro přijetí z minulého roku porovnat. Pokud ho chtějí zjistit, musí ho složitě odvodit na základě bodů z cvičných testů nebo si zaplatit zkoušky nanečisto. Není proto překvapivé, že bez znalosti vlastního percentilu si rodiče (a jejich děti) minimální percentil pro přijetí nezjišťují.

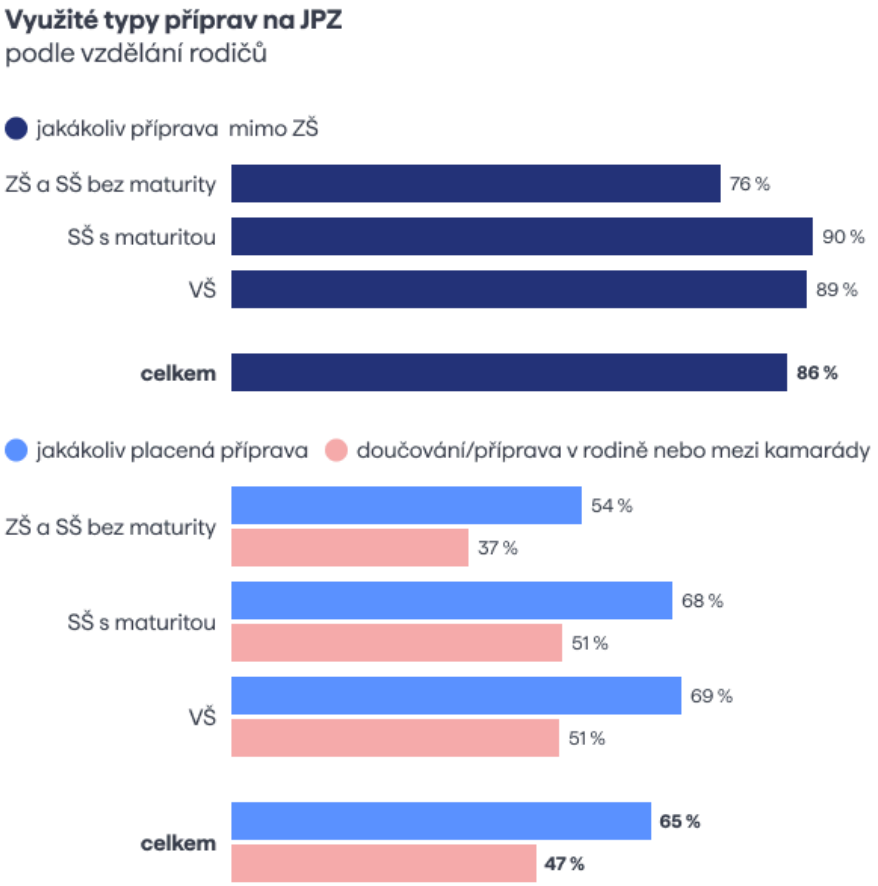
Příprava na JPZ

Příprava na JPZ je v současném systému důležitý aspekt, neboť se v ní žáci setkají nejen s konkrétními typy úloh, ale často také s doporučením, jak testy vyplňovat, na čem se nezaseknout, jak jsou typy úloh seřazené v testu apod.

Na přijímací zkoušky se podle našeho šetření připravuje naprostá většina rodin deváťáků (94 %). Pokud ale odhlédneme od přípravy organizované přímo základní školou, rozdíly mezi rodinami se zvětšují. Alespoň jednu formu přípravy mimo školu využila většina deváťáků z rodin s maturitou (90 %) i vysokoškolským vzděláním (89 %), zatímco u rodin bez maturity to byly zhruba tři čtvrtiny (76 %).

Graf 7

Zatímco neplacenou přípravu využila většina žáků, placená příprava byla výrazně častější u vzdělanějších rodin

Poznámka Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor. Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Znění otázky Existují různé možnosti, jak se dítě může připravovat na jednotné přijímací zkoušky na střední školu. Vyberte prosím u každé možnosti, co platí u Vás. (celé znění položek naleznete v dotazníku na str. 19)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy (2026), 860 respondentů

paq research

Výraznější rozdíly jsou zjevné u placené přípravy, která úzce souvisí se socioekonomickým zázemím rodiny. Častěji ji využívali deváťáci z rodin s maturitním (68 %) a vysokoškolským vzděláním (69 %), zatímco u rodin bez maturity se jednalo o zhruba polovinu (54 %). Placená příprava přitom dává žákům velkou výhodu. Oproti pouhému procvičování testů na webu Cermatu nabízí větší rozsah podpory, která

zahrnuje např. vysvětlování jednotlivých principů, online konzultace nebo možnost porovnání výsledků s ostatními žáky.

Typy využívané přípravy

Nejčastěji deváťáci využili přípravu organizovanou základní školou (76 %), která mohla probíhat jak v rámci výuky, tak mimo ni, např. formou společného vyplňování testů s učitelem, seminářů či zadávání úloh na doma apod. Z odpovědí rodičů však nelze určit její intenzitu a ani to, jak často příprava probíhala. Mohlo se jednat o jednu vyučovací hodinu, ale také o pravidelný kurz. Přibližně třetina rodičů využila další dostupné bezplatné služby jako webové stránky, mobilní aplikace či výuková videa na sociálních sítích.

Důležitou součástí přípravy je také doučování a příprava v rodině nebo mezi kamarády. Tento typ přípravy využila přibližně polovina žáků rodičů s maturitním (51 %) a vysokoškolským vzděláním (51 %), zatímco v rodinách bez maturity se jednalo zhruba o třetinu žáků (37 %).

Z placené přípravy byly nejrozšířenější simulované zkoušky nanečisto od SCIO a dalších vzdělávacích agentur, které využilo 49 % rodičů. Méně často rodiče volili placené prezenční kurzy s lektorem (28 %) a nejméně pak online kurzy s lektorem (18 %).

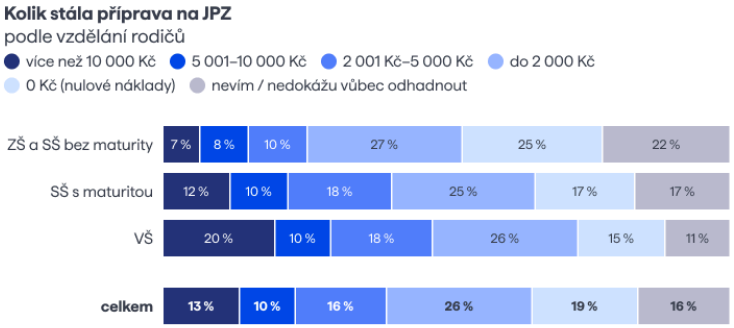
Vzdělanější rodiče tak mohou častěji těžit z placené přípravy, ale i z kvalitní domácí přípravy. Naopak méně vzdělané rodiny si placenou přípravu často nemohou dovolit a zároveň mají nižší kompetence vzdělávat děti samy. Tyto rozdíly přispívají k dalšímu prohlubování nerovností mezi žáky.

Kolik rodiče investují do přípravy na JPZ

Čtvrtina (23 %) rodičů dává za přípravu minimálně 5 000 Kč. Investované částky se však výrazně liší podle dosaženého vzdělání rodičů. Vysokoškolsky vzdělaní rodiče jsou ochotnější sáhnout kvůli přípravě hlouběji do kapsy. Každý pátý vysokoškolsky vzdělaný rodič (20 %) investoval do přípravy více než 10 000 Kč a částku nad 5 000 Kč vynaložila zhruba třetina z nich (30 %). U rodičů bez maturity byla ochota investovat vyšší částky výrazně nižší, částku nad 5 000 Kč zaplatilo pouze 15 % z nich. Čtvrtina rodičů bez maturity (25 %) navíc do přípravy neinvestovala vůbec.

Graf 8

Každý pátý vysokoškolsky vzdělaný rodič investuje do přípravy přes 10 000 Kč. Méně vzdělaní rodiče neinvestují vůbec nebo jen menší částky

Poznámka Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor. Hodnoty v grafu jsou zaokrouhleny na celá procenta, součet v rámci každé skupiny proto může být 99 % nebo 101 %. Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Znění otázky Pokuste se prosím odhadnout, kolik Vás souhrnně stála veškerá příprava Vašeho syna / Vaší dcery na přijímací zkoušky na střední školu. (celé znění otázky naleznete v dotazníku na str. 19–20)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy (2026), 860 respondentů

paq research

Vyšší výdaje spojené s přípravou odráží skutečnost, že rodiče s maturitou a vysokou školou jsou ochotni zaplatit za nadstandard oproti učebnicím nebo běžným online kurzům. Nejdostupnější variantou jsou učebnice, jejichž cena se pohybuje přibližně mezi 500 a 1 250 Kč. Online kurzy mají široké cenové rozpětí podle jejich obsahu. V cenovém rozpětí 5,8–13,5 tis. Kč mohou mít žáci dostupné prezenční hodiny s lektorem, videohovory s řešením úloh, videolekce různých typů úloh apod. Následující tabulka poskytuje přehled konkrétních možností placené přípravy a jejich cen.

Poskytovatel	**Test nanečisto (cena/termín ČJ+MAT)**		**Dlouhodobý kurz (cena/kurz ČJ+MAT) ~ 24–28 lekcí**		**Krátkodobý kurz (cena/lekce ČJ+MAT) ~ 10–16 lekcí**		**Výukové materiály (cena / ČJ+MAT)**	
	prezenčně	online	prezenčně	online	prezenčně	online	cvičebnice	sada testů
Zkoušky nanečisto	800 Kč	400 Kč	12 400 Kč (563 Kč / 2 x 85 min)	9 600 Kč (400 Kč / 2 x 90 min)	5 800 Kč (580 Kč / 2 x 85 min)	–	2 x 250–350 Kč	250–350 Kč
SCIO	1 290 Kč	590 Kč	–	13 500 Kč (483 Kč /	–	8 400 Kč (525 Kč /	850 Kč	650 Kč

				2 x 60 min)		2 x 60 min)		
To dáš	870 Kč (jednotná cena)		–	–	–	–	–	–
Tutor	800 Kč	–	–	–	–	11 998 Kč (1200 Kč / 2 x 90 min)	–	–
Amosovy kurzy	–	490 Kč	–	–	–	–	–	–
Taktik	–	–	–	–	–	–	2 x 399 Kč	–

Poskytovatel	**Test nanečisto (cena/termín ČJ+MAT)**		**Dlouhodobý kurz (cena/kurz ČJ+MAT)** **~ 24–28 lekcí**		**Krátkodobý kurz (cena/lekce ČJ+MAT)** **~ 10–16 lekcí**	
	prezenčně	online	prezenčně	online	prezenčně	online
Zkoušky nanečisto	800 Kč	400 Kč	12 400 Kč (563 Kč / 2 x 85 min)	9 600 Kč (400 Kč / 2 x 90 min)	5 800 Kč (580 Kč / 2 x 85 min)	–
SCIO	1 290 Kč	590 Kč	–	13 500 Kč (483 Kč / 2 x 60 min)	–	8 400 Kč (525 Kč / 2 x 60 min)
To dáš	870 Kč (jednotná cena)		–	–	–	–
Tutor	800 Kč	–	–	–	–	11 998 Kč (1200 Kč / 2 x 90 min)
Amosovy kurzy	–	490 Kč	–	–	–	–

Taktik – – – – – –

HTML

```
<table>

    <tbody>

                                                                                <tr>
<td valign="top" align="center" style="text-align:right">Poskytovatel</td>

                              <td    valign="top"    align="center"    colspan="2"
style="font-weight:bold">Test nanečisto<br>(cena/termín ČJ+MAT)</td>

                              <td    valign="top"    align="center"    colspan="2"
style="font-weight:bold">Dlouhodobý    kurz<br>(cena/kurz    ČJ+MAT)<br>~    24–28
lekcí</td>

                              <td    valign="top"    align="center"    colspan="2"
style="font-weight:bold">Krátkodobý    kurz<br>(cena/lekce    ČJ+MAT)<br>~    10–16
lekcí</td>

                              <td    valign="top"    align="center"    colspan="2"
style="font-weight:bold">Výukové materiály<br>(cena / ČJ+MAT)</td>

      </tr>

      <tr>

        <td valign="top" align="center" style="font-weight:bold"></td>

        <td valign="top" align="center" style="font-weight:bold">prezenčně</td>

        <td valign="top" align="center" style="font-weight:bold">online</td>

        <td valign="top" align="center" style="font-weight:bold">prezenčně</td>

        <td valign="top" align="center" style="font-weight:bold">online</td>

        <td valign="top" align="center" style="font-weight:bold">prezenčně</td>

        <td valign="top" align="center" style="font-weight:bold">online</td>

                                        <td     valign="top"     align="center"
style="font-weight:bold">cvičebnice</td>

               <td  valign="top"  align="center"  style="font-weight:bold">sada
testů</td>

      </tr>

      <tr>
```

```
            <td  valign="top"  align="center"  style="text-align:right">Zkoušky
nanečisto</td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://www.zkousky-nanecisto.cz/9trida/zkousky-nanecisto-poradane-v-praz
e">800 Kč</a></td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://www.zkousky-nanecisto.cz/9trida/domaci-zkousky-nanecisto/">400
Kč</a></td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://www.zkousky-nanecisto.cz/9trida/dlouhodoby-kurz-matematika-cesky-
jazyk">12 400 Kč</a><br>(563 Kč / 2 x 85 min)</td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://www.zkousky-nanecisto.cz/9trida/distancni-kurzy/">9            600
Kč</a><br>(400 Kč / 2 x 90 min)</td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://www.zkousky-nanecisto.cz/9trida/kratkodoby-kurz-matematiky-a-cesk
eho-jazyka">5 800 Kč</a><br>(580 Kč / 2 x 85 min)</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

                              <td    valign="top"    align="center">2    x    <a
href="https://obchod.zkousky-nanecisto.cz/produkty/ucebnice-9-trida-42">250–350
Kč</a></td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://obchod.zkousky-nanecisto.cz/produkty/ucebnice-9-trida-42">250–350
Kč</a></td>

      </tr>

      <tr>

        <td valign="top" align="center" style="text-align:right">SCIO</td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://www.scio.cz/prijimaci-zkousky-nanecisto">1 290 Kč</a></td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://www.scio.cz/prijimaci-zkousky-nanecisto">590 Kč</a></td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://www.sciodoucovani.cz/typy-kurzu-na-prijimacky">13             500
Kč</a><br>(483 Kč / 2 x 60 min)</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>
```

```
                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://www.sciodoucovani.cz/typy-kurzu-na-prijimacky">8              400
Kč</a><br>(525 Kč / 2 x 60 min)</td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://www.scio.cz/cvicebnice-statni-prijimaci-zkousky-na-ss-9-trida">85
0 Kč</a></td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://www.scio.cz/sada-testu-statni-prijimaci-zkousky-9-trida">650
Kč</a></td>

      </tr>

      <tr>

        <td valign="top" align="center" style="text-align:right">To dáš</td>

                          <td   valign="top"   align="center"   colspan="2"><a
href="https://www.to-das.cz/cenik-2026-27/">870 Kč</a><br>(jednotná cena)</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

      </tr>

      <tr>

        <td valign="top" align="center" style="text-align:right">Tutor</td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://www.tutor.cz/pripravne-kurzy-na-ss-a-gymnazia-old/prijimacky-nane
cisto/">800 Kč</a></td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://www.tutor.cz/skupinove-pripravne-kurzy-na-ss-a-gymnazia/">11   998
Kč</a><br>(1200 Kč / 2 x 90 min)</td>
```

```
        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

      </tr>

      <tr>

             <td  valign="top"  align="center"  style="text-align:right">Amosovy
kurzy</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

                                    <td     valign="top"     align="center"><a
href="https://kurzy.novyamos.cz/kurz/prijimacky-nanecisto-stredni-skoly">490
Kč</a></td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

      </tr>

      <tr>

        <td valign="top" align="center" style="text-align:right">Taktik</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

                             <td    valign="top"    align="center">2    x    <a
href="https://www.etaktik.cz/2-stupen-zs/prijimacky-na-ss/prijimacky-na-ss-v-po
hode-2026/">399 Kč</a></td>

        <td valign="top" align="center">–</td>

      </tr>
```

```
  </tbody>
</table>
```

Hlavní chyby při výběru a přípravě na SŠ

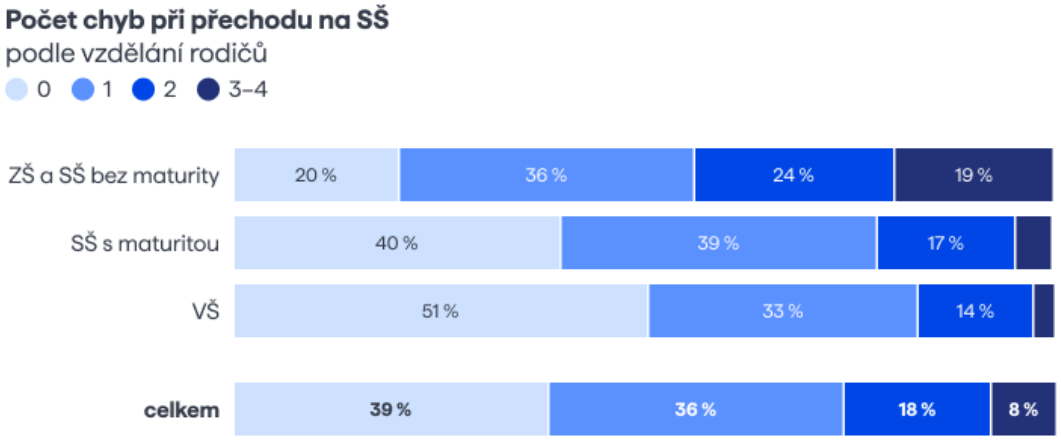
Cílem našeho šetření bylo také popsat, jakých chyb se rodiče s deváťáky dopouštějí při rozhodování o výběru střední školy a řazení oborů na přihlášce. Příčiny chyb nejsou vždy pouze na straně rodičů, ale vytváří je někdy samotný systém. Níže popisujeme čtyři hlavní chyby:

- **Nedávají na první prioritu ideální volbu**. Tato chyba souvisí s nízkým počtem přihlášek, který může vést k opatrnějším volbám na „jistotu" již u první priority. Jedním z možných řešení ke zmírnění přehnaného strategizování je navýšení počtu přihlášek ze současných tří na alespoň pět nebo sedm.
- **Nerozumí přijímacímu algoritmu**. Pomocí čtyř znalostních otázek jsme ověřovali, nakolik rodiče rozumějí přijímacímu algoritmu. Otázky prověřovaly tři základní znalosti: a) pořadí oborů na přihlášce je závazné, b) žák je přijat na obor s nejvyšší prioritou, kde splňuje podmínky a c) efektivní řazení oborů na přihlášce.
- **Nezjišťují si minimální percentil přijatých z minulého roku.** Minimální percentil pro přijetí je pro výběr a řazení oborů na přihlášce spolehlivějším ukazatelem než potřebný počet bodů. Bodové hranice totiž kolísají podle obtížnosti testu v daném roce, zatímco percentil zůstává stabilnější.
- **Nepřipravují se na JPZ.** V rámci přípravy si deváťáci procvičí různé typy úloh, naučí se pracovat s časem a osvojí si osobní strategii řešení testu. Někteří z nich mají přípravu omezenou nebo žádnou.

V šetření jsme zjistili, že rodiny deváťáků zásadně chybují při přechodu na střední školu. Chybují téměř dvě třetiny rodin deváťáků (62 %), přičemž u méně vzdělaných rodin dochází k výrazně více chybám. Rodiny bez maturity se dopustily dvou a více z těchto čtyř chyb téměř třikrát častěji než rodiny s vysokou školou (44 % vs. 16 %). U pětiny rodin bez maturity (19 %) je situace ještě kritičtější, jelikož se dopouštějí tří a více chyb.

Graf 9

Méně vzdělané rodiny deváťáků se výrazně častěji dopouštějí zásadních chyb při přechodu na SŠ

Poznámka Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor.
Z důvodu přehlednosti grafu nejsou hodnoty pod 5 % zobrazeny přímo v grafu.
Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Hodnoty v grafu jsou zaokrouhleny na celá procenta, součet v rámci každé skupiny proto může být 99 % nebo 101 %.
Sledované chyby: 1) nedávají na první prioritu ideální volbu, 2) nerozumí přijímacímu algoritmu (max. 1 správná odpověď ze 4 znalostních otázek), 3) nepřipravují se na JPZ (mimo přípravu organizovanou ZŠ), 4) nezjišťují si minimální body ani percentil přijatých z minulého roku.
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy (2026), 860 respondentů

paq research

Kumulace těchto chyb v konečném důsledku způsobuje, že se rodina pohybuje při přechodu na střední školu víceméně naslepo. Takové rodiny nejenže snižují šanci svého dítěte dostat se na preferovaný obor, ale zároveň riskují, že jejich dítě skončí na oboru, o který příliš nestálo. Přitom volba střední školy je jedním z prvních velkých rozhodnutí, které ovlivní další vzdělávací a profesní dráhu mladého člověka. Patnáctileté děti a jejich rodiny by při tak důležitém rozhodnutí neměly být odkázány pouze samy na sebe. Především u méně vzdělaných rodin se ukazuje, že současný systém jim v tom nepomáhá dostatečně.

I mezi rodinami, jejichž dítě se hlásilo aspoň na jeden maturitní obor, zůstává počet chyb při přechodu na SŠ silně navázaný na vzdělání rodičů. “**FOOTNOTE: To platí i po zohlednění ekonomického, kulturního, sociálního a lidského kapitálu rodiny v logistické regresi (podrobnosti v boxu níže a v příloze)"**. U rodičů s maturitou se snižuje šance dvou a více chyb o 59 % oproti rodičům bez maturity. U vysokoškolsky vzdělaných rodičů je tato šance nižší o 63 %.

Vedle vzdělání predikuje chyby také lidský kapitál rodiny. Kromě vzdělání rodičů tak v optimálním přechodu na střední školu hraje roli i schopnost pracovat s informacemi a orientovat se ve vzdělávacím systému. To může prohlubovat informační nerovnosti: podobně talentovaní žáci mohou podávat neoptimální přihlášky i proto, že jim

s přemýšlením nemohli dostatečně pomoci jejich rodiče. Zároveň platí, že jednotlivé překážky mají odlišný profil. Kompletní výsledky regresního modelu uvádíme v příloze.

ROZKLIKÁVACÍ BOX 🔽🔽🔽

Vysvětlení jednotlivých kapitálů vypočtených na základě odpovědí rodičů v dotazníkovém šetření

- **ekonomický kapitál** odráží příjem domácnosti
- **kulturní kapitál** vychází z odhadovaného počtu knih v domácnosti
- **sociální kapitál** vyjadřuje prestiž povolání lidí v blízkém sociálním okolí
- **lidský kapitál** zachycuje jazykové znalosti a počítačové dovednosti rodičů

Doporučení, aby k chybám už nedocházelo

1) **Rozšířit kapacity žádaných oborů**

Rodiče si přejí víc míst na všeobecných oborech jako jsou gymnázia nebo lycea, ale kraje nemají jejich rozšiřování v plánu. Největší krize je v Praze, kde místa téměř nepřibývají (až na soukromá gymnázia), ale populační křivka nebude klesat. Jakékoliv změny, jako je navýšení počtu přihlášek nebo bezplatná kvalitní příprava, budou neúčinné, pokud se žáci nedostanou na preferovanou školu kvůli nedostatku míst. Nejedná se jen o problém Prahy a gymnázií. Kraje ztrácejí kvalitní uchazeče v žádaných oborech (automechanik, elektrikář, informační technologie, praktická sestra), které mají nízké kapacity, takže pod čarou končí i žáci s dobrými výsledky.

2) **Nejdříve psát testy, poté podávat přihlášku**

Nejdříve znát své výsledky z JPZ a podle nich podat přihlášku – to by pomohlo řešit situace, kdy si někteří žáci nevěří na maturitní či žádanější obory, jako jsou gymnázia.

Znalost výsledků by také omezila přeceňování či podceňování, kvůli kterému uchazeči plýtvají přihláškami.

Předřazení testů před přihlášky plánuje ministr školství Robert Plaga od jara 2028.

3) **Zvýšit počet priorit pro omezení taktizování a zvýšení ambicí žáků**

Zvýšení počtu priorit (voleb na přihlášce) omezí nejen taktizování, ale také obavy z toho dát si vysněnou školu na první, druhou nebo třetí prioritu. Aktuální data ukazují, že u poslední (třetí) priority mají žáci nižší ambice hlásit se na žádané obory např. gymnázia. Při navýšení počtu přihlášek na pět až sedm by se prostor pro ambicióznější volby škol zvýšil.

Změny počtu přihlášek se obávají školy, jež si zakládají na školních kolech přijímací zkoušky. Bylo by potřeba upravit školní požadavky tak, aby nevyžadovaly psaní testů (místo toho používat známky, portfolia, body za aktivity mimo výuku) nebo omezit počet školních kol tak, aby v nich pokračovali pouze žáci s vysokou šancí na přijetí.

Počet přihlášek by se podle ministra Plagy měl změnit také od jara 2028.

4) **Zvýšit dostupnost informací o podstatných kritériích pro přijetí na jednotlivé obory SŠ (např. percentil, validátor přihlášky, ověření znalostí o fungování algoritmu)**

Systém DiPSy by měl provést uchazeče výběrem školy. Ukázat, jak se v letech mění různá kritéria pro přijetí jako jsou body, percentily, převis zájemců apod. Zároveň by měl ověřit, že si žák seřadil školy na přihlášce tak, aby odpovídaly vyhodnocování přijímacího algoritmu (nestane se, pokud je například na první prioritě výrazně lehčí obor než zbylé dva).

Systém DiPSy by bylo vhodné také propojit s aplikací pro vyplňování cvičných testů. Na základě výsledků cvičných testů by si žák zobrazil, na jaké školy by s výsledkem z testu byl nejspíše přijat. Již nyní dochází k paradoxu, že jsou na webu ČŠI vzdelavanivdatech.cz dostupná data o přijatých žácích z minulých let, ale nepropojují se s aplikací InspIS SETmobile, ve které lze vyplňovat testy z minulých let a získat bodové vyhodnocení, aby si žák mohl udělat hrubou představu o své úrovni.

5) **Vyrovnat obtížnost testů napříč roky**

Testy by měly být meziročně srovnatelné. Uchazeči o SŠ by se neměli setkávat se situací, kdy nemohou body z cvičného testu z roku 2025 srovnávat s body pro přijetí na školy z roku 2024 nebo 2023. Nesrovnatelnost testů zhoršuje uchazečům odhadnout svůj výsledek, na jehož základě by si vybrali střední školu podle šance na přijetí.

Toho lze docílit equatingem (srovnáváním) testů: v každém roce se do testu vloží kotvící úlohy (stejné nebo psychometricky ekvivalentní), na jejichž základě se hrubé body převádějí na škálované skóry pomocí modelů Item Response Theory.

Obsah testů by měl být pro učitele i žáky více předvídatelný. Podle vyhlášky (§ 13 odst. bod 2, vyhlášky č. 422/2023) vychází obsah testů z Rámcového vzdělávacího programu (RVP) pro základní školy. Cermat popisuje obsah testů ve specifikacích požadavků k JPZ, ale zatímco RVP pro ZŠ má 165 stran, tak specifikace požadavků jen dvě strany pro každý předmět a navíc neobsahují kódy výstupů uvedených v RVP.

6) **Zpřístupnit bezplatnou přípravu pro žáky na úrovni placených kurzů (úlohy, videonávody, rady pro vyplňování testů, více termínů přijímaček nanečisto přímo ve školách)**

Všem žákům by se měla zajistit bezplatná příprava, která je připraví na obsah testů. Úroveň bezplatné přípravy by měla být na úrovni současných placených online kurzů, kde jsou k dispozici stovky úloh k procvičování, cvičné testy, plány přípravy, doporučení pro vyplňování testů a výuková videa. Dobrým základem může být aktivita ČT Edu.

Není samozřejmě realistické, aby každý žák měl svého lektora, ale ze současného nastavení netěží ani ekonomicky zajištění rodiče, kteří do přípravy investují vyšší tisíce korun, ani nízkopříjmové rodiny, které si přípravu nemohou dovolit.

7) **Změnit přístup ke kariérnímu poradenství**

Příklady dobré praxe z Plzně nebo Kadaně ukazují, že pokud chceme dostat žáky z nepodnětného prostředí (chudoba, nízká podpora rodičů pro pokračování ve vzdělávání) na střední školu, tak je potřeba pracovat s nimi už od začátku druhého stupně ZŠ. Na to je potřeba dostatečný úvazek kariérových poradců i spolupráce se sociálními službami. Aktuálně mají kariéroví poradci na svou činnost jen nižší jednotky hodin týdně.

Při současném nastavení a financování práce kariérových poradců není možné vyvíjet intenzivní aktivity bez projektů nebo bez zapojení externích pracovníků. Stejná nebo dokonce intenzivnější podpora je potřebná i po nástupu žáka na střední školu.

O výzkumu Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo provést reprezentativní šetření mezi rodiči žáků 9. tříd ZŠ zaměřené na informační nerovnosti při výběru střední školy. Ve výzkumu jsme zjišťovali, jak se rodiče a jejich děti rozhodují při výběru střední školy a jak se orientují v systému přijímacího řízení. Dále jsme sledovali, jak se jejich rozhodování a přístup k informacím liší podle pohlaví, regionu a socioekonomického zázemí rodičů.

Cílová populace

Cílovou populací výzkumu byli rodiče žáků 9. tříd základních škol, kteří se plánovali hlásit na střední školu ve školním roce 2025/26. Podmínkou pro zařazení do výzkumu bylo, že rodič žije s dítětem ve společné domácnosti, bez ohledu na typ rodičovského vztahu (biologický, nevlastní, adoptivní rodič či pěstoun). Minimální věk respondentů byl stanoven na 18 let bez horního věkového limitu. U rodičů bez partnera byla minimální věková hranice zvýšena na 34 let, protože u mladších samostatně žijících respondentů je nepravděpodobné, že by měli dítě v 9. třídě.

Sběr dat

Sběr dat probíhal od 2. ledna do 31. ledna 2026 pomocí online dotazníku (CAWI). Vzhledem ke specifické cílové populaci probíhal sběr delší období, než je standardem u sběrů na online panelech, aby měli respondenti dostatek času se zapojit do dotazování.

Sběr dat realizovala výzkumná společnost Data Collect, která je členem profesní asociace SIMAR a je vázána jejími standardy kvality výzkumů. Dotazování probíhalo na registrovaných členech dvou online panelů společnosti Data Collect (iVýzkumy.cz a Talk Online Panel CZ). Dále byl v roli partnera zapojen Český národní panel, agentura Ipsos (panel Populace.cz) a InsightLab (panel Názory zákazníků). Při sběru dat byla kontrolována sociodemografická struktura souboru dle pohlaví, věkových kategorií, nejvyššího dosaženého vzdělání, kraje a velikosti sídla ve srovnání s cílovou populací.

Výzkumný soubor

Finální výzkumný soubor po kontrolách a vyřazení neúplných a nekvalitně vyplněných dotazníků zahrnuje 1035 respondentů. Většina výsledků prezentovaných v této studii vychází z dotazníků respondentů, jejichž dítě se v přijímacím řízení plánovalo přihlásit na maturitní obor alespoň na jedné ze svých priorit (N = 860). V kapitole „Druh oboru na první prioritě" pracujeme se širším vzorkem respondentů, jejichž dítě mělo na konci 8. ročníku ZŠ z matematiky a češtiny nejhůře trojku (N = 922).

Zpracování a analýza dat

Ze zpracování byly vyřazeny dotazníky, u nichž nebyly dodrženy standardy kvality dat na základě testů pozornosti, duplicit a délky vyplňování. Celkem bylo z analýz takto vyřazeno 264 respondentů. Vyloučeny byly rovněž všechny neúplné dotazníky (celkem 165). Tato kritéria vyřazování představují standardní postup při zpracování dat z dotazníkových šetření.

Ve studii jsou převážně popisovány rozdíly mezi skupinami a vztahy, které jsou významné na standardní hladině významnosti $\alpha = 0.05$.

Vážení dat

Data byla dovážena a jsou reprezentativní z hlediska pohlaví, věkových skupin, vzdělání, křížení pohlaví a věku, křížení vzdělání a věku, regionu a velikosti sídla.

Jazyková konvence

Ve studii je využíváno generické maskulinum, tedy podstatná jména v mužském rodě, která označují jak muže/chlapce, tak ženy/dívky (např. respondent, žák). Tato konvence byla zvolena za účelem vyšší přehlednosti a srozumitelnosti textu.

Závěrečné informace o výzkumu

Výzkum provedla organizace PAQ Research, z. ú., v rámci projektu TA ČR *Informační nerovnosti ve výběru střední školy: od mapování k efektivním intervencím*.

Apendix: Podrobnosti regresního modelu

Závislá proměnná: kumulace překážek v přihlašovacím procesu (binární proměnná – dvě a více nebo žádná/jedna chyba ze čtyř)

V potaz bereme následující chyby:

- chyba 1: přílišné taktizování – na první prioritě nemají nejpreferovanější obor
- chyba 2: nedostatečné porozumění rozřazovacímu algoritmu
- chyba 3: absence přípravy na JPZ mimo ZŠ
- chyba 4: nezjišťovali body ani percentily potřebné pro přijetí na vybrané školy v minulých letech

Vliv prediktorů na závislou proměnnou určujeme pomocí logistického regresního modelu. Výsledky uvádíme v tabulce níže. Do modelu jsme jako prediktory zařadili

vzdělání rodiče, který na dotazník odpovídal, a čtyři typy kapitálu rodiny. Ekonomický kapitál je určen na základě příjmu domácnosti (kvintily). Sociální kapitál je měřen na základě prestiže sociální sítě (tercily), odvozené z toho, zda rodiče znají osoby ve vybraných profesích a jak vysoký status tyto profese mají. Kulturní kapitál je zachycen počtem knih doma (tercily) a lidský kapitál indexem digitálních a jazykových dovedností (tercily). Kapitálové proměnné vstupují do modelu jako ordinální škály kódované vzestupně (vyšší hodnota proměnné indikuje vyšší úroveň daného kapitálu). Koeficient ukazuje změnu šance při posunu o jednu kategorii.

V analýze používáme vážená data. Regresní analýza je omezená na respondenty, jejichž dítě mělo alespoň na jedné prioritě maturitní obor (N = 860 respondentů s kompletními údaji).

Ukazatel	OR	95% CI	p
Intercept: referenční profil	2,10	0,95–4,62	0,066
Vzdělání: SŠ s maturitou	0,41	0,26–0,66	< 0,001
Vzdělání: VŠ/VOŠ	0,37	0,21–0,65	< 0,001
Ekonomický kapitál: +1 kategorie	0,87	0,75–1,01	0,066
Sociální kapitál: +1 kategorie	1,08	0,85–1,37	0,552
Kulturní kapitál: +1 kategorie	0,82	0,62–1,08	0,160
Lidský kapitál: +1 kategorie	0,74	0,57–0,95	0,020

Poznámka: Referenční kategorií vzdělání jsou rodiče se základním nebo středním vzděláním bez maturity. Pro proměnné týkající se kapitálů je referenční kategorií vždy nejnižší tercil nebo kvintil (podle počtu kategorií v proměnné). Závislá proměnná je rovna jedné, pokud se rodiny dopustily alespoň dvou chyb ze čtyř položek popsaných výše. Model je odhadnut na vážených datech.

Koeficienty v tabulce uvádíme jako odds ratios (OR). Hodnota nižší než 1 indikuje nižší šanci, že rodina patří do skupiny se dvěma a více překážkami při přihlašování, hodnota vyšší než 1 naopak vyšší šanci.

Grafika

- schůzka asi až příliš brzy (2 týdny před je ideál)... lidi dělali na grafech když k tomu Dan nedal všechny komenty
- nedávát přístup do Figmy než jsou hotové první verze grafů, jsou hotové nápady grafiky.
- Komunikace: dokument, slack, figma = zmatek
- Tabulka se zadáním pro grafiku poprvé:
    - tady se mají komentovat věci, ne ve Figmě.
- Dan komentuje jen verzi s excel grafy.
- Důvěra v grafiku
    - nedělat komentáře „udělejte to takhle".
    - Přínos grafiky je, že vidí graf z pohledu čtenáře - titulky, vizualizace.
    - Nezadávat přesná zadání bez diskuse.

Výroba grafů a zpětná vazba

1. Schůzka
2. Autoři vytvoří grafické zadání
3. Grafika udělá grafy
4. Grafika nasdílí grafy ve figmě, autoři komentují ve figmě
5. To samé v blogu > autoři komentují už jen v blogu.

Komunikace

- Vše ve veřejných kanálech - ne DMs ve Slacku

Tvorba dotazníku, analýza dat

-

Otázky pro medializační schůzku

Tuhle část kopírujeme do medializačního tabu gDocu se studií.

1. Kdy to vydáváme?

27.4 – 29.4.

2. Co je hlavní sdělení?

Co chci komunikovat. Může to být celý projekt. Nové zjištění. Policy návrh. Nový nástroj či funkce. Napišme si jeden docela precizní odstavec, co by se měl každý odnést.

> 🧠Rodiče a jejich děti stojí před několika překážkami, když si musí vybrat střední školu a připravit se na přijímací zkoušky. Vzdělání rodičů často určuje, jakou školu si děti vyberou, jak rozumí přijímacímu algoritmu, jak si zjišťují důležité informace pro přijetí nebo jaká a jak drahá příprava se bude využívat. Doplácí na to jak děti rodičů s nematuritním vzděláním, které se méně hlásí na maturitní obory, přestože mají dobré známky, tak děti rodičů s maturitou a VŠ, kteří nemají dostatek přihlášek pro volbu vysněné školy nebo utrácí více než 10 tis. Kč za přípravu.
>
> Spočítali jsme také kolika chyb se u výběru škol a přijímacího řízení dopouští rodiče s různým vzděláním. Mezi chyby řadíme nezařazení nejpreferovanější volby na 1. prioritu, neporozumění přijímacímu algoritmu, slabou přípravu na JPZ a nezjišťování si minimálního percentilu pro přijetí. Pravděpodobnost, že rodiče (a jejich děti) udělají dvě chyby výrazně klesá s vyšším vzděláním rodičů: u skupiny bez maturity je to 42,6 %, u maturantů 23,1 % a u vysokoškoláků 22 %.

3. Co by měla říkat klíčová vizualizace a cover obrázek?

Jak toto hlavní sdělení podpořit grafem. Ta hlavní vizualizace, která pomůže pochopení celé věci.

cover máme obrázkový, že rodiče z méně vzdělaných rodin dělají více chyb ve výběru SŠ a přípravě na přijímačky

4. Co od toho chceme?

Chceme změnit informovanost rodičů o výběru škol a přijímacích zkouškách a podpořit MŠMT v jeho plánech navýšit počet přihlášek a psát testy před podáním přihlášek.

5. Jakými historickými výstupy to můžeme podepřít?

- Na žádaných středoškolských oborech je málo míst. Žáci a rodiče kvůli tomu hazardují s přihláškami nebo se snaží hledat jistotu pomocí přijímacího algoritmu, který je však při špatném pochopení přivede do jiné školy, než by preferovali.
- Téměř žádné kraje neplánují navyšovat kapacity všeobecných oborů, přestože o to rodiče projevují zájem.
- Nedostatek všeobecného vzdělání se projeví na vysokých školách, kam míří i většina maturantů z odborných středních, jimž se méně nedaří u přijímaček na žádané VŠ obory.
- Na gymnázia se málo hlásí žáci z horšího socioekonomického zázemí, přestože někteří z nich by na to měli dostatečné výsledky.

6. Do jakého politického kontextu vstupujeme?

Plaga chce víc přihlášek a předsunutí testů před přihlášky v roce 2028.

Jsme ve spojení s člověkem z Delivery unit, který se stará o reformu JPZ

MŠMT ten výstup bude mít z části rádo, protože říká to, co chtějí dělat (počet přihlášek a předsunutí testů).

7. Jaké máme cílové skupin a jakými kanály je oslovíme?

High priority: MŠMT

- přes delivery unit, udělat schůzku nad výstupem

Mid priority: média (ty čtou rodiče a učitelé)

- blog na sítích
- pošle se předem Novinkám - Marie Kuželová, iDnes - Lankašová,
- rozesílka médiím (v emailu)
- influenceři, co šijí do Cermatu: Kovy, Jsemvobraze,
- rozesílka poslancům z EDU

8. Formáty a konkrétní posty

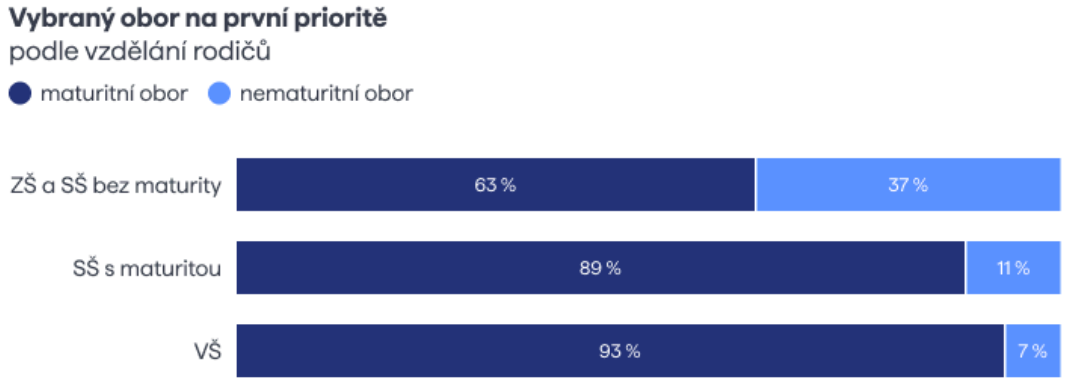
Úvod:
Na základě dotazníkového šetření jsme zjistili, že rodiče deváťáků:

- nevolí ideální školu jako první prioritu,
- neorientují se v přijímacím algoritmu,
- nemají dostupný stejný typ a úroveň přípravy,
- při odhadu šancí pro přijetí ignorují percentil.

1

- Jedničkáři až trojkaři z rodin s maturitou nebo vysokou školou se na maturitní obory hlásí v 89 až 93 % případů, zatímco u žáků se stejnými známkami z rodin bez maturity jsou to pouze necelé dvě třetiny (63 %). Více než třetina (37 %) z nich tak míří do nematuritních oborů.

Pouze dvě třetiny jedničkářů až trojkařů z rodin bez maturity volí na první prioritě maturitní obor

Poznámka Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě mělo na konci 8. ročníku základní školy z matematiky nebo češtiny nejhůře trojku.
Znění otázek Kterou střední školu a obor bude mít Váš syn / Vaše dcera jako první prioritu na přihlášce, tedy na prvním místě?, Jakou známku mělo Vaše dítě na konci 8. ročníku základní školy? (celé znění otázek naleznete v dotazníku na str. 6-8 a 18)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 922 respondentů

paq research

2

- Každý čtvrtý rodič (24 %) by pro své dítě jako první prioritu zvolil jinou školu, pokud by bylo možné podat více přihlášek (např. pět nebo sedm). Nízký počet přihlášek a míst na žádaných školách vede k taktizování

Třetina rodičů bez maturity by na první prioritě vybrali jinou školu, pokud by mohli podat více než tři přihlášky

Poznámka Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor.
Hodnoty v grafu jsou zaokrouhleny na celá procenta, součet v rámci každé skupiny proto může být 99 % nebo 101 %.
Znění otázky Kdyby bylo možné mít více přihlášek než 3 (např. 5 nebo 7), zařadili byste na první prioritu JINOU školu nebo obor, kam by dítě chtělo víc, ale máte obavu, že se na ni nedostane? (celé znění otázky naleznete v dotazníku na str. 11)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů

paq research

3

- I u velmi snadné otázky chyboval každý šestý vysokoškolák (17 %). Nejčastější chyba byla v tom, že se rodiče domnívali, že na pořadí oborů nezáleží a že si žák nakonec může vybrat z přihlášky školu, na kterou bude mít dostatek bodů.

Přijímací algoritmus způsobuje problém všem rodičům.
I u snadné znalostní otázky chybuje každý pátý rodič s vysokou školou

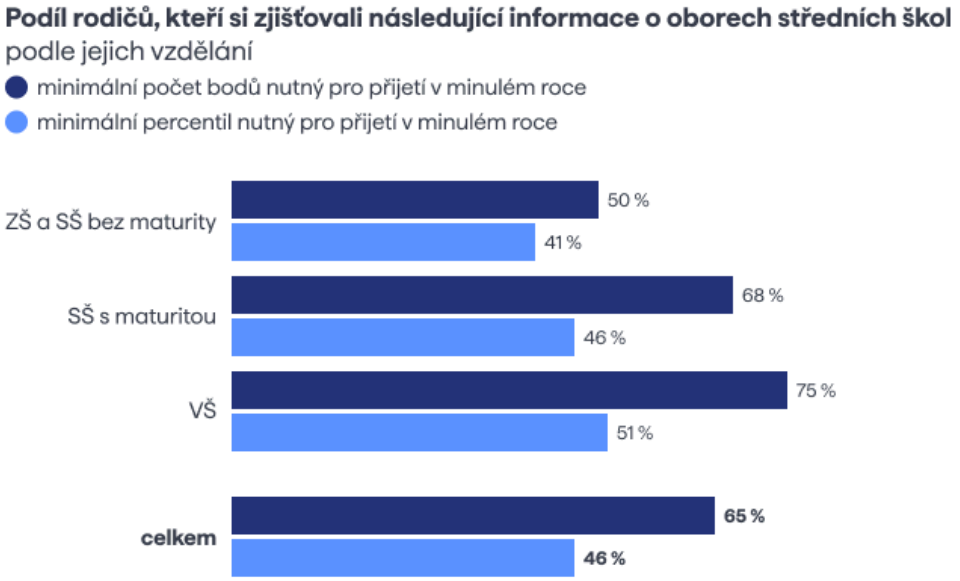
Poznámka Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor.
Znění otázky Žák získal v jednotné přijímací zkoušce 80 bodů. Na obor jeho první priority bylo ten rok pro přijetí potřeba minimálně 55 bodů, na obor jeho druhé priority 60 bodů a na obor jeho třetí priority 50 bodů. Na který obor byl podle Vás přijat? (celé znění otázky naleznete v dotazníku na str. 14)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů

paq research

Zdroj: Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 1035 respondentů
Znění otázky: Žák získal v jednotné přijímací zkoušce 80 bodů. Na obor jeho první priority bylo ten rok pro přijetí potřeba minimálně 55 bodů, na obor jeho druhé priority 60 bodů a na obor jeho třetí priority 50 bodů. Na který obor byl podle Vás přijat?

- Percentil žáka je důležitý a nejspolehlivější ukazatel šance na přijetí, ale rodiče si ho nezjišťují. Informaci o potřebném percentilu pro přijetí v minulém roce si nezjistila více než polovina rodičů (57 %).

Percentil nutný pro přijetí si nezjišťuje více než polovina rodičů, přestože se jedná o zásadní údaj pro přijetí na SŠ

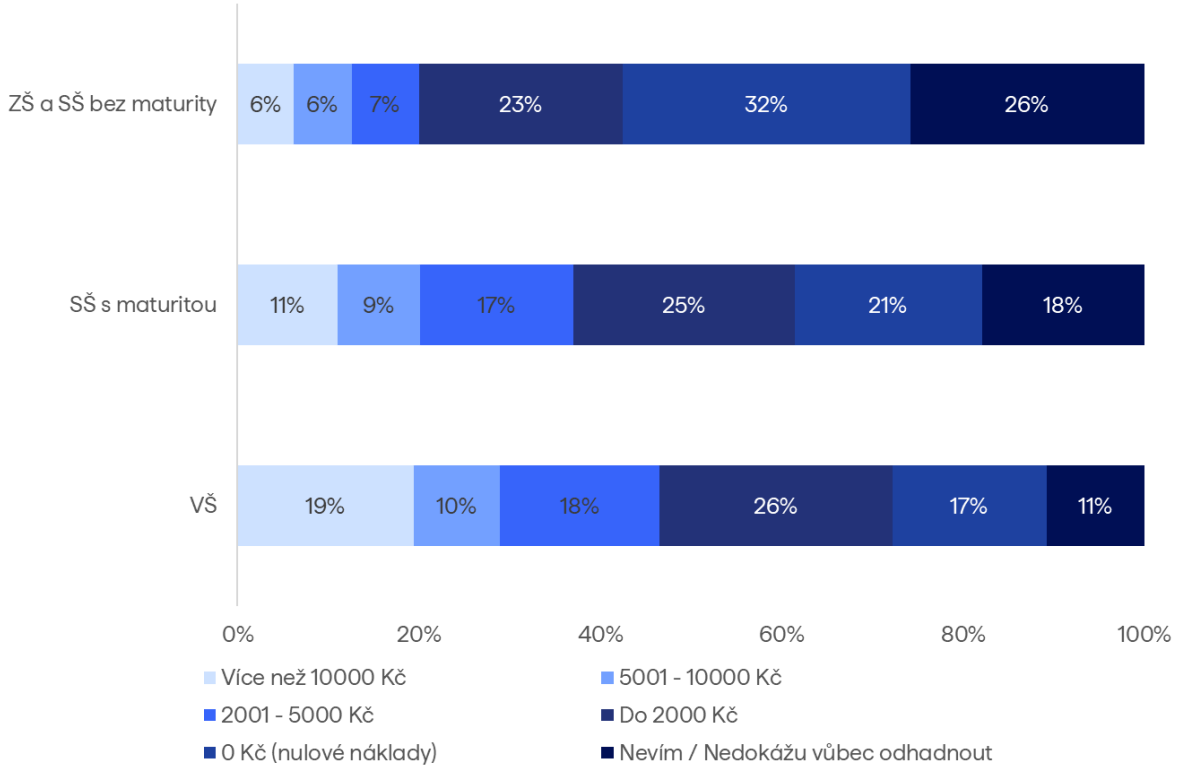

Poznámka Zahrnuti jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor
Znění otázky Zjišťovali jste si něco z následujících informací o oborech středních škol při rozhodování, kam se bude dítě hlásit? (celé znění položek naleznete v dotazníku na str. 22)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů

paq research

- Téměř každý pátý rodič s vysokou školou (19 %) investoval do přípravy více než 10 000 Kč. Odlišná je situace v rodinách bez maturity, kde třetina rodičů (32 %) neinvestovala do přípravy vůbec a pouze pětina přesáhla částku 2 000 Kč.

Graf 8: Každý pátý vysokoškolsky vzdělaný rodič investuje do přípravy přes 10 000 Kč. Méně vzdělaní rodiče neinvestují vůbec nebo jen menší částky.

6

- Pro zmírnění nebo odstranění výše uvedených chyb a nedostatků navrhujeme:
  - nejdříve psát testy, poté si podat přihlášku,
  - zvýšit počet priorit pro snížení taktizování a zvýšení ambic žáků
  - vyrovnat obtížnost testů JPZ napříč roky,
  - zpřístupnit bezplatnou přípravu pro žáky na úrovni placených kurzů (úlohy, video návody, rady pro vyplňování testů, více termínů přijímaček nanečisto přímo ve školách)

9. Jaké máme lidovky a bengery?

- Každý čtvrtý rodič (24 %) by zvolil jinou školu na první prioritu, pokud by bylo možné podat více přihlášek (např. pět nebo sedm).
- Jedničkáři až trojkaři z rodin s maturitou nebo vysokou školou se na maturitní obory hlásí v 89 až 93 % případů, zatímco u žáků se stejnými známkami z rodin bez maturity jsou to pouze necelé dvě třetiny (63 %).
- Čtvrtina všech respondentů odpověděla správně pouze na jednu nebo žádnou znalostní otázku ze čtyř, jež ověřovali porozumění přijímacímu algoritmu.
- Téměř každý pátý rodič s vysokou školou (19 %) investoval do přípravy více než 10 000 Kč. Odlišná je situace v rodinách bez maturity, kde

třetina rodičů (32 %) neinvestovala do přípravy vůbec a pouze pětina přesáhla částku 2 000 Kč.

- Rodiče (a jejich děti) dělají ve výběru školy a přípravě na přijímačky následující chyby: Nedávají na první prioritu ideální volbu, Nerozumí přijímacímu algoritmu, Nepřipravují se na JPZ, Nezjišťují si minimální body nebo minimální percentil přijatých z minulého roku.
    - Téměř polovina rodin bez maturity (44 %) se dopustila dvou a více zásadních chyb, zatímco u rodin s maturitou (21 %) a vysokou školou (16 %) to bylo kolem pětiny. U pětiny rodin bez maturity (19 %) je situace ještě kritičtější, jelikož se odpouštějí tří a více chyb.

10. Jde o potenciálně kontroverzní věc? Přípravme 3 F.A.Q. a odpovědi na ně.

- Trojkaři nepatří na maturitní obor
    - No jo, ale my vidíme v datech, že trojkaři maturantů a vysokoškoláků si troufnou na maturitní obor častěji než děti rodičů bez maturity nebo VŠ
- Víc přihlášek zatíží školy administrativou
    - V Polsku je ve velkých městech neomezený počet přihlášek. Ve Francii je možné podat 10 přihlášek na střední školy. U nás bychom museli upravit pravidla pro školní kola. Například by se mohlo vyzkoušet řešení, že do školního kola postupují jen žáci s vysokou šancí na přijetí nebo vybrat taková kritéria, u kterých není potřeba psát test (známky, portfolio)
- Je dostatek přípravy zdarma i pro chudé rodiče
    - Ale není ji tolik kolik mají žáci s kurzem za cca 5 tis. Kč. Navíc čím levnější příprava (test z minulého roku, papírová učebnice) tím větší podporu potřebuje žák od svého okolí, což je v případě rodičů bez maturity větší problém než v rodinách s VŠ. Zároveň není čas na to, aby i uvědomělí rodiče přestali brát jako samozřejmost, že musí zaplatit 10 tis. Kč, aby se jejich dítě dostalo na státní školu?

Grafy

- *odkaz na Figmu*

Graf 1

SVG podklad/ zdrojová data	G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\06_report\Grafy\Graf1.svg
cíl	
typ grafu	

titulek	Pouze dvě třetiny jedničkářů až trojkařů z rodin bez maturity volí na první prioritě maturitní obor
podtitulek	druh oboru na první prioritě
anotace	
speciální požadavky	Legendu dát prosím nahoru a napsat k ní popisek (přidat do grafu!!): Druh oboru na první prioritě
poznámka	Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě mělo na konci 8. ročníku základní školy z matematiky nebo češtiny nejhůře trojku.
zdroj	Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 922 respondentů
znění otázky	Kterou střední školu a obor bude mít Váš syn / Vaše dcera jako první prioritu na přihlášce, tedy na prvním místě? / Jakou známku mělo Vaše dítě na konci 8. ročníku základní školy? (celé znění otázek naleznete v dotazníku na str. 6-8 a 18)

Graf 2

SVG podklad/ zdrojová data	G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\06_report\Grafy\Graf2.svg
cíl	
typ grafu	

titulek	Třetina rodičů bez maturity by při vyšším počtu přihlášek vybrala na první prioritu jinou školu, ale v současném systému nechce riskovat nepřijetí
podtitulek	Míra souhlasu se změnou první priority při navýšení počtu přihlášek
anotace	
speciální požadavky	Legendu dát prosím nahoru a napsat k ní popisek (přidat do grafu!!): Míra souhlasu se změnou první priority, pokud by bylo možné podat více než tři přihlášky. Pokud

	by byl popisek příliš dlouhý, je možné zkrátit na "Míra souhlasu se změnou první priority při navýšení počtu přihlášek"
poznámka	Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor Hodnoty v grafu jsou zaokrouhleny na celá procenta, součet v rámci každé skupiny proto může být 99 % nebo 101 %.
zdroj	Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů
znění otázky	Kdyby bylo možné mít více přihlášek než 3 (např. 5 nebo 7), zařadili byste na první prioritu JINOU školu nebo obor, kam by dítě chtělo víc, ale máte obavu, že se na ni nedostane? (celé znění otázky naleznete v dotazníku na str. 11)

Graf 3

SVG podklad/ zdrojová data	G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\06_report\Grafy\Graf3.svg
cíl	
typ grafu	

titulek	Deváťáci dávají preferované školy na první a druhou prioritu, na třetí si častěji volí nematuritní obory jako jistotu
podtitulek	Podíl přihlášek na vybrané druhy škol
anotace	
speciální požadavky	Legendu dát prosím nahoru a napsat k ní popisek (přidat do grafu!!): Podíl přihlášek na vybrané druhy škol. Pokud bude prostor, zkus prosím graf ještě upravit. Napadá mě, že by mohlo být možná přehlednější nemít legendu nahoře, ale vybraný druh školy dát k příslušné linii.
poznámka	Z grafu byly pro přehlednost odstraněny méně zastoupené druhy škol (konzervatoře a SOŠ bez výučního listu).
zdroj	Cermat 2025, 328 314 přihlášek z 1. kola

Graf 4

SVG podklad/ zdrojová data	G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\06_report\Grafy\Graf4.svg
cíl	
typ grafu	

titulek	Přijímacímu algoritmu nerozumí značná část rodičů. Problém mají i rodiny s

	maturitou a vysokou školou
podtitulek	Podíl rodičů s počtem správných odpovědí na znalostní otázky o přijímacím algoritmu
anotace	
speciální požadavky	Legendu dát prosím nahoru a napsat k ní popisek (přidat do grafu!!): "Podíl rodičů s počtem správných odpovědí na znalostní otázky o přijímacím algoritmu". Pak prosím upravit samotnou legendu a zkrátit ji na 0-1; 2-3; 4
poznámka	Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor Hodnoty v grafu jsou zaokrouhleny na celá procenta, součet v rámci každé skupiny proto může být 99 % nebo 101 %.
zdroj	Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů
znění otázky	Ne vždy je lidem jasné, jak tento algoritmus pro přiřazování na obory přesně funguje. Zeptáme se Vás nyní na několik situací. (celé znění otázek naleznete v dotazníku na str. 14-15)

Graf 5

SVG podklad/ zdrojová data	G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\06_report\Grafy\Graf5.svg
cíl	
typ grafu	

titulek	Přijímací algoritmus způsobuje problém všem rodičům. I u snadné znalostní otázky chybuje každý pátý rodič s vysokou školou.
podtitulek	Podíl odpovědí na znalostní otázku o přijímacím algoritmu
anotace	
speciální požadavky	Poprosím ať jsou ty procenta až úplně vpravo a nevstupují do grafu. Dále je potřeba tam dát popisek "Podíl správných odpovědí rodičů na znalostní otázku o přijímacím algoritmu."
poznámka	Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor
zdroj	Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů
znění otázky	Žák získal v jednotné přijímací zkoušce 80 bodů. Na obor jeho první priority bylo ten rok pro přijetí potřeba minimálně 55 bodů, na obor jeho druhé priority 60 bodů a na obor jeho třetí priority 50 bodů. Na který obor byl podle Vás přijat? (celé znění otázky naleznete v dotazníku na str. 14)

Graf 6

SVG podklad/ zdrojová data	G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\06_report\Grafy\Graf6.svg
cíl	
typ grafu	

titulek	Percentil nutný pro přijetí si nezjišťuje více než polovina rodičů, přestože se jedná o zásadní údaj pro přijetí na SŠ.
podtitulek	Podíl rodičů, kteří si zjišťovali následující informace o oborech středních škol
anotace	
speciální požadavky	Legendu dát prosím nahoru a napsat k ní popisek (přidat do grafu!!): "Podíl rodičů, kteří si zjišťovali následující informace o oborech středních škol."
poznámka	Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor
zdroj	Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů
znění otázky	Zjišťovali jste si něco z následujících informací o oborech středních škol při rozhodování, kam se bude dítě hlásit? (celé znění položek naleznete v dotazníku na str. 22)

Graf 7

SVG podklad/ zdrojová data	G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\06_report\Grafy\Graf7.svg
cíl	
typ grafu	

titulek	Zatímco neplacenou přípravu využila většina žáků, placená příprava byla výrazně častější u vzdělanějších rodin.
podtitulek	Podíl rodičů, kteří využili vybrané typy příprav na JPZ
anotace	
speciální požadavky	Legendu dát prosím nahoru a napsat k ní popisek (přidat do grafu!!): "Podíl rodičů, kteří využili vybrané typy příprav na JPZ"
poznámka	Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor Respondenti byli dotázáni, zda využili nebo právě využívají jednotlivé typy přípravy

	na JPZ z předem definovaného seznamu. Přehled položek je uveden v dotazníku na straně xx.
zdroj	Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů
znění otázky	Existují různé možnosti, jak se dítě může připravovat na jednotné přijímací zkoušky na střední školu. Vyberte prosím u každé možnosti, co platí u Vás. (celé znění položek naleznete v dotazníku na str. 19)

Graf 8

SVG podklad/ zdrojová data	G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\06_report\Grafy\Graf8.svg
cíl	
typ grafu	

titulek	Každý pátý vysokoškolsky vzdělaný rodič investuje do přípravy přes 10 000 Kč. Méně vzdělaní rodiče neinvestují vůbec nebo jen menší částky.
podtitulek	Kolik rodiče stála příprava na JPZ
anotace	
speciální požadavky	Legendu dát prosím nahoru a napsat k ní popisek (přidat do grafu!!): "Kolik rodiče stála příprava na JPZ". Dále barevně odlišit ty co neví/nedokážou odhadnout
poznámka	Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor Hodnoty v grafu jsou zaokrouhleny na celá procenta, součet v rámci každé skupiny proto může být 99 % nebo 101 %.
zdroj	Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů
znění otázky	Pokuste se prosím odhadnout, kolik Vás souhrnně stála veškerá příprava Vašeho syna / Vaší dcery na přijímací zkoušky na střední školu. (celé znění otázky naleznete v dotazníku na str. 19-20)

Graf 9

SVG podklad/ zdrojová data	G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\06_report\Grafy\Graf9.svg
cíl	
typ grafu	

titulek	Méně vzdělané rodiny deváťáků se výrazně častěji dopouštějí zásadních chyb při přechodu na SŠ.
podtitulek	Počet chyb při přechodu na SŠ
anotace	
speciální požadavky	x
poznámka	Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor. Z důvodu přehlednosti grafu nejsou hodnoty pod 5 % zobrazeny přímo v grafu. Hodnoty v grafu jsou zaokrouhleny na celá procenta, součet v rámci každé skupiny proto může být 99 % nebo 101 %. Sledované chyby: 1) nedávají na první prioritu ideální volbu, 2) nerozumí přijímacímu algoritmu (max. 1 správná odpověď ze 4 znalostních otázek), 3) nepřipravují se na JPZ (mimo přípravu organizovanou ZŠ), 4) nezjišťují si minimální body ani percentil přijatých z minulého roku.
zdroj	Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů
znění otázky	

Graf 10

SVG podklad/ zdrojová data	
cíl	
typ grafu	

titulek	
podtitulek	
anotace	
speciální požadavky	
poznámka	
zdroj	

Cover

Náležitosti vhodného coveru:

- slouží jako doplňková vizualizace k nadpisu
- pokud to jde, nese zjednodušeně hlavní sdělení; pokud to nejde, alespoň uvozuje téma
- láká ke kliknutí
- funguje i v menších náhledech na telefonu
- odpovídá vizuální identitě
- typicky má formu grafu nebo ilustrace

Návrhy můžete sdílet zde (pouze pokud máte konkrétní představu – jinak cover vymyslíme v grafice):

Za mě by byl fajn cover k hlavním chybám, kterých se rodiče při přechodu na SŠ dopouštějí. Věnujeme tomu celý blog, tak mi to dává i největší smysl.

- Nedávají na první prioritu ideální volbu
- Nerozumí přijímacímu algoritmu
- Nepřipravují se na JPZ
- Nezjišťují si minimální body nebo minimální percentil přijatých z minulého roku.

Nemusíme to nutně zaměřit na ty 4 hlavní chyby, ale spíš obecně ukázat, že deváťáci z méně vzdělaných rodin jsou při přechodu na SŠ více znevýhodnění.

Napadly mě tři koncepty:

1. **batoh/břímě**: dva žáci míří ke své vysněné škole, ale jeden jde nalehko a druhý se ohýbá pod tíhou batohu (nižší informovanost, absence přípravy, neporozumění algoritmu). Inspiroval bych se např. tímhle blogem k daním
2. **snížená šance**: žáci z méně vzdělaných rodin se častěji dopouštějí více chyb, čímž si snižují šanci se dostat na jejich preferovaný obor. Zároveň riskují, že skončí na oboru, o který příliš nestáli.
3. **žebřík/schody/jiná startovní čára**

Zde je podrobné shrnutí studie PAQ Research zaměřené na informační nerovnosti v přijímacím řízení na střední školy, připravené pro potřeby novinářské práce.

Rodiče u přijímaček chybují a taktizují: Systém prohlubuje vzdělanostní nerovnosti

Nové šetření společnosti PAQ Research ukazuje, že český systém jednotných přijímacích zkoušek (JPZ) klade na rodiny vysoké nároky, které mnohdy vedou k chybnému rozhodování a potlačování ambicí žáků. Rodiče často nerozumí algoritmu, utrácejí tisíce za přípravu a kvůli strachu z nepřijetí nevolí svou vysněnou školu.

Čtyři zásadní překážky na cestě k preferované škole

Úspěšný přechod na střední školu vyžaduje od rodin překonání čtyř bariér, na kterých značná část rodičů selhává:

1. Potlačování ambicí: Rodiče neuvádějí ideální školu na první místo v přihlášce kvůli strategizování.
2. Nepochopení systému: Čtvrtina rodičů nerozumí přijímacímu algoritmu.
3. Nerovnost v přípravě: Existují propastné rozdíly v investicích do doučování a kurzů.
4. Informační deficit: Rodiče ignorují percentil jako klíčový údaj o šanci na přijetí.

Klíčová zjištění a data

1. Sociální původ určuje ambice silněji než známky

Studie odhalila alarmující rozdíl v tom, jak rodiny přistupují k maturitním oborům. Zatímco u vysokoškolsky vzdělaných rodičů volí maturitní obor na první prioritě naprostá většina (91 %), u rodičů bez maturity je to pouze 57 %.

- Jedničkáři bez maturity: I když má dítě z méně vzdělané rodiny výborné známky (jedničkář až trojkář), pouze v 63 % případů volí maturitní obor. U dětí se stejným prospěchem z rodin s VŠ je to 93 %.
- Více než třetina (37 %) talentovaných dětí z méně podnětného prostředí tak míří rovnou do nematuritních oborů.

2. Nedostatek míst nutí rodiny k taktizování

Kvůli nízkým kapacitám žádaných oborů a omezenému počtu přihlášek (tři) rodiče potlačují skutečné preference.

- 23 % rodičů přiznalo, že na první prioritu nedali školu, kam dítě chtělo nejvíce, protože se báli nepřijetí.
- Pokud by bylo možné podat 5 až 7 přihlášek, každý čtvrtý rodič by na první místo zvolil jinou (ambiciózněji) školu.
- Taktizování je nejčastější u rodin bez maturity (34 %) oproti rodinám s VŠ (20 %).

3. Algoritmus je pro mnohé "černá skříňka"

Přestože systém odloženého přijetí funguje již třetím rokem, 24 % rodičů mu nerozumí.

- I vzdělaní chybují: I u relativně jednoduché otázky na fungování algoritmu (výběr školy při splnění bodových hranic) chyboval každý pátý vysokoškolák (17 %).
- Nejčastější mýtus: Rodiče si pletou současný systém s modelem, kdy si žák po zkouškách může školu vybrat z těch, kam se dostal.

4. Trh s přípravou: Investice v řádech tisíců

Příprava na zkoušky je doménou bohatších a vzdělanějších.

- 20 % rodičů s VŠ investuje do přípravy svého dítěte přes 10 000 Kč.
- U méně vzdělaných rodin investuje alespoň 2 000 Kč pouze čtvrtina z nich, přičemž 25 % těchto rodin neinvestuje vůbec nic.
- Placenou přípravu (zkoušky nanečisto, kurzy) využívá 69 % dětí z VŠ rodin, ale jen 54 % dětí z rodin bez maturity.

Závěry: Systém běží "naslepo"

Celkem 62 % rodin se dopouští alespoň jedné z výše uvedených zásadních chyb. U méně vzdělaných rodin je situace kritická: 44 % z nich udělá dvě a více chyb, což znamená, že procesem procházejí víceméně naslepo a snižují šanci dítěte na optimální vzdělávací dráhu.

Doporučení pro změnu systému

PAQ Research na základě dat navrhuje následující opatření:

- Navýšení kapacit: Bez rozšíření míst v žádaných oborech (gymnázia, lycea, populární odborné školy) budou ostatní opatření neúčinná.
- Změna pořadí: Nejdříve by žáci měli psát testy a znát své výsledky, teprve poté podávat přihlášku.
- Více priorit: Zvýšení počtu přihlášek na 5 až 7 pro omezení taktizování.
- Dostupnost dat: Školy a systém DiPSy musí povinně a přehledně zveřejňovat minimální percentily pro přijetí, které jsou stabilnějším ukazatelem než body.
- Bezplatná příprava: Stát by měl zajistit online přípravu (videa, databáze úloh) na úrovni placených kurzů.

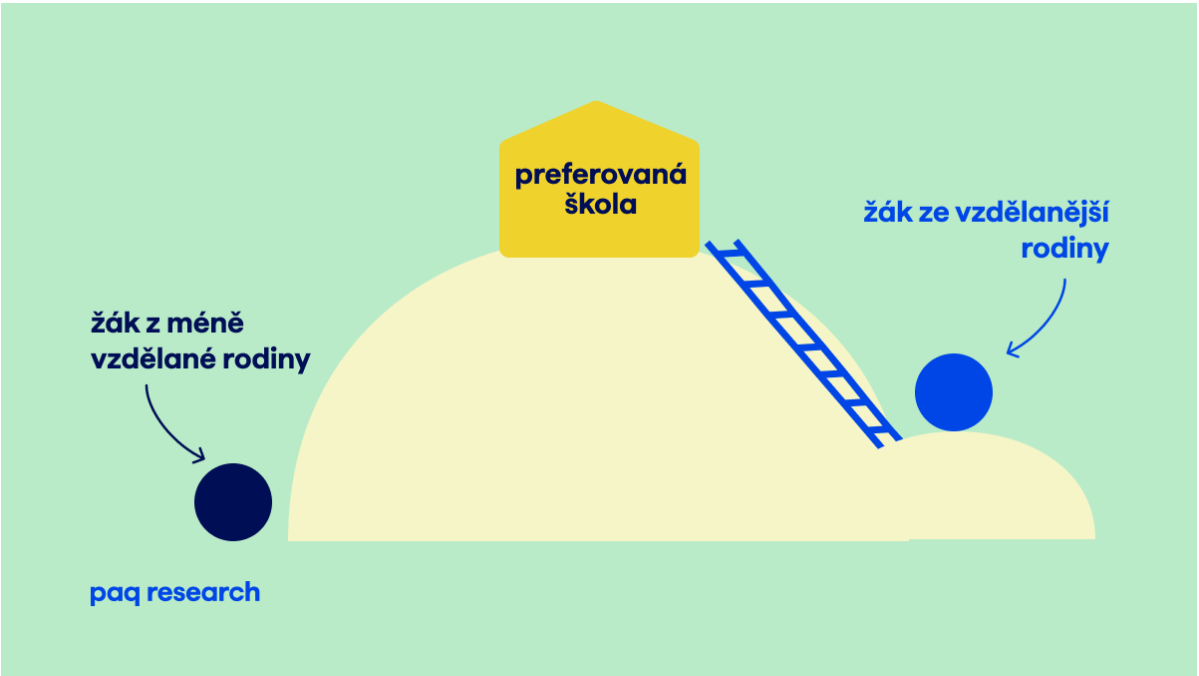
O výzkumu: Sběr dat proběhl v lednu 2026 na reprezentativním vzorku 1035 rodičů žáků 9. tříd (z toho 860 se hlásilo na maturitní obory). Výzkum realizovala organizace PAQ Research v rámci projektu TA ČR.

- tabulky k blogu: `"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\03_data\02_hlavni\04_tabulky\EDU4_02n01_rodice_hlavni_tabulky_blog_v03_vazene.xlsx"`
- celkové tabulky: `""G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\03_data\02_hlavni\04_tabulky\EDU4_02n01_rodice_hlavni_tabulky_blog_v04_vazene.xlsx"`
- dotazník: ODKAZ
- codebook: `"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\03_data\02_hlavni\91_codebook\EDU4_02n01_rodice_hlavni_cbook_v00_ZDROJOVY.xlsx"`
- zadání pro grafiku: `"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\05_analyzy\2026-04_edu4_02_rodiče JPZ šetření.xlsx"` `PŘESUNULO SE DO KARTY V GDOCU!`

V1: Rodiče utrácí tisíce za přijímačky, nerozumí systému a nevolí vytouženou školu.

V2: Přijímačky jsou pro rodiče drahé, nesrozumitelné a s kompromisy

V3: Rodiče za přípravu na přijímačky platí tisíce, přestože nerozumí systému a jako první školu volí kompromis.

Shrnutí:

- Rodiče nadcházejících středoškoláků při výběru škol potlačují ambice. Roli hraje nedostatek míst na žádaných oborech i nízký počet přihlášek. Z našeho šetření vychází, že každý čtvrtý rodič by při větším počtu přihlášek (např. pět nebo sedm) zařadil na první prioritu jinou školu.
- Méně vzdělané rodiny se častěji podceňují. I když mají doma jedničkáře až trojkaře, pouze ve dvou ze třech případů volí na první prioritě maturitní obor. Mezi rodiči s maturitou či vysokoškolským vzděláním dává na první místo maturitní obor naprostá většina.
- Přijímacímu algoritmu nedostatečně rozumí čtvrtina rodičů deváťáků (24 %). Největší problémy mají méně vzdělaní rodiče, chyby ale často dělají i ti vzdělanější. Nejčastěji si mylně myslí, že si žák může po zkouškách školu vybrat.
- Každý druhý rodič si nezjišťuje minimální percentil pro přijetí z minulého roku, přestože tento údaj pomůže deváťákům nejlépe odhadnout jejich šanci na přijetí. Hlavní překážkou je jeho špatná dostupnost. Školy ho ve výsledkových listinách obvykle neuvádějí a chybí i v systému DiPSy. Rodiče navíc zpravidla neznají ani vlastní percentil svého dítěte, se kterým by mohli minimální percentil porovnat. Pokud ho chtějí zjistit, musí si zaplatit srovnávací testy, což znevýhodňuje chudší rodiny.
- Mezi rodinami panují velké nerovnosti v tom, kolik investují do přípravy na přijímací zkoušky. Bezmála pětina rodičů s VŠ investuje více než 10 tis. Kč, oproti tomu jen pětina rodin se základním a nematuritním vzděláním investuje do přípravy nad 2 000 Kč. Děti z méně podnětného prostředí tak nemají dostupné doučování s lektory a další názorné metody, které by jim nejvíce pomohly.
- Úspěšná cesta na vysněnou střední školu tak vyžaduje překonání čtyř překážek, na nichž část rodičů ale ztroskotá. Nedávají si na první prioritu ideální volbu, nerozumí přijímacímu algoritmu, nevyužívají přípravu i mimo ZŠ, nezjišťují si minimální percentil pro přijetí. Častěji naráží méně vzdělané rodiny, což může posilovat vzdělávací nerovnosti.
- Pro zmírnění nebo odstranění výše uvedených chyb a nedostatků navrhujeme:
    - navýšit kapacity žádaných oborů, protože bez toho nebudou mít následná opatření žádný dopad,

- změnit systém přijímaček: nejdříve psát testy, dostat výsledek a až poté si podat přihlášku,
- zvýšit počet priorit v přihlášce
- zlepšit dostupnost informací o všech podstatných kritériích pro přijetí (percentil, validátor přihlášky)
- vyrovnat obtížnost testů JPZ napříč roky pro zvýšení přehlednosti, jakou úroveň výsledků uchazeč potřebuje pro přijetí na danou školu,
- zpřístupnit bezplatnou přípravu pro žáky na úrovni placených kurzů (úlohy, video návody, rady pro vyplňování testů, více termínů přijímaček nanečisto přímo ve školách),
- poskytovat žákům, kteří jsou ohroženi nízkými aspiracemi, (např. pro studium SŠ s maturitou) včasné zapojení do kariérového poradenství

Znění dotazníku ke stažení zde:

"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\02_design\01_dotaznik\04_final\EDU4_02n_Sigma_rodice_dotaznik_final_v02_k.pdf"

Použité pojmy:

- **Jednotná přijímací zkouška (JPZ)**: Jednotný test z matematiky a češtiny pro žáky ucházející se o maturitní obory. Testy se skládají v dubnu a přihlášky na školy se podávají už v únoru. Žáci hlásící se na nematuritní obory jsou přijati na základě kritérií školy (známky, školní zkouška).

- **Přijímací algoritmus**: Systém, který rozřazuje žáky poté, co napíšou JPZ. Žáka zařadí do školy, pro kterou splní kritéria pro přijetí (např. umístění mezi nejlepšími 30 žáky) a zároveň algoritmus zohledňuje pořadí škol na přihlášce. V Česku od roku 2024 funguje algoritmus odloženého přijetí: Pokud žák splňuje kritéria pro přijetí na první prioritu, je na ni automaticky přijat. Pokud se mu nezadaří, algoritmus ověří, jestli má dostatek bodů pro přijetí na druhou nebo třetí prioritu. Školy si nejde po odevzdání přihlášky a napsání testů měnit nebo vybírat.

- **Přihláška 1. priority /1. volby**: Přihláška první volby určuje, jakou školu má algoritmus zohlednit jako první při vyhodnocování výsledků. Měla by to být vždy vysněná škola, u které si uchazeč může dovolit neuspět. Více o přihláškách a algoritmu v našem blogu.

- **Percentil pro přijetí:** Percentil znamená, kolik procent jiných žáků má horší výsledek než Vaše dítě. Například 70. percentil znamená, že dítě bylo lepší než 70 % ostatních žáků. Testy mohou být každý rok jinak obtížné a žáci za ně dostávají různé počty bodů, proto je lepší soustředit se na percentil, který má vyšší pravděpodobnost ukazovat, jaké

výsledky jsou potřeba pro přijetí na školu bez ohledu na to, že jeden rok to bylo 75 bodů a druhý rok 85. I percentily potřebné pro přijetí se však meziročně mění kvůli změnám v poptávce po jednotlivých školách.

Co a proč zkoumáme

V PAQ Research dlouhodobě mapujeme český systém středních škol. Má mnoho nedostatků, které ovlivňují budoucí úspěch žactva, a tak i jejich dospělost a ekonomiku.

Nedostatek míst na populárních oborech v kombinaci s nepochopením přijímacího algoritmu nutí žáky k riskantním nebo příliš opatrným volbám, které je často připraví o preferovanou školu. Situaci zhoršuje neochota krajů navyšovat kapacity všeobecného vzdělávání, což se následně negativně projevuje u přijímaček na vysoké školy, kde mají absolventi odborných škol v konkurenci gymnazistů horší startovní pozici. V systému se navíc vyskytují překážky, které odrazují žáky s dobrými výsledky z méně podnětného prostředí od studia na gymnáziích, čímž se v českém školství dále betonují nerovnosti a nevyužitý potenciál.

Cílem této studie je na reprezentativním souboru zmapovat, jak se rodiče a jejich děti rozhodují při výběru střední školy, jak se orientují v systému přijímacího řízení a jak se jejich rozhodování a přístup k informacím liší v závislosti na vzdělání rodičů. V závěru shrnujeme hlavní chyby, kterých se rodiny při přechodu na střední školu dopouštějí, často vinou samotného systému:

A. nevolí ideální školu jako první prioritu,
B. neorientují se v přijímacím algoritmu,
C. nemají dostupný stejný typ a úroveň přípravy,
D. při odhadu šancí pro přijetí ignorují percentil.

Zároveň přinášíme doporučení pro změny systému, které by mohly zmírnit vzdělanostní nerovnosti a zvýšit šanci deváťáků dostat se na preferovaný obor.

Metodologie: koho jsme se ptali a jak

Dotazník vyplňovali rodiče dětí v 9. třídě základní školy, které se plánovaly hlásit na střední školu ve školním roce 2025/26. Sběr dat probíhal od 2. ledna do 31. ledna 2026 pomocí online dotazníku. Většina výsledků prezentovaných v této studii vychází z dotazníků respondentů, jejichž dítě se v přijímacím řízení plánovalo přihlásit na

maturitní obor alespoň na jedné ze svých priorit (N = 860). Podrobněji v kapitole *O výzkumu Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy*.

Role vzdělání rodičů

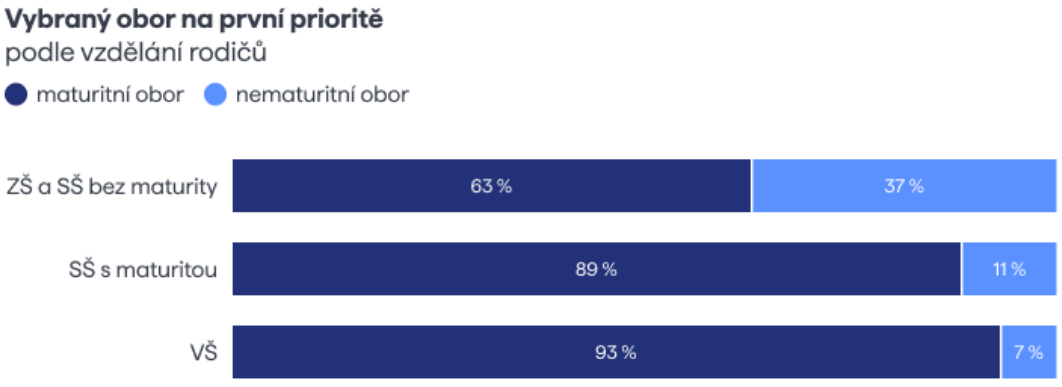
a) Druh oboru na první prioritě

Zatímco u rodičů s maturitou či vysokoškolským vzděláním volí maturitní obor jako první prioritu naprostá většina žáků (86 až 91 %), u rodičů bez maturity je to pouze 57 %. Rozdíl může částečně souviset s horšími studijními výsledky dětí nebo nižšími aspiracemi v méně vzdělaných rodinách.

Vzdělání rodičů však hraje roli i tehdy, když mají žáci srovnatelné známky. Jedničkáři až trojkaři z rodin s maturitou nebo vysokou školou se na maturitní obory hlásí v 89 až 93 % případů, zatímco u žáků se stejnými známkami z rodin bez maturity jsou to pouze necelé dvě třetiny (63 %). Více než třetina z nich (37 %) tak míří do nematuritních oborů.

Graf 1

Pouze dvě třetiny jedničkářů až trojkařů z rodin bez maturity volí na první prioritě maturitní obor

Poznámka Zahrnuti jsou pouze respondenti, jejichž dítě mělo na konci 8. ročníku základní školy z matematiky a češtiny nejhůře trojku.
Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Znění otázek Kterou střední školu a obor bude mít Váš syn / Vaše dcera jako první prioritu na přihlášce, tedy na prvním místě?, Jakou známku mělo Vaše dítě na konci 8. ročníku základní školy? (celé znění otázek naleznete v dotazníku na str. 6–8 a 18)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 922 respondentů

paq research

Příčiny mohou být různé: nízké sebevědomí žáků, prioritizace rychlého nástupu do zaměstnání nebo nízká informovanost žáků o tom, že mají dostatek schopností být přijati na maturitní obor.

Pro navýšení aspirací žáků z méně podnětného prostředí je třeba aplikovat doporučení uvedená na konci studie.

b) Počet přihlášek

Nízký počet přihlášek a nízké kapacity žádaných oborů snižují motivaci žáků a rodičů hlásit se na obory, o které by jinak měli reálně zájem. Důvodem mohou být obavy z nepřijetí nebo taktizování pro přijetí na jiný obor "na jistotu". Podle našeho dřívějšího šetření považuje všeobecnou střední školu (gymnázium nebo lyceum) za ideální volbu pro své dítě přibližně třetina rodičů (32 %). Při odstranění systémových překážek by poptávka po všeobecných oborech mohla dosahovat až 50 %. V roce 2025 si přihlášku na čtyřleté gymnázium nebo lyceum podalo v 1. kole přijímacího řízení 38 % uchazečů , ale mezi přijatými tyto obory tvořily jen 20 %.

Současný systém přijímacího řízení umožňuje podat až tři přihlášky. Podle našeho šetření této možnosti využilo 86 % deváťáků. Necelá čtvrtina rodičů (23 %) přitom uvádí, že při jejich řazení strategizovala a kvůli obavám z nepřijetí neuvedla na první prioritu školu, kam dítě chtělo nejvíce. Zároveň připouští, že pokud by bylo možné podat více přihlášek (např. pět nebo sedm), své rozhodnutí by přehodnotili a na první prioritu by zařadili jinou školu, u které se nyní obávají nižší šance na přijetí. To ukazuje, že současné nastavení systému přijímacího řízení může vést k opatrnějším volbám a potlačení skutečných preferencí ve prospěch "bezpečnější" volby.

GRAF 2

Třetina rodičů bez maturity by na první prioritu vybrala jinou školu, pokud by mohli podat více než tři přihlášky

Poznámka Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor. Hodnoty v grafu jsou zaokrouhleny na celá procenta, součet v rámci každé skupiny proto může být 99 % nebo 101 %. Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Znění otázky Kdyby bylo možné mít více přihlášek než 3 (např. 5 nebo 7), zařadili byste na první prioritu JINOU školu nebo obor, kam by dítě chtělo víc, ale máte obavu, že se na ni nedostane? (celé znění otázky naleznete v dotazníku na str. 11)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů

paq research

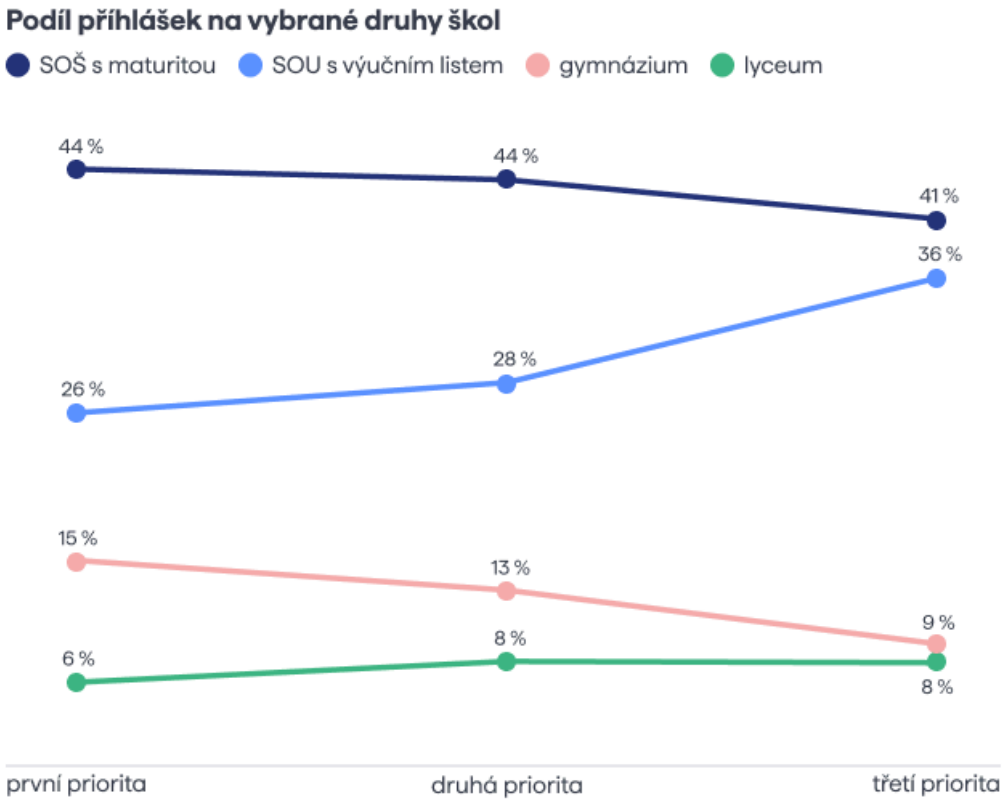
Strategizování na první prioritě je častější u méně vzdělaných rodin. Více než třetina (34 %) rodin bez maturity by při větším počtu přihlášek zařadila na první prioritu jinou školu, u rodin s maturitou nebo vysokou školou by to byla pětina (20 %). Vysokoškolsky vzdělaní rodiče mají vyšší aspirace a za svojí první prioritou si zřejmě stojí pevněji. Rodiny bez maturity naproti tomu častěji taktizují i v rámci maturitních oborů, kterých je sice v nabídce mnoho, populární jsou ale jen některé.

ROZKLIKÁVACÍ BOX 🔽🔽🔽

Podle dat o přihláškách z roku 2025 se nízký počet přihlášek projevuje také v malé motivaci dávat si na třetí prioritu gymnázia a střední odborné školy. Rozdíl v zájmu mezi první a třetí prioritou je u gymnázií téměř 40 %. Naopak u učilišť zájem o třetí prioritu oproti té první výrazně stoupá. To znamená, že někteří žáci, kteří preferují maturitní obor, si jako třetí prioritu zvolí učiliště. V případě více přihlášek by mohli i na třetí a čtvrté prioritě umisťovat preferované školy a jistotu mít až na páté prioritě.

Graf 3

Deváťáci dávají preferované školy na první a druhou prioritu, na třetí si častěji volí nematuritní obory jako jistotu

Poznámka Z grafu byly pro přehlednost odstraněny méně zastoupené druhy škol (konzervatoře a SOŠ bez výučního listu).
Zdroj Cermat 2025, 328 314 přihlášek z 1. kola

paq research

c) Kdo a jak dobře chápe přijímací algoritmus

Přijímací algoritmus odloženého přijetí bude fungovat třetím rokem. Rodiče i žáci mu zatím zcela neporozuměli.

Řazení priorit je opravdu důležité. To ukázala naše dřívější analýza, podle které čtvrtina uchazečů řadí své přihlášky neefektivně a hrozí, že nebudou přijati na svoji vysněnou školu nebo se přeceňují či podceňují.

Podle našeho šetření z ledna 2026 téměř čtvrtina rodičů (23 %) uvedla, že si o přijímacím algoritmu zatím nic nezjišťovala. Přihlášky se přitom podávaly jen o měsíc později a znalost algoritmu je nutným předpokladem pro efektivní seřazení priorit na přihlášce.

V rámci šetření jsme rodičům položili čtyři znalostní otázky zaměřené na porozumění přijímacího algoritmu. Dvě znalostní otázky testovaly, zda rodiče rozumí základní logice algoritmu a dokáže správně určit, na který obor bude žák přijat, pokud znají: a) jeho bodový výsledek v JPZ, b) pořadí oborů na přihlášce, c) hranici bodů potřebných pro přijetí u jednotlivých oborů. Další dvě otázky ověřovaly, zda rodiče umí efektivně seřadit obory na přihlášce. Všechny čtyři otázky (celé znění otázek naleznete v dotazníku na str. 14–15) přitom prověřovaly porozumění třem základním principům algoritmu:

- **Pořadí oborů na přihlášce je závazné.** Po odevzdání přihlášky již není možné pořadí oborů změnit.
- **Žák je přijat na obor s nejvyšší prioritou, pro který splňuje podmínky.** Algoritmus po přijímacích zkouškách vyhodnotí, na které obory žákovi stačily body, a přiřadí ho na obor s nejvyšší prioritou, na který byl přijat. Pokud žák splňuje podmínky pro přijetí na více oborů, je přijat na ten, který má na přihlášce nejvýše. O výsledku tedy rozhoduje algoritmus na základě pořadí oborů na přihlášce.
- **Obory je potřeba na přihlášce řadit efektivně**: pokud žák zařadí svůj preferovaný obor až za lehčí obor, na preferovaný se nedostane, ani kdyby na něj měl dostatek bodů.

Porozumění přijímacímu algoritmu se výrazně liší podle vzdělání rodičů. Alespoň částečně algoritmu rozumí většina vysokoškolsky vzdělaných rodičů (87 %) a tři čtvrtiny rodičů s maturitou (75 %), zatímco u méně vzdělaných rodičů jsou to pouze dvě třetiny (63 %). Algoritmus je navíc sám o sobě natolik komplexní, že mu plně nerozumějí ani vysokoškolsky vzdělaní rodiče. Všechny čtyři znalostní otázky správně zodpověděla pouze přibližně třetina z nich (35 %).

Graf 4

Přijímacímu algoritmu nerozumí značná část rodičů. Problém mají i rodiny s maturitou a vysokou školou

Poznámka Zahrnuti jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor. Hodnoty v grafu jsou zaokrouhleny na celá procenta, součet v rámci každé skupiny proto může být 99 % nebo 101 %. Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Znění otázky Ne vždy je lidem jasné, jak tento algoritmus pro přiřazování na obory přesně funguje. Zeptáme se Vás nyní na několik situací. (celé znění otázek naleznete v dotazníku na str. 14–15)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů

paq research

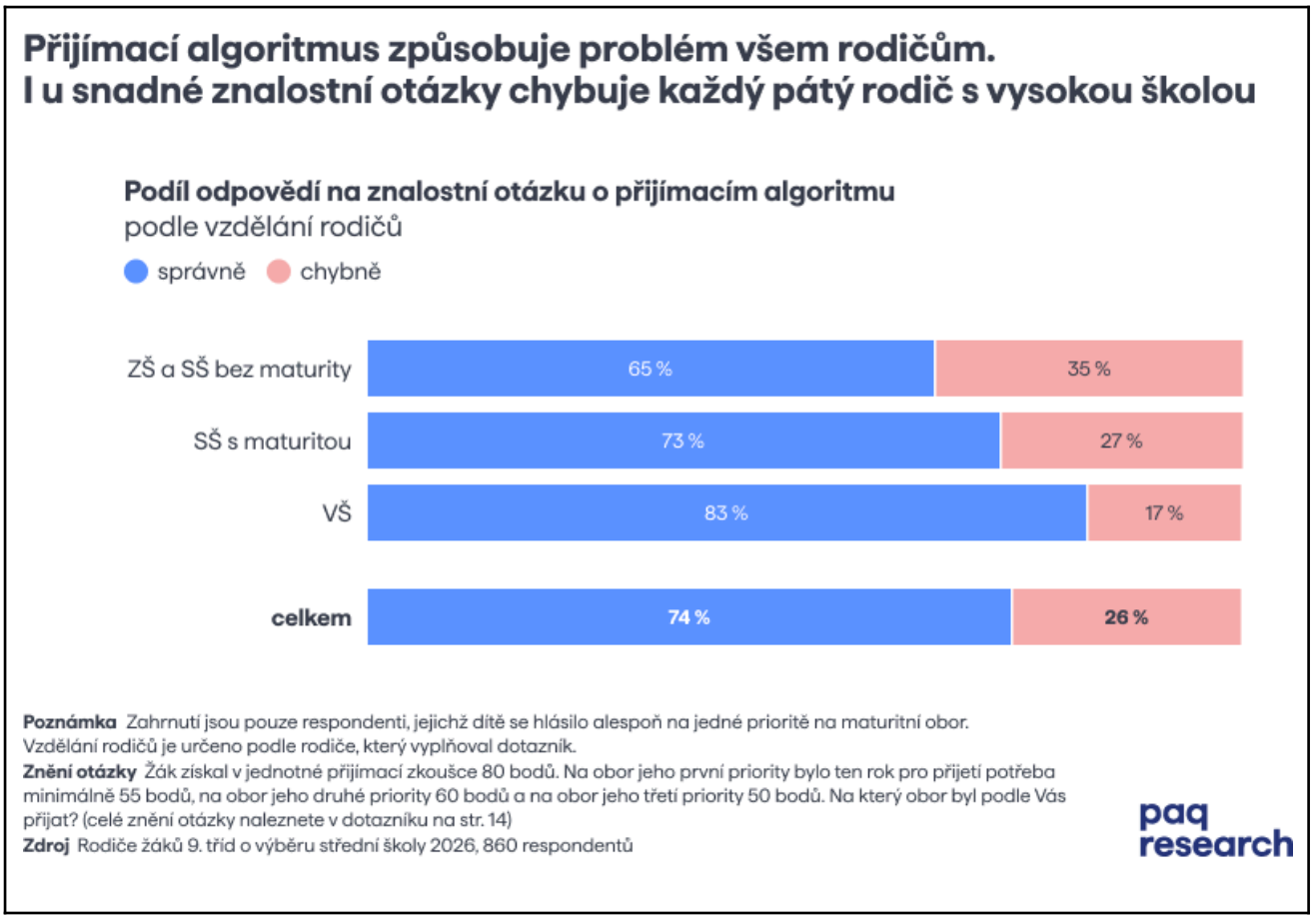
Box: Na snadnou znalostní otázku neodpověděl správně jeden z pěti vysokoškoláků

Ani rodiče se středoškolským či vysokoškolským vzděláním si nebyli zcela jistí v porozumění principu, že je žák přijat na obor s nejvyšší prioritou, kde splňuje podmínky pro přijetí. To ilustruje následující graf, který ukazuje podíl správných a chybných odpovědí na následující znalostní otázku.

Žák získal v jednotné přijímací zkoušce 80 bodů. Na obor jeho první priority bylo ten rok pro přijetí potřeba minimálně 55 bodů, na obor jeho druhé priority 60 bodů a na obor jeho třetí priority 50 bodů. Na který obor byl podle Vás přijat?

Správně na tuto otázku odpověděly jen necelé tři čtvrtiny rodičů (74 %). Přestože šlo o relativně snadnou otázku ověřující základní princip přijímacího algoritmu, chyboval téměř každý pátý vysokoškolsky vzdělaný rodič (17 %). Nejčastější chyba byla v tom, že se rodiče domnívali, že na pořadí oborů nezáleží a že si žák nakonec vybere z těch, na které bude mít dostatek bodů.

Graf 5

e) Míra znalosti percentilu

V našem šetření jsme zjišťovali, jaké informace si rodiče dohledávají při výběru střední školy. Zaměřili jsme se především na minimální počet bodů a minimální percentil potřebný pro přijetí v minulém roce. Tyto údaje pomáhají rodinám udělat si představu o tom, o které obory byl velký zájem a jak náročné je se na ně dostat. Zatímco v médiích se nejčastěji mluví o počtu bodů jako o hlavním ukazateli, percentil nabízí podstatně přesnější představu o reálných šancích žáka.

ROZBALOVACÍ NABÍDKA 🔽🔽🔽: Co je to percentil a proč je jeho znalost pro informované rozhodování zásadní:

VYSVĚTLIT PERCENTIL:

- Percentil znamená, kolik procent jiných žáků má horší výsledek než Vaše dítě. Například 70. percentil znamená, že dítě bylo lepší než 70 % ostatních žáků. Nebo 5. percentil znamená, že dítě bylo lepší než jen 5 % ostatních. Tedy čím vyšší percentil, čím blíže hodnotě 100, tím lepší výsledek.

- Ukazuje, jak si žák stojí vůči ostatním uchazečům ve stejném roce, bez ohledu na obtížnost testu nebo počty přihlášených.

- Počty přijatých a přihlášených se na jednotlivých oborech meziročně mění. Žáci a jejich rodiče mohou výraznému výkyvu v poptávce rozumět jako změně v obtížnosti přijetí. To však není vždy pravda: velký výkyv v počtu přihlášených nemusí znamenat podobně výraznou změnu percentilu nutného pro přijetí. To platí zejména u škol, o které je velký zájem a nedochází k situaci, že je méně přihlášených žáků než míst v oboru.

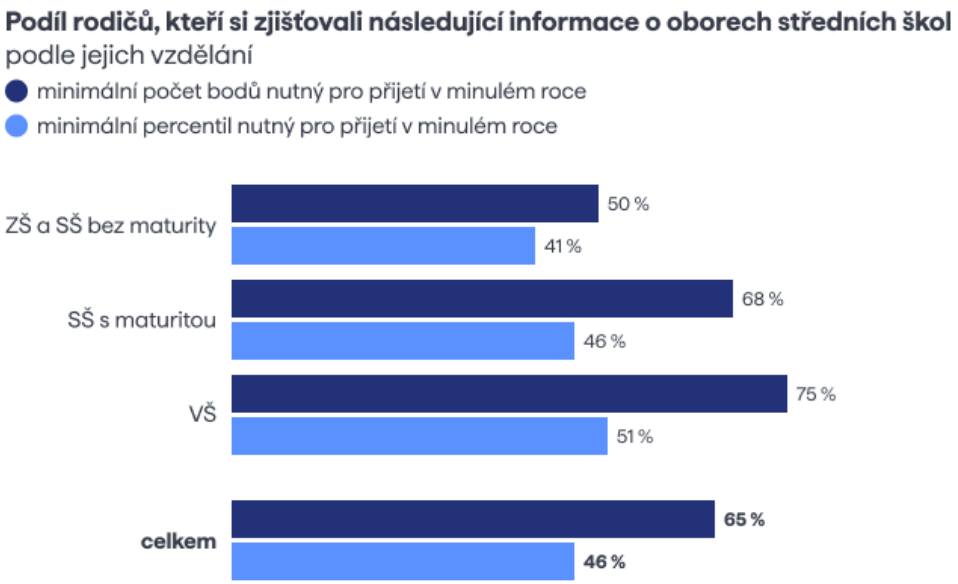
- Obtížnost testů JPZ se meziročně mění. To znamená, že dosažené body z testů z různých let nejsou přímo srovnatelné. Průměr bodů za rok 2024 byl 54,3 bodů (dohromady lze získat 50 bodů za češtinu a 50 za matematiku), v roce 2025 to bylo 47,5 bodů. Pokud předpokládáme, že se matematické a jazykové dovednosti deváťáků meziročně výrazně nemění, můžeme tyto změny přisoudit především změnám v obtížnosti testů.

- Spoléhání se jen na body může být zavádějící. Představme si žáka, který v lednu 2026 absolvoval Přijímačky nanečisto a získal 33 bodů, což byl průměrný počet bodů v tomto testu. Kdyby dosažené body srovnával s minimálními počty pro přijetí na různé obory v roce 2025, mohl by dojít k závěru, že má nízké šance na přijetí. Stejný počet bodů v různých letech však neznamená stejné postavení mezi uchazeči – body, které jsou v jednom roce průměrné, mohou být další rok silně nadprůměrné nebo naopak nedostačující.

Potřebný počet bodů pro přijetí z minulého roku si zjistily tři čtvrtiny vysokoškolsky vzdělaných rodičů (75 %), zatímco u méně vzdělaných rodičů to byla jen polovina (50 %). U minimálního percentilu přijatých z minulého roku naopak rozdíly podle vzdělání prakticky mizí. Tento údaj si zjistila pouze necelá polovina rodičů (46 %).

Graf 6

Percentil nutný pro přijetí si nezjišťuje více než polovina rodičů, přestože se jedná o zásadní údaj pro přijetí na SŠ

Poznámka Zahrnuti jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor. Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Znění otázky Zjišťovali jste si něco z následujících informací o oborech středních škol při rozhodování, kam se bude dítě hlásit? (celé znění položek naleznete v dotazníku na str. 22)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů

paq research

Hlavní překážkou je špatná dostupnost percentilu. Školy ho ve výsledkových listinách přijímacích zkoušek často neuvádějí (příklad 1, příklad 2, příklad 3) a není dostupný ani v prohlížečce dat Cermatu. Při výběru oborů není znalost percentilu tak podstatná, protože se žáci nerozhodují jen podle šance na přijetí. Při řazení oborů na přihlášce však percentil hraje významnější roli, neboť spolehlivěji vypovídá o šanci na přijetí než potřebný počet bodů (viz box výše).

Rodiče navíc zpravidla neznají ani vlastní percentil svého dítěte, se kterým by mohli minimální percentil pro přijetí z minulého roku porovnat. Pokud ho chtějí zjistit, musí ho složitě odvodit na základě bodů z cvičných testů nebo si zaplatit zkoušky nanečisto. Není proto překvapivé, že bez znalosti vlastního percentilu si rodiče (a jejich děti) minimální percentil pro přijetí nezjišťují.

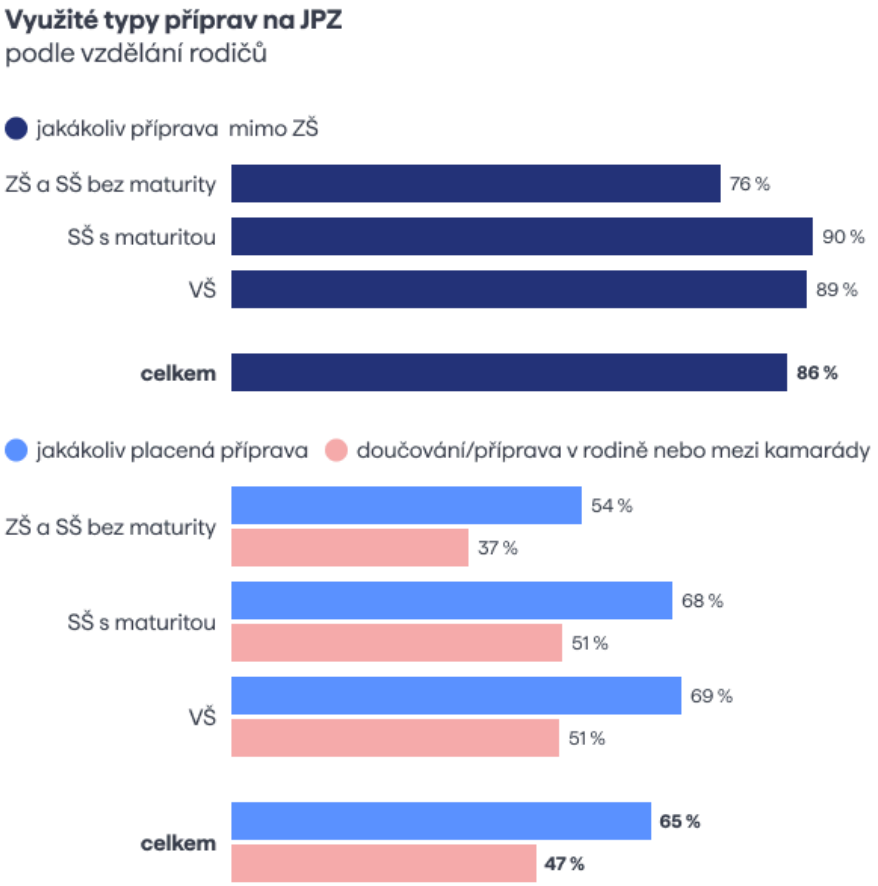
f) Příprava na JPZ

Příprava na JPZ je v současném systému důležitý aspekt, neboť se v ní žáci setkají nejen s konkrétními typy úloh, ale často také s doporučením, jak testy vyplňovat, na čem se nezaseknout, jak jsou typy úloh seřazené v testu apod.

Na přijímací zkoušky se podle našeho šetření připravuje naprostá většina rodin deváťáků (94 %). Pokud ale odhlédneme od přípravy organizované přímo základní školou, rozdíly mezi rodinami se zvětšují. Alespoň jednu formu přípravy mimo školu využila většina deváťáků z rodin s maturitou (90 %) i vysokoškolským vzděláním (89 %), zatímco u rodin bez maturity to byly zhruba tři čtvrtiny (76 %).

Graf 7

Zatímco neplacenou přípravu využila většina žáků, placená příprava byla výrazně častější u vzdělanějších rodin

Poznámka Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor. Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Znění otázky Existují různé možnosti, jak se dítě může připravovat na jednotné přijímací zkoušky na střední školu. Vyberte prosím u každé možnosti, co platí u Vás. (celé znění položek naleznete v dotazníku na str. 19)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů

paq research

Výraznější rozdíly jsou zjevné u placené přípravy, která úzce souvisí se socioekonomickým zázemím rodiny. Častěji ji využívali deváťáci z rodin s maturitním (68 %) a vysokoškolským vzděláním (69 %), zatímco u rodin bez maturity se jednalo o zhruba polovinu (54 %). Placená příprava přitom dává žákům velkou výhodu. Oproti pouhému procvičování testů na webu Cermatu nabízí větší rozsah podpory, která

zahrnuje např. vysvětlování jednotlivých principů, online konzultace nebo možnost porovnání výsledků s ostatními žáky.

Typy využívané přípravy

Nejčastěji deváťáci využili přípravu organizovanou základní školou (76 %), která mohla probíhat jak v rámci výuky, tak mimo ni, např. formou společného vyplňování testů s učitelem, seminářů či zadávání úloh na doma apod. Z odpovědí od rodičů však nelze určit její intenzitu a ani to, jak často příprava probíhala. Mohlo se jednat o jednu vyučovací hodinu, ale také o pravidelný kurz. Přibližně třetina rodičů využila další dostupné bezplatné služby jako webové stránky, mobilní aplikace či výuková videa na sociálních sítích.

Důležitou součástí přípravy je také doučování a příprava v rodině nebo mezi kamarády. Tento typ přípravy využila přibližně polovina žáků rodičů s maturitním (51 %) a vysokoškolským vzděláním (51 %), zatímco v rodinách bez maturity se jednalo zhruba třetinu žáků (37 %).

Z placené přípravy byly nejrozšířenější simulované zkoušky nanečisto od SCIO a dalších vzdělávacích agentur, které využilo 49 % rodičů. Méně často rodiče volili placené prezenční kurzy s lektorem (28 %) a nejméně pak online kurzy s lektorem (18 %).

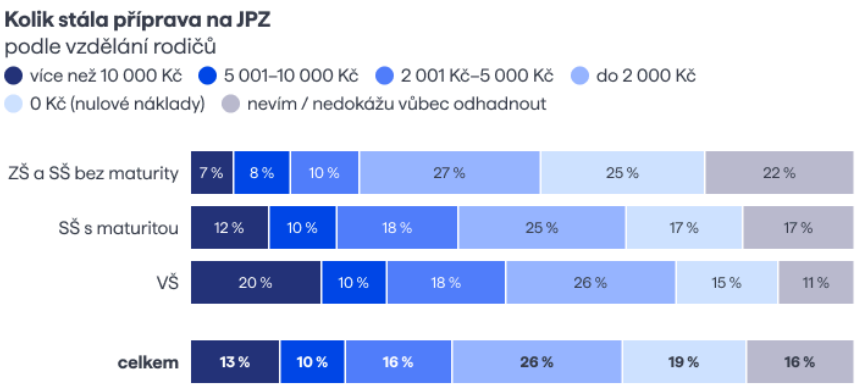
Vzdělanější rodiče tak mohou častěji těžit z placené přípravy, ale i z kvalitní domácí přípravy. Naopak méně vzdělané rodiny si placenou přípravu často nemohou dovolit a zároveň mají nižší kompetence vzdělávat děti samy. Tyto rozdíly přispívají k dalšímu prohlubování nerovností mezi žáky.

Kolik rodiče investují do přípravy na JPZ

Čtvrtina (23 %) rodičů dává za přípravu minimálně 5 000 Kč. Investované částky se však výrazně liší podle dosaženého vzdělání rodičů. Vysokoškolsky vzdělaní rodiče jsou ochotnější sáhnout kvůli přípravě hlouběji do kapsy. Každý pátý vysokoškolsky vzdělaný rodič (20 %) investoval do přípravy více než 10 000 Kč a částku nad 5 000 Kč vynaložila zhruba třetina z nich (30 %). U rodičů bez maturity byla ochota investovat vyšší částky výrazně nižší, částku nad 5 000 Kč zaplatilo pouze 15 % z nich. Čtvrtina rodičů bez maturity (25 %) navíc do přípravy neinvestovala vůbec.

Graf 8

Každý pátý vysokoškolsky vzdělaný rodič investuje do přípravy přes 10 000 Kč. Méně vzdělaní rodiče neinvestují vůbec nebo jen menší částky

Poznámka Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor. Hodnoty v grafu jsou zaokrouhleny na celá procenta, součet v rámci každé skupiny proto může být 99 % nebo 101 %. Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Znění otázky Pokuste se prosím odhadnout, kolik Vás souhrnně stála veškerá příprava Vašeho syna / Vaší dcery na přijímací zkoušky na střední školu. (celé znění otázky naleznete v dotazníku na str. 19–20)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů

paq research

Vyšší výdaje spojené s přípravou odráží skutečnost, že rodiče s maturitou a vysokou školou jsou ochotni zaplatit za nadstandard oproti učebnicím nebo běžným online kurzům. Nejdostupnější variantou jsou učebnice, jejichž cena se pohybuje přibližně mezi 500 a 1 250 Kč. Online kurzy mají široké cenové rozpětí podle jejich obsahu. V cenovém rozpětí 13,5 tis. Kč – 5,8 tis. Kč mohou mít žáci dostupné prezenční hodiny s lektorem, online hovory s řešením úloh, videolekce různých typů úloh apod. Následující tabulka přináší přehled konkrétních možností placené přípravy a jejich cen.

Poskytovatel	**Test nanečisto (cena/termín ČJ+MAT)**		**Dlouhodobý kurz (cena/kurz ČJ+MAT) ~ 24–28 lekcí**		**Krátkodobý kurz (cena/lekce ČJ+MAT) ~ 10–16 lekcí**		**Výukové materiály (cena / ČJ-MAT)**	
	prezenčně	online	prezenčně	online	prezenčně	online	cvičebnice	sada testů
Zkoušky nanečisto	800 Kč	400 Kč	12400 Kč (563 Kč / 2 x 85 min)	9600 Kč (400 Kč / 2 x 90 min)	5800 Kč (580 Kč / 2 x 85 min)	-	2 x 250–350 Kč	250–350 Kč
SCIO	1290 Kč	590 Kč	-	13500 Kč (483 Kč / 2 x 60 min)	-	8400 Kč (525 Kč / 2 x 60 min)	850 Kč	650 Kč

To dáš	870 Kč (jednotná cena)		-	-	-	-	-	-
Tutor	800 Kč	-	-	-	-	11998 Kč (1200 Kč / 2 x 90 min)	-	-
Amosovy kurzy	-	490 Kč	-	-	-	-	-	-
Taktik	-	-	-	-	-	-	2 x 399 Kč	-

Hlavní chyby při přechodu na SŠ

Cílem našeho šetření bylo také popsat, jakých chyb se rodiče s deváťáky dopouštějí při rozhodování o výběru střední školy a řazení oborů na přihlášce. Příčiny chyb nejsou vždy pouze na straně rodičů, ale vytváří je někdy samotný systém. Níže popisujeme čtyři hlavní chyby.

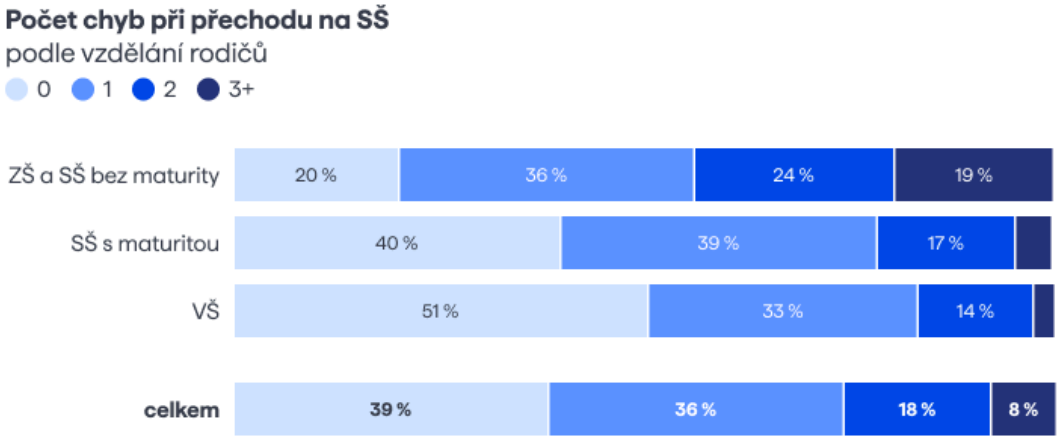
- **Nedávají na první prioritu ideální volbu**. Tato chyba souvisí s nízkým počtem přihlášek, který může vést k opatrnějším volbám na "jistotu" již u první priority. Jedním z možných řešení ke zmírnění přehnaného strategizování je navýšení počtu přihlášek ze současných tří na alespoň pět nebo sedm.
- **Nerozumí přijímacímu algoritmu**. Pomocí čtyř znalostních otázek jsme ověřovali, nakolik rodiče rozumějí přijímacímu algoritmu. Otázky prověřovaly tři základní znalosti: a) pořadí oborů na přihlášce je závazné, b) žák je přijat na obor s nejvyšší prioritou, kde splňuje podmínky a c) efektivní řazení oborů na přihlášce.
- **Nepřipravují se na JPZ.** V rámci přípravy si deváťáci procvičí různé typy úloh, naučí se pracovat s časem a osvojí si osobní strategii řešení testu. Někteří z nich mají přípravu omezenou nebo žádnou.
- **Nezjišťují si minimální percentil přijatých z minulého roku.** Minimální percentil pro přijetí je pro výběr a řazení oborů na přihlášce spolehlivějším ukazatelem než potřebný počet bodů. Bodové hranice totiž kolísají podle obtížnosti testu v daném roce, zatímco percentil zůstává stabilnější.

V šetření jsme zjistili, že rodiny deváťáků zásadně chybují při přechodu na střední školu. Chybují téměř dvě třetiny rodin deváťáků (62 %), přičemž u méně vzdělaných rodin dochází k výrazně více chybám. Téměř polovina rodin bez maturity (44 %) se dopustila dvou a více zásadních chyb, zatímco u rodin s maturitou (21 %) a vysokou

školou (16 %) to bylo kolem pětiny. U pětiny rodin bez maturity (19 %) je situace ještě kritičtější, jelikož se dopouštějí tří a více chyb.

Graf 9

Méně vzdělané rodiny deváťáků se výrazně častěji dopouštějí zásadních chyb při přechodu na SŠ

Poznámka Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor.
Z důvodu přehlednosti grafu nejsou hodnoty pod 5 % zobrazeny přímo v grafu.
Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Hodnoty v grafu jsou zaokrouhleny na celá procenta, součet v rámci každé skupiny proto může být 99 % nebo 101 %.
Sledované chyby: 1) nedávají na první prioritu ideální volbu, 2) nerozumí přijímacímu algoritmu (max. 1 správná odpověď ze 4 znalostních otázek), 3) nepřipravují se na JPZ (mimo přípravu organizovanou ZŠ), 4) nezjišťují si minimální body ani percentil přijatých z minulého roku.
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů

paq research

Kumulace těchto chyb v konečném důsledků způsobuje, že se rodina pohybuje v přechodu na střední školu víceméně naslepo. Takové rodiny nejenže snižují šanci svého dítěte dostat se na preferovaný obor, ale zároveň riskují, že jejich dítě skončí na oboru, o který příliš nestálo. Přitom volba střední školy je jedním z prvních velkých rozhodnutí, které ovlivní další vzdělávací a profesní dráhu mladého člověka. Patnáctileté děti a jejich rodiny by při tak důležitém rozhodnutí neměly být odkázány pouze samy na sebe. Především u méně vzdělaných rodin se ukazuje, že současný systém jim v tom dostatečně nepomáhá.

I mezi rodinami, jejichž dítě se hlásilo aspoň na jeden maturitní obor, zůstává počet chyb při přechodu na SŠ silně navázaný na vzdělání rodičů. “**FOOTNOTE: To platí i po zohlednění ekonomického, kulturního, sociálního a lidského kapitálu rodiny v regresním modelu"**. U rodičů s maturitou se snižuje šance dvou a více chyb o 59 % oproti rodičům bez maturity. U vysokoškolsky vzdělaných rodičů je tato šance nižší o 63 %.

Vedle vzdělání predikuje chyby také lidský kapitál rodiny. Kromě vzdělání rodičů tak v optimálním přechodu na střední školu hraje roli i schopnost pracovat s informacemi

a orientovat se ve vzdělávacím systému. To může prohlubovat informační nerovnosti: podobně talentovaní žáci mohou podávat neoptimální přihlášky i proto, že jim s přemýšlením nemohli dostatečně pomoci jejich rodiče. Zároveň platí, že jednotlivé překážky mají odlišný profil. Kompletní výsledky regresního modelu uvádíme v příloze.

ROZKLIKÁVACÍ BOX 🔽🔽🔽

Vysvětlení jednotlivých kapitálů, které byly vypočítány na základě odpovědí rodičů v dotazníkovém šetření

- ekonomický kapitál odráží příjem domácnosti
- kulturní kapitál vychází z odhadu knih v domácnosti.
- sociální kapitál vyjadřuje prestiž povolání lidí v blízkém sociálním okolí
- lidský kapitál zachycuje jazykové znalosti a počítačové dovednosti

Doporučení, abys se chyby už nestávaly

8) Rozšířit kapacity žádaných oborů

Rodiče si přejí víc míst na všeobecných oborech jako jsou gymnázia nebo lycea, ale kraje nemají jejich rozšiřování v plánu. Největší krize je v Praze, kde místa nepřibývají (až na soukromá gymnázia), ale populační křivka nebude klesat. Jakékoliv změny typu navýšení počtu přihlášek nebo bezplatná kvalitní příprava budou k ničemu, když se žáci nedostanou na školu kvůli malému počtu míst. Nejedná se jen o problém Prahy a gymnázií. Kraje ztrácí kvalitní uchazeče v různých žádaných oborech, o které je zájem (automechanik, elektrikář, informační technologie, praktická sestra) ale mají nízké kapacity, tudíž pod čarou končí i žáci s dobrými výsledky.

9) Nejdříve psát testy, poté si podat přihlášku

Nejdříve znát své výsledky z JPZ a podle nich podat přihlášku – to by pomohlo řešit situace, kdy si někteří žáci nevěří na maturitní nebo více žádané obory typu gymnázií. Znalost výsledků by také omezila přeceňování či podceňování, kvůli kterému uchazeči plýtvají přihláškami.

Předřazení testů před přihlášky plánuje ministr školství Robert Plaga od jara 2028.

10) Zvýšit počet priorit pro snížení taktizování a zvýšení ambic žáků

Zvýšení počtu priorit (voleb na přihlášce) omezí nejen taktizování, ale také obavy z toho dát si vysněnou školu na první, druhou nebo třetí prioritu. Aktuální data ukazují, že u poslední (třetí) priority mají žáci nižší ambice hlásit se na žádané obory typu gymnázií. Při navýšením počtu přihlášek na 5 nebo 7 by se prostor pro ambiciózní volby škol zvýšil.

Změny přihlášek se bojí školy, jež si zakládají na školních kolech přijímací zkoušky. Bylo by potřeba upravit školní požadavky tak, aby nevyžadovaly psaní testu (známky, portfolia) nebo by do omezeného počtu školních kol pokračovali pouze žáci s vysokou šancí na přijetí.

Počet přihlášek by se podle ministra Plagy měl změnit také od jara 2028.

11) Zvýšit dostupnost informací o podstatných kritériích pro přijetí na jednotlivé obory SŠ (percentil, validátor přihlášky, ověření znalostí o fungování algoritmu

Systém DiPSy by měl provést uchazeče výběrem školy. Ukázat, jak se v letech mění různá kritéria pro přijetí jako body, percentily, převis zájemců apod. Zároveň by měl ověřit, že si žák seřadil školy takovým způsobem, aby je zohlednil přijímací algoritmus (nestane se, pokud je například na první prioritě výrazně lehčí obor než zbylé dva obory).

Systém DiPSy by bylo vhodné také propojit s aplikací pro vyplňování cvičných testů. Na základě výsledků cvičných testů by si žák zobrazil, na jaké školy by s výsledkem z testu byl přijat. Již nyní dochází k paradoxu, že jsou na webu ČŠI vzdelavanivdatech.cz dostupná data o přijatých žácích z minulých let, ale nepropojují se s testovou aplikací InspIS SETmobile, v které lze vyplňovat testy z minulých let a dostat vyhodnocení bodů, aby měl žák hrubou představu o své úrovni.

12) Vyrovnat obtížnost testů napříč roky

Testy by měly být meziročně srovnatelné. Uchazeči o SŠ by se neměli setkávat se situací, kdy nemohou body z cvičného testu z roku 2025 srovnávat s body pro přijetí na školy z roku 2024 nebo 2023. Nesrovnatelnost testů zhoršuje uchazečům odhadnout svůj výsledek, na jehož základě by si vybrali střední školu podle šance na přijetí.

Toho lze docílit equatingem (srovnáváním) testů: v každém roce se do textu vloží kotvící úlohy (stejné nebo psychometricky ekvivalentní), na jejichž základě se hrubé body převádějí na škálované skóry pomocí modelů Item Response Theory.

13) **Zpřístupnit bezplatnou přípravu pro žáky na úrovni placených kurzů (úlohy, video návody, rady pro vyplňování testů, více termínů přijímaček nanečisto přímo ve školách)**

Všem žákům by se měla zajistit bezplatná příprava, která je připraví na obsah testů. Úroveň bezplatné přípravy by měla být na úrovni současných placených online kurzů, kde jsou k dispozici stovky úloh k procvičování, cvičné testy, plány přípravy, doporučení pro vyplňování testů a výuková videa. Dobrým základem může být aktivita ČT Edu.

Není samozřejmě realistické, aby každý žák měl svého lektora, ale ze současného nastavení netěží ani ekonomicky zajištění rodiče, kteří do přípravy investují vyšší tisíce korun ani nízkopříjmové rodiny, jež na přípravu nemají prostředky.

14) **Změnit přístup ke kariérnímu poradenství**

Příklady dobré praxe z Plzně nebo Kadaně ukazují, že pokud chceme dostat žáky z nepodnětného prostředí (chudoba, nízká podpora rodičů pro pokračování ve vzdělávání) na střední školu, tak je potřeba pracovat s nimi už od začátku druhého stupně ZŠ. Na to je potřeba dostatečný úvazek kariérových poradců i spolupráce se sociálními službami. Aktuálně mají kariérový poradci na svoji činnost nižší jednotky hodin týdně.

Při současném nastavení a financování práce kariérových poradců není možné vyvinout intenzivní aktivitu bez projektů nebo využití pracovníků mimo školu. Stejná nebo dokonce intenzivnější podpora je potřeba následně po nástupu žáka na střední školu.

O výzkumu Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo provést reprezentativní šetření rodičů žáků 9. tříd ZŠ na téma informačních nerovností ve výběru střední školy. Výzkum zjišťoval, jak se rodiče a jejich děti rozhodují při výběru střední školy a jak se orientují v systému přijímacího řízení. Dále výzkum sledoval, jak se jejich rozhodování a přístup k informacím liší podle pohlaví, regionu a socioekonomického zázemí rodičů.

Cílová populace

Cílovou populací výzkumu byli rodiče žáků 9. tříd základních škol, kteří se ve školním roce 2025/26 plánovali hlásit na střední školu. Podmínkou pro zařazení do výzkumu bylo, že rodič žije s dítětem ve společné domácnosti, bez ohledu na typ rodičovského vztahu (biologický, nevlastní, adoptivní rodič či pěstoun). Minimální věk respondentů byl stanoven na 18 let bez horního věkového limitu. U rodičů bez partnera byla minimální věková hranice zvýšena na 34 let, protože u mladších samostatně žijících respondentů je nepravděpodobné, že by měli dítě v 9. třídě.

Sběr dat

Sběr dat probíhal od 2. ledna do 31. ledna 2026 pomocí online dotazníku (CAWI). Vzhledem ke specifické cílové populaci probíhal sběr delší období, než je standardem u sběrů na online panelech, aby respondenti dostali dostatečný prostor se zapojit do dotazování.

Sběr dat realizovala výzkumná společnost Data Collect, která je členem profesní asociace SIMAR a je vázána jejími standardy pro kvalitu výzkumů. Dotazování probíhalo na registrovaných členech dvou online panelů společnosti Data Collect (iVýzkumy.cz a Talk Online Panel CZ). Dále byl v roli partnera zapojen Český národní panel, agentura Ipsos (panel Populace.cz) a InsightLab (panel Názory zákazníků). Při sběru dat byla kontrolována sociodemografická struktura souboru dle pohlaví, věkových kategorií, nejvyššího dosaženého vzdělání, kraje a velikosti sídla ve srovnání s cílovou populací.

Výzkumný soubor

Finální výzkumný soubor po kontrolách a vyřazení neúplných a nekvalitních dotazníků zahrnuje 1035 respondentů. Většina výsledků prezentovaných v této studii vychází z dotazníků respondentů, jejichž dítě se v přijímacím řízení plánovalo přihlásit na maturitní obor alespoň na jedné ze svých priorit (N = 860). V kapitole “Druh oboru na první prioritě” pracujeme se širším vzorkem respondentů, jejichž dítě mělo na konci 8. ročníku ZŠ z matematiky nebo češtiny nejhůře trojku (N = 922).

Vážení dat

Do datového souboru byly vypočteny post-stratifikační váhy, aby analyzovaný soubor odpovídal cílové populaci z hlediska pohlaví, věkových skupin, vzdělání, křížení pohlaví a věku, křížení vzdělání a věku, regionu a velikost sídla.

Jazyková konvence

Ve studii je využíváno generické maskulinum, tedy podstatná jména v mužském rodě, která označují jak muže/chlapce, tak ženy/dívky (např. respondent, žák). Tato konvence je přijata z důvodu vyšší přehlednosti a srozumitelnosti textu.

Závěrečné info o výzkumu

Výzkum provedla organizace PAQ Research, z. ú. v rámci projektu TA ČR *Informační nerovnosti ve výběru střední školy: od mapování k efektivním intervencím*.

Příloha: detaily regresního modelu

Závislá proměnná: kumulace překážek v přihlašovacím procesu (binární – dvě a více nebo žádná/jedna chyba ze čtyř)

Do indexu vstupují tyto položky:

- překážka 1: přílišné taktizování – na první prioritě nemají nejpreferovanější obor
- překážka 2: nedostatečné porozumění rozřazovacímu algoritmu
- překážka 3: absence přípravy na JPZ mimo ZŠ
- překážka 4: nezjišťovali body / percentily potřebné pro přijetí na vybrané školy v minulých letech

Do modelu jsme jako prediktory zařadili vzdělání rodiče a čtyři typy kapitálu rodiny. Ekonomický kapitál je měřen ukazatelem příjmu domácnosti s pěti kategoriemi. Sociální kapitál je měřen tříkategoriovým ukazatelem prestiže sociální sítě, odvozeným z toho, zda rodiče znají osoby ve vybraných profesích a jak vysoký status tyto profese mají. Kulturní kapitál je zachycen počtem knih doma (tři kategorie) a lidský kapitál tříkategoriovým indexem ICT a jazykových dovedností. Kapitálové proměnné vstupují do modelu jako pořadové škály; koeficient tedy ukazuje změnu šance při posunu o jednu kategorii.

V analýze používáme vážená data. Analýza je omezená na respondenty, jejichž dítě mělo alespoň na jedné prioritě maturitní obor (N = 860 respondentů s kompletními údaji).

Tabulka 1. Výsledky logistické regrese predikující, zda se rodina dopustila alespoň dvou ze čtyř sledovaných chyb v přihlašování.

Ukazatel	OR	95% CI	p
Intercept: referenční profil	2.10	0.95 až 4.62	0.066
Vzdělání: SŠ s maturitou	**0.41**	**0.26 až 0.66**	**<0.001**
Vzdělání: VŠ/VOŠ	**0.37**	**0.21 až 0.65**	**<0.001**
Ekonomický kapitál: +1 kategorie	0.87	0.75 až 1.01	0.066
Sociální kapitál: +1 kategorie	1.08	0.85 až 1.37	0.552
Kulturní kapitál: +1 kategorie	0.82	0.62 až 1.08	0.160
Lidský kapitál: +1 kategorie	**0.74**	**0.57 až 0.95**	**0.020**

Poznámka: Referenční kategorií vzdělání jsou rodiče se základním nebo středním vzděláním bez maturity. Závislá proměnná = 1 znamená alespoň dvě chyby ze čtyř položek popsaných výše. Model je odhadnut na vážených datech.

Koeficienty v tabulce uvádíme jako odds ratios (OR). Hodnota nižší než 1 indikuje nižší šanci, že rodina patří do skupiny se dvěma a více překážkami při přihlašování, hodnota vyšší než 1 naopak vyšší šanci.

- tabulky k blogu: `"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\03_data\02_hlavni\04_tabulky\EDU4_02n01_rodice_hlavni_tabulky_blog_v03_vazene.xlsx"`
- celkové tabulky: `""G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\03_data\02_hlavni\04_tabulky\EDU4_02n01_rodice_hlavni_tabulky_blog_v04_vazene.xlsx"`
- dotazník: ODKAZ
- codebook: `"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\03_data\02_hlavni\91_codebook\EDU4_02n01_rodice_hlavni_cbook_v00_ZDROJOVY.xlsx"`
- zadání pro grafiku: `"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\05_analyzy\2026-04_edu4_02_rodiče JPZ šetření.xlsx"` `PŘESUNULO SE DO KARTY V GDOCU!`

V1: Rodiče utrácí tisíce za přijímačky, nerozumí systému a nevolí vytouženou školu.

V2: Přijímačky jsou pro rodiče drahé, nesrozumitelné a s kompromisy

V3: Rodiče za přípravu na přijímačky platí tisíce, přestože nerozumí systému a jako první školu volí kompromis.

Shrnutí:

- Rodiče nadcházejících středoškoláků při výběru škol potlačují ambice. Roli hraje nedostatek míst na žádaných oborech i nízký počet přihlášek. Z našeho šetření vychází, že každý čtvrtý rodič by při větším počtu přihlášek (např. pět nebo sedm) zařadil na první prioritu jinou školu.
- Častěji se podceňují méně vzdělané rodiny. I když mají doma jedničkáře až trojkaře, pouze ve dvou ze třech případů volí na první prioritě maturitní obor. Mezi rodiči s maturitou či vysokoškolským vzděláním maturitní obor dává na první místo naprostá většina.
- Část rodičů nedostatečně rozumí přijímacímu algoritmu. Čtvrtina všech respondentů odpověděla správně pouze na jednu nebo žádnou znalostní otázku ze čtyř. Největší problém s porozuměním systému mají rodiče s nižším vzděláním. Chyby ale často dělají i ti vzdělanější. Nejčastěji si mylně myslí, že si žák může po zkouškách školu vybrat.

- Každý druhý rodič si nezjišťuje minimální percentil pro přijetí, který jeho dítěti nejlépe pomůže odhadnout šanci na přijetí. Roli hraje i to, že informace je těžko dostupná, neboť se nenachází ve výsledkových listinách škol ani v systému DiPSy. Kdyby rodič znal minimální percentil pro přijetí, tak musí ještě složitě zjišťovat percentil svého dítěte. Jedním z mála zdrojů jsou placené srovnávací testy, což znevýhodňuje chudší rodiny.

- Mezi rodinami panují velké nerovnosti v tom, kolik investují do přípravy na přijímací zkoušky. Bezmála pětina rodičů s VŠ investuje více než 10 tis. Kč, oproti tomu jen pětina rodin se základním a nematuritním vzděláním investuje do přípravy nad 2 000 Kč. Děti z méně podnětného prostředí tak nemají dostupné doučování s lektory a další názorné metody, které by jim nejvíce pomohly.

- Úspěšná cesta na vysněnou střední školu tak vyžaduje překonání čtyř překážek, na nichž část rodičů ale troskotá. Nedávají si na první prioritu ideální volbu, nerozumí přijímacímu algoritmu, nevyužívají přípravu i mimo ZŠ, nezjišťují si minimální percentil pro přijetí. Častěji naráží méně vzdělané rodiny, což může posilovat vzdělávací nerovnosti.

- Pro zmírnění nebo odstranění výše uvedených chyb a nedostatků navrhujeme:

    - navýšit kapacity žádaných oborů, protože bez toho nebudou mít následná opatření žádný dopad,
    - změnit systém přijímaček: nejdříve psát testy, dostat výsledek a až poté si podat přihlášku,
    - zvýšit počet priorit v přihlášce
    - zlepšit dostupnost informací o všech podstatných kritériích pro přijetí (percentil, validátor přihlášky)
    - vyrovnat obtížnost testů JPZ napříč roky pro zvýšení přehlednosti, jakou úroveň výsledků uchazeč potřebuje pro přijetí na danou školu,
    - zpřístupnit bezplatnou přípravu pro žáky na úrovni placených kurzů (úlohy, video návody, rady pro vyplňování testů, více termínů přijímaček nanečisto přímo ve školách),
    - poskytovat žákům, kteří jsou ohroženi nízkými aspiracemi, (např. pro studium SŠ s maturitou) včasné zapojení do kariérového poradenství

Znění dotazníku ke stažení zde:

"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodi

ce\02_design\01_dotaznik\04_final\EDU4_02n_Sigma_rodice_dotaznik_final_v02_k.pdf
"

Použité pojmy:

- **Jednotná přijímací zkouška (JPZ)**: Jednotný test z matematiky a češtiny pro žáky ucházející se o maturitní obory. Testy se skládají v dubnu a přihlášky na školy se podávají už v únoru. Žáci hlásící se na nematuritní obory jsou přijati na základě kritérií školy (známky, školní zkouška).

- **Přijímací algoritmus**: Systém, který rozřazuje žáky poté, co napíšou JPZ. Žáka zařadí do školy, pro kterou splní kritéria pro přijetí (např. umístění mezi nejlepšími 30 žáky) a zároveň algoritmus zohledňuje pořadí škol na přihlášce. V Česku od roku 2024 funguje algoritmus odloženého přijetí: Pokud žák splňuje kritéria pro přijetí na první prioritu, je na ni automaticky přijat. Pokud se mu nezadaří, algoritmus ověří, jestli má dostatek bodů pro přijetí na druhou nebo třetí prioritu. Školy si nejde po odevzdání přihlášky a napsání testů měnit nebo vybírat.

- **Přihláška 1. priority /1. volby**: Přihláška první volby určuje, jakou školu má algoritmus zohlednit jako první při vyhodnocování výsledků. Měla by to být vždy vysněná škola, u které si uchazeč může dovolit neuspět. Více o přihláškách a algoritmu v našem blogu.

- **Percentil pro přijetí:** Percentil znamená, kolik procent jiných žáků má horší výsledek než Vaše dítě. Například 70. percentil znamená, že dítě bylo lepší než 70 % ostatních žáků. Testy mohou být každý rok jinak obtížné a žáci za ně dostávají různé počty bodů, proto je lepší soustředit se na percentil, který má vyšší pravděpodobnost ukazovat, jaké výsledky jsou potřeba pro přijetí na školu bez ohledu na to, že jeden rok to bylo 75 bodů a druhý rok 85. I percentily potřebné pro přijetí se však meziročně mění kvůli změnám v poptávce po jednotlivých školách.

Co a proč zkoumáme

V PAQ Research dlouhodobě mapujeme český systém středních škol. Má mnoho nedostatků, které ovlivňují budoucí úspěch žactva, a tak i jejich dospělost a ekonomiku.

Nedostatek míst na populárních oborech v kombinaci s nepochopením přijímacího algoritmu nutí žáky k riskantním nebo příliš opatrným volbám, které je často připraví o preferovanou školu. Situaci zhoršuje neochota krajů navyšovat kapacity všeobecného vzdělávání, což se následně negativně projevuje u přijímaček na vysoké školy, kde mají absolventi odborných škol v konkurenci gymnazistů horší startovní pozici. V systému se navíc vyskytují překážky, které odrazují žáky s dobrými výsledky

z méně podnětného prostředí od studia na gymnáziích, čímž se v českém školství dále betonují nerovnosti a nevyužitý potenciál.

Cílem studie bylo na reprezentativním souboru zmapovat, jak se rodiče a jejich děti rozhodují při výběru střední školy, jak se orientují v systému přijímacího řízení a jak se jejich rozhodování a přístup k informacím liší v závislosti na vzdělání rodičů. V závěru shrnujeme hlavní chyby, kterých se rodiny při přechodu na střední školu dopouštějí, často vinou samotného systému:

E. nevolí ideální školu jako první prioritu,
F. neorientují se v přijímacím algoritmu,
G. nemají dostupný stejný typ a úroveň přípravy,
H. Při odhadu šancí pro přijetí ignorují percentil.

Zároveň přinášíme doporučení pro změny systému, které by mohly zmírnit vzdělanostní nerovnosti a zvýšit šanci deváťáků dostat se na preferovaný obor.

Metodologie: koho jsme se ptali a jak

Dotazník vyplňovali rodiče dětí v 9. třídě základní školy, které se plánovaly hlásit na střední školu ve školním roce 2025/26. Sběr dat probíhal od 2. ledna do 31. ledna 2026 pomocí online dotazníku. Většina výsledků prezentovaných v této studii vychází z dotazníků respondentů, jejichž dítě se v přijímacím řízení plánovalo přihlásit na maturitní obor alespoň na jedné ze svých priorit (N = 860). Podrobněji v kapitole *O výzkumu Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy*.

Role vzdělání rodičů

d) Druh oboru na první prioritě

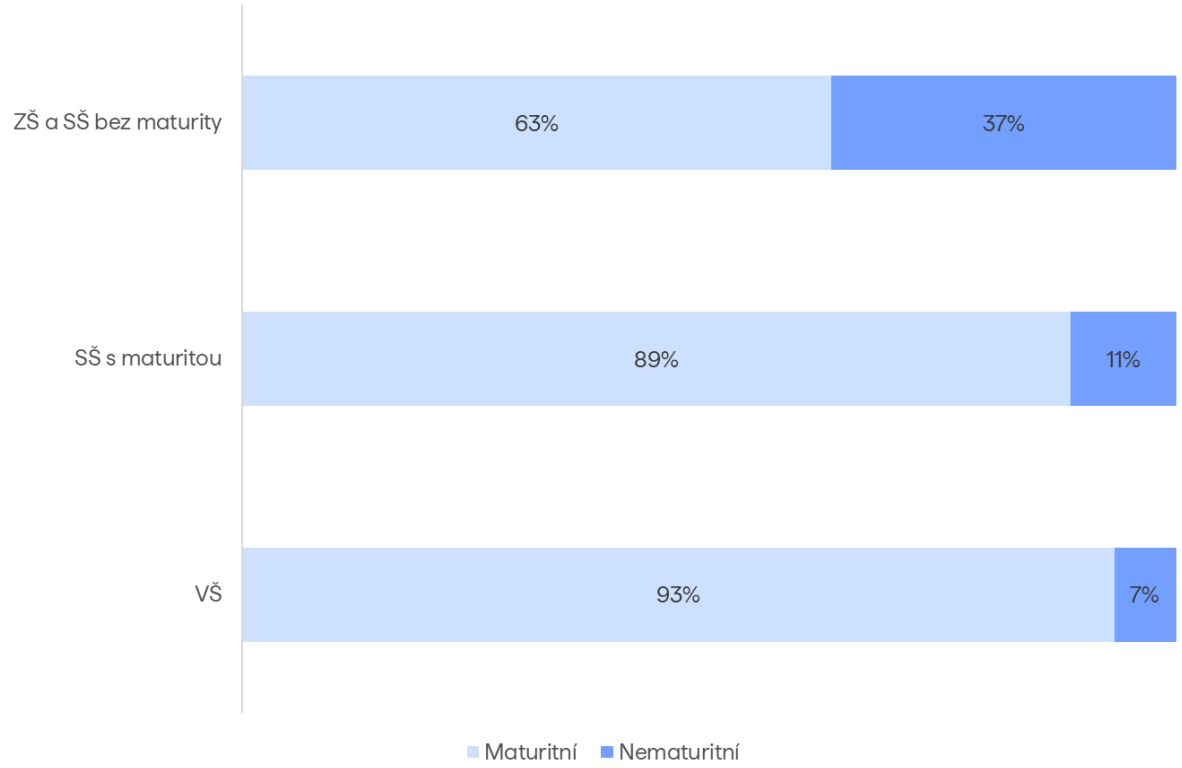
Zatímco u rodičů s maturitou či vysokoškolským vzděláním volí maturitní obor jako první prioritu naprostá většina žáků (86 až 91 %), u rodičů bez maturity je to 57 %. Rozdíl může částečně souviset s horšími studijními výsledky dětí nebo nižšími aspiracemi v méně vzdělaných rodinách.

Vzdělání rodičů však hraje roli i tehdy, když žáci mají srovnatelné známky. Jedničkáři až trojkaři z rodin s maturitou nebo vysokou školou se na maturitní obory hlásí v 89 až 93 % případů, zatímco u žáků se stejnými známkami z rodin bez maturity

jsou to pouze necelé dvě třetiny (63 %). Více než třetina z nich (37 %) tak míří do nematuritních oborů.

Graf 1: Pouze dvě třetiny jedničkářů až trojkařů z rodin bez maturity volí na první prioritě maturitní obor

Popisek k legendě (přidat do grafu!!): Druh oboru na první prioritě

Poznámka: Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě mělo na konci 8. ročníku základní školy z matematiky nebo češtiny nejhůře trojku.
Zdroj: Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 922 respondentů
Znění otázky: Kterou střední školu a obor bude mít Váš syn / Vaše dcera jako první prioritu na přihlášce, tedy na prvním místě? Pokud si ještě nejste jistí školou, vyberte tu, kterou nyní nejvíce zvažujete jako první prioritu. / Jakou známku mělo Vaše dítě na konci 8. ročníku základní školy? Z matematiky / Z češtiny

Příčiny mohou být různé: nízké sebevědomí žáků, prioritizace rychlého nástupu do zaměstnání nebo nízká informovanost žáků o tom, že mají dostatek schopností být přijati na maturitní obor.

Pro navýšení aspirací žáků z méně podnětného prostředí je třeba aplikovat doporučení uvedená na konci studie.

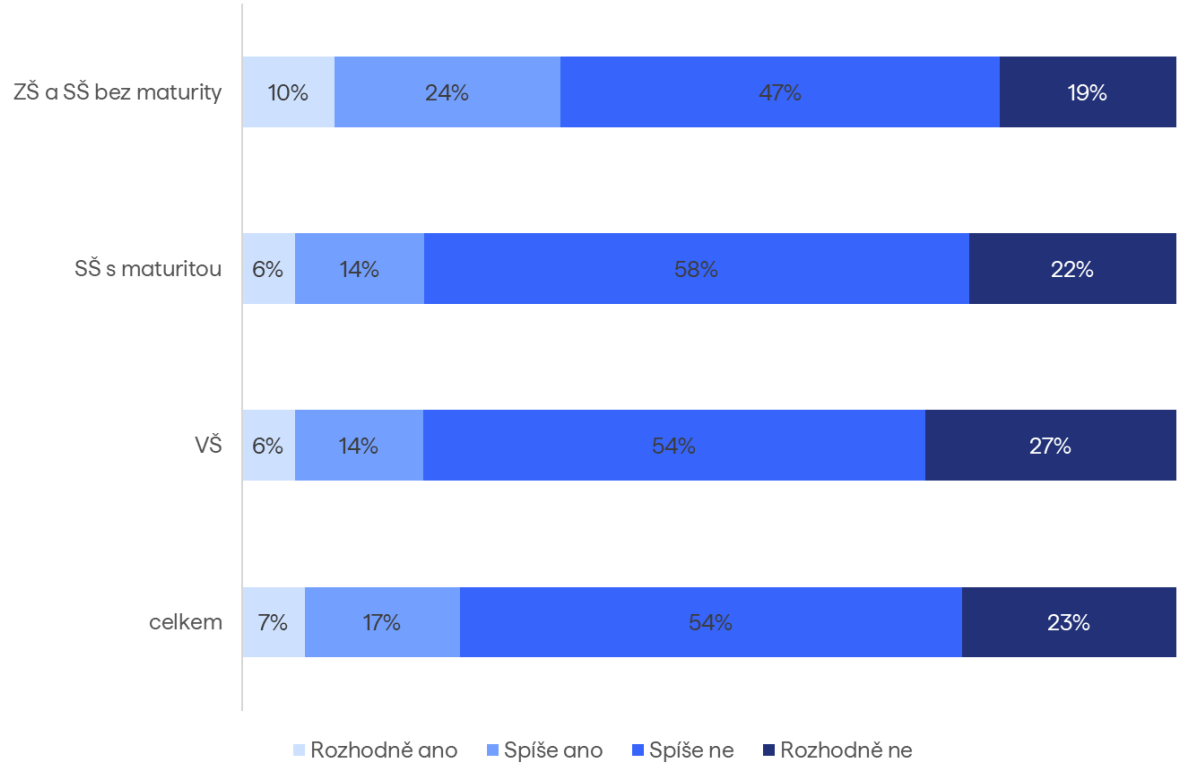
e) Počet přihlášek

Nízký počet přihlášek a nízké kapacity žádaných oborů snižují motivaci žáků a rodičů hlásit se na obory, o které by jinak měli reálně zájem. Důvodem mohou být obavy z nepřijetí nebo taktizování pro přijetí na jiný obor "na jistotu". Podle dřívějšího šetření PAQ považuje všeobecnou střední školu (gymnázium nebo lyceum) za ideální volbu pro své dítě třetina rodičů (32 %). Při odstranění systémových překážek by poptávka po všeobecných oborech mohla dosahovat až 50 %. Na čtyřletá gymnázia a lycea se ale v roce 2025 hlásilo přibližně 27 % uchazečů.

Současný systém přijímacího řízení umožňuje podat až tři přihlášky. Podle našeho šetření této možnosti využilo 86 % deváťáků. Necelá čtvrtina rodičů (23 %) přitom uvádí, že při jejich řazení strategizovala a kvůli obavám z nepřijetí nedala na první prioritu školu, kam dítě chtělo nejvíce. Zároveň připouští, že pokud by bylo možné podat více přihlášek (např. pět nebo sedm), své rozhodnutí by přehodnotili a na první prioritu by zařadili jinou školu, u které se nyní obávají nižší šance na přijetí. To ukazuje, že současné nastavení systému přijímacího řízení může vést k opatrnějším volbám a potlačení skutečných preferencí ve prospěch "bezpečnější" volby.

GRAF 2: Třetina rodičů bez maturity by na první prioritě vybrala JINOU školu, pokud by mohli podat více než tři přihlášky

Popisek k legendě (přidat do grafu!!): Míra souhlasu se změnou první priority, pokud by bylo možné podat více než tři přihlášky / Míra souhlasu se změnou první priority při navýšení počtu přihlášek

Poznámka: Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor
Zdroj: Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů
Znění otázky: Kdyby bylo možné mít více přihlášek než 3 (např. 5 nebo 7), zařadili byste na první prioritu JINOU školu nebo obor, kam by dítě chtělo víc, ale máte obavu, že se na ni nedostane?

Strategizování na první prioritě je častější u méně vzdělaných rodin. Více než třetina (34 %) rodin bez maturity by při větším počtu přihlášek zařadila na první prioritu jinou školu, u rodin s maturitou nebo vysokou školou by to byla pětina (20 %). Vysokoškolsky vzdělaní rodiče mají vyšší aspirace a za svojí první prioritou si zřejmě stojí pevněji. Rodiny bez maturity naproti tomu častěji taktizují i v rámci maturitních oborů, kterých je sice v nabídce mnoho, populární jsou ale jen některé.

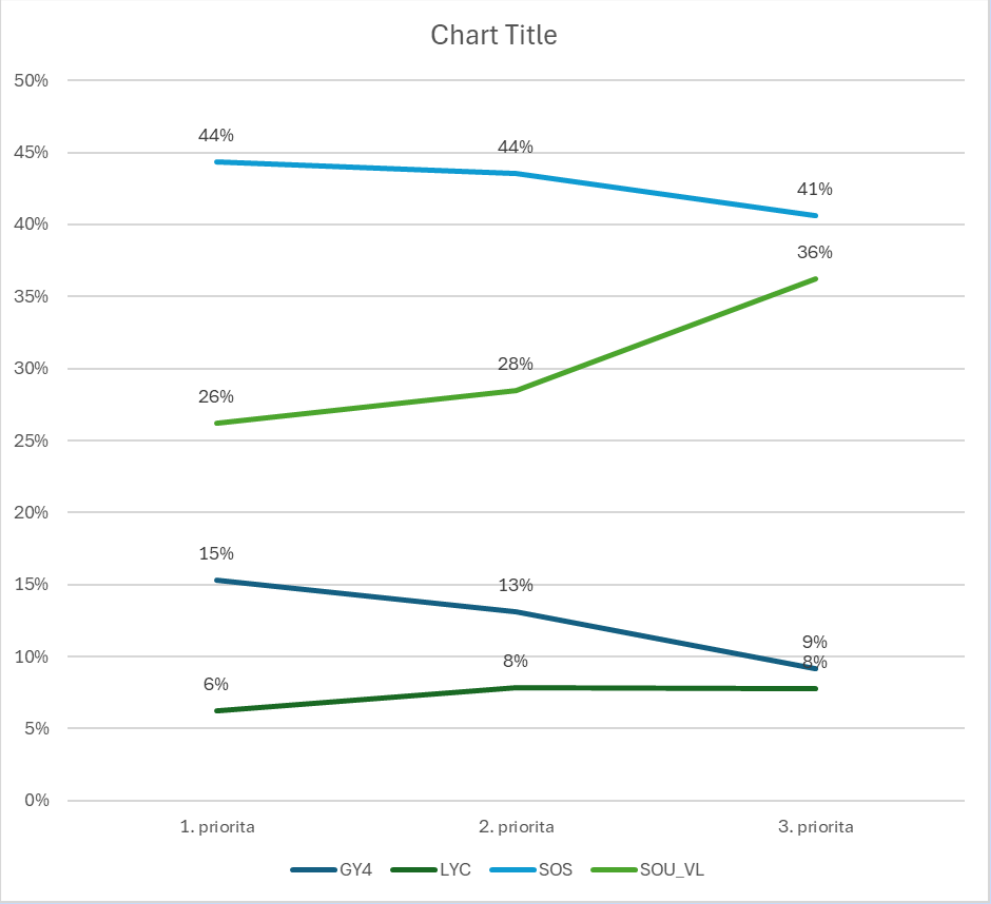
ROZKLIKÁVACÍ BOX 🔽🔽🔽

Podle dat o přihláškách z roku 2025 se nízký počet přihlášek projevuje také v malé motivaci dávat si na třetí prioritu gymnázia a střední odborné školy. Rozdíl v zájmu mezi první a třetí prioritou je u gymnázií téměř 40 %. Naopak u učilišť zájem o třetí prioritu oproti té první výrazně stoupá. To znamená, že někteří žáci, kteří preferují maturitní obor, si jako třetí prioritu zvolí učiliště. V případě více přihlášek by mohli i na třetí a čtvrté prioritě umisťovat preferované školy a jistotu mít až na páté prioritě.

Graf 3: Deváťáci dávají preferované školy na první a druhou prioritu, na třetí si volí lehčí školu jako jistotu

Popisek k legendě (přidat do grafu!!): Podíl přihlášek na vybrané druhy škol

Upravit legendu na: gymnázium / lyceum / SOŠ s maturitou / SOU s výučním listem + první priorita / druhá priorita / třetí priorita

Poznámka: Z grafu byly pro přehlednost odstraněny méně zastoupené druhy škol (konzervatoře a SOŠ bez výučního listu).
Zdroj: Cermat, 2025, 328 314 přihlášek z 1. kola

f) Kdo a jak dobře chápe přijímací algoritmus

Přijímací algoritmus odloženého přijetí bude fungovat třetím rokem. Rodiče i žáci mu zatím zcela nerozumí.

Řazení priorit je opravdu důležité. To ukázala naše dřívější analýza, podle které čtvrtina uchazečů řadí své přihlášky neefektivně a hrozí, že nebudou přijati na svoji vysněnou školu nebo se přeceňují či podceňují.

Podle našeho šetření z ledna 2026 téměř čtvrtina rodičů (23 %) uvedla, že si o přijímacím algoritmu zatím nic nezjišťovala. Přihlášky se přitom podávaly jen o měsíc později a znalost algoritmu je nutným předpokladem pro efektivní seřazení priorit na přihlášce.

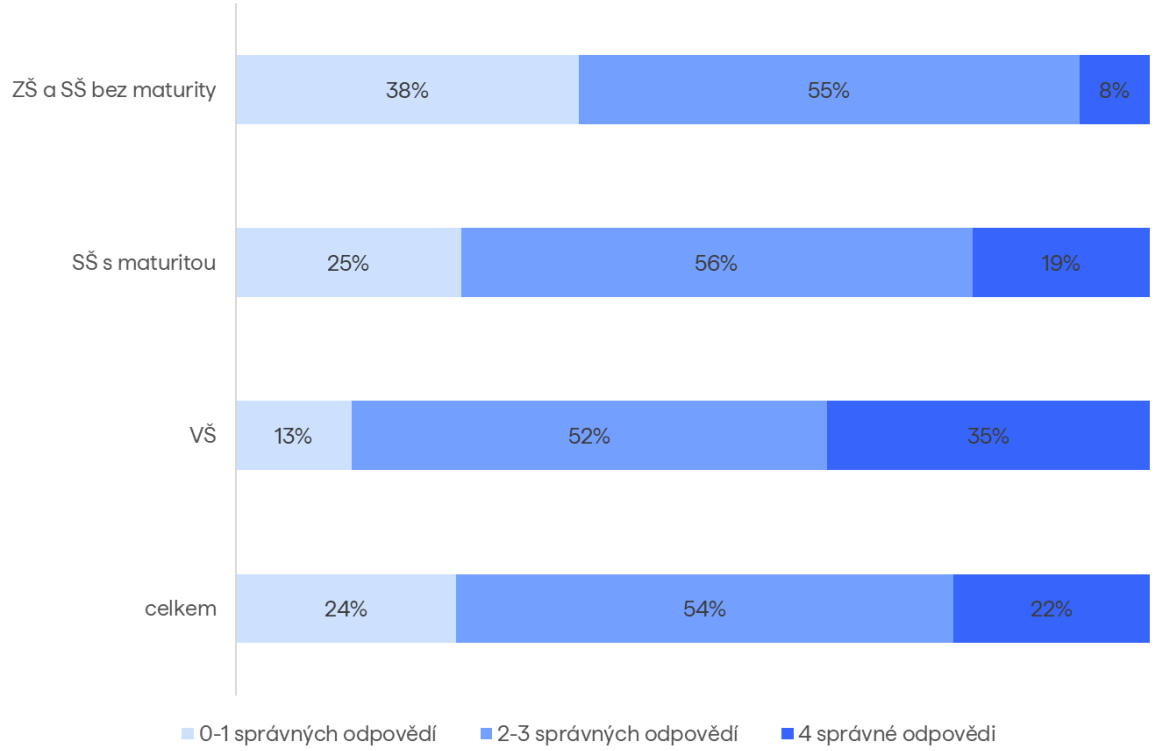
V rámci šetření jsme rodičům položili čtyři znalostní otázky zaměřené na porozumění přijímacího algoritmu. Dvě znalostní otázky testovaly, zda rodiče rozumí základní logice algoritmu a dokáže správně určit, na který obor bude žák přijat, pokud znají: a) jeho bodový výsledek v JPZ, b) pořadí oborů na přihlášce, c) hranici bodů potřebných pro přijetí u jednotlivých oborů. Další dvě otázky ověřovaly, zda rodiče umí efektivně seřadit obory na přihlášce. Všechny čtyři otázky (celé znění otázek naleznete v dotazníku na str. 14-15) přitom prověřovaly porozumění třem základním principům algoritmu:

- **Pořadí oborů na přihlášce je závazné.** Po odevzdání přihlášky již není možné pořadí oborů změnit.
- **Žák je přijat na obor s nejvyšší prioritou, kde splňuje podmínky.** Algoritmus po přijímacích zkouškách vyhodnotí, na které obory žákovi stačily body, a přiřadí ho na obor s nejvyšší prioritou, na který byl přijat. Pokud žák splňuje podmínky pro přijetí na více oborů, je přijat na ten, který má na přihlášce nejvýše. O výsledku tedy rozhoduje algoritmus na základě pořadí oborů na přihlášce.
- **Obory je potřeba na přihlášce řadit efektivně**: pokud žák zařadí svůj preferovaný obor až za lehčí obor, na preferovaný se nedostane, ani kdyby na něj měl dostatek bodů.

Porozumění přijímacímu algoritmu se výrazně liší podle vzdělání rodičů. Alespoň částečně algoritmu rozumí většina vysokoškolsky vzdělaných rodičů (87 %) a tři čtvrtiny rodičů s maturitou (75 %), zatímco u méně vzdělaných rodičů jsou to pouze dvě třetiny (63 %). Algoritmus je navíc sám o sobě natolik komplexní, že mu plně nerozumějí ani vysokoškolsky vzdělaní rodiče. Všechny čtyři znalostní otázky správně zodpověděla pouze přibližně třetina z nich (35 %).

Graf 4: Přijímacímu algoritmu nerozumí značná část rodičů. Problém mají i rodiny s maturitou a vysokou školou

Popisek k legendě (přidat do grafu!!): Podíl rodičů s počtem správných odpovědí na znalostní otázky o přijímacím algoritmu

Poznámka: Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor
Zdroj: Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů
Znění otázky: Ne vždy je lidem jasné, jak tento algoritmus pro přiřazování na obory přesně funguje. Zeptáme se Vás nyní na několik situací. Celé znění otázek v dotazníku na straně xx.

Box: Na snadnou znalostní otázku neodpověděl správně jeden z pěti vysokoškoláků

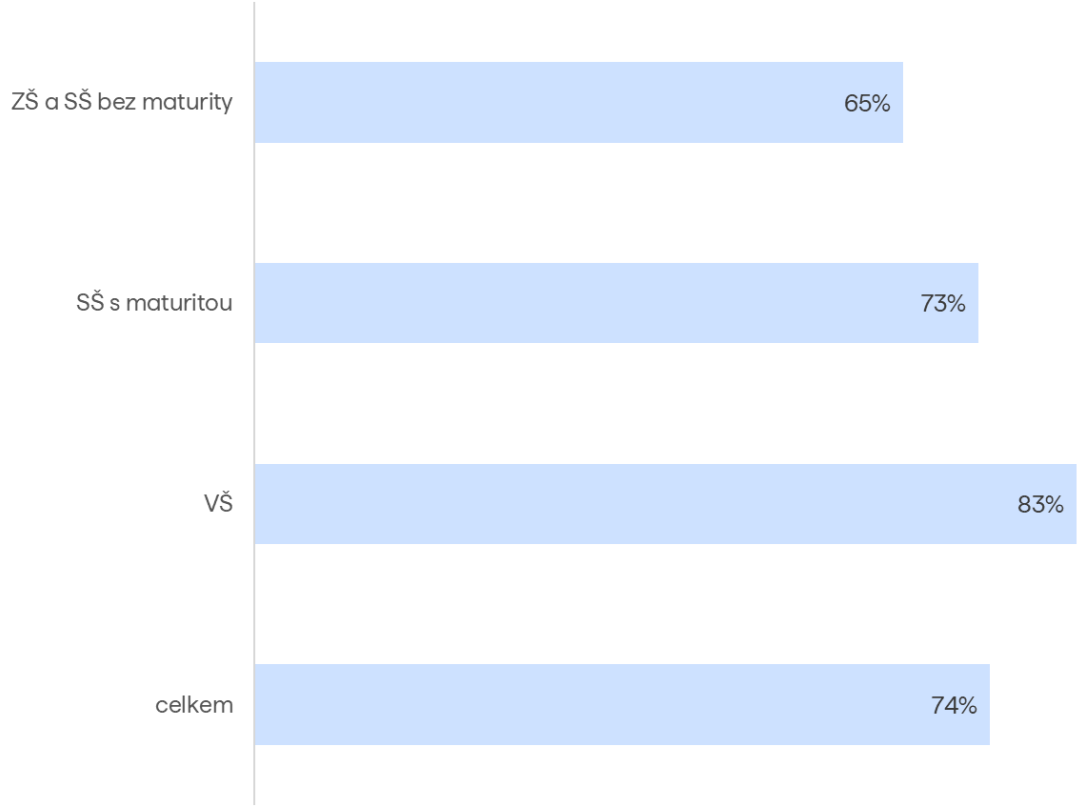
Ani rodiče se středoškolským či vysokoškolským vzděláním si nebyli zcela jistí v porozumění principu, že je žák přijat na obor s nejvyšší prioritou, kde splňuje podmínky pro přijetí. To ilustruje graf 5, který ukazuje podíl správných a chybných odpovědí na následující znalostní otázku.

Žák získal v jednotné přijímací zkoušce 80 bodů. Na obor jeho první priority bylo ten rok pro přijetí potřeba minimálně 55 bodů, na obor jeho druhé priority 60 bodů a na obor jeho třetí priority 50 bodů. Na který obor byl podle Vás přijat?

Správně na tuto otázku odpověděly jen necelé tři čtvrtiny rodičů (74 %). Přestože šlo o relativně snadnou otázku ověřující základní princip přijímacího algoritmu, chyboval téměř každý pátý vysokoškolsky vzdělaný rodič (17 %). Nejčastější chyba byla v tom, že se rodiče

domnívali, že na pořadí oborů nezáleží a že si žák nakonec může vybrat z přihlášky školu, na kterou bude mít dostatek bodů.

Graf 5: Přijímací algoritmus způsobuje problém všem rodičům. I u snadné znalostní otázky chybuje každý pátý rodič s vysokou školou.
Popisek grafu (přidat do grafu!!): *"Podíl správných odpovědí rodičů na znalostní otázku o přijímacím algoritmu."*

Poznámka: Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor
Zdroj: Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů
Znění otázky: Žák získal v jednotné přijímací zkoušce 80 bodů. Na obor jeho první priority bylo ten rok pro přijetí potřeba minimálně 55 bodů, na obor jeho druhé priority 60 bodů a na obor jeho třetí priority 50 bodů. Na který obor byl podle Vás přijat?

e) Míra znalosti percentilu

V našem šetření jsme zjišťovali, jaké informace si rodiče dohledávají při výběru střední školy. Zaměřili jsme se především na minimální počet bodů a minimální percentil potřebný pro přijetí v minulém roce. Tyto údaje rodinám pomáhají udělat si představu o tom, o které obory byl velký zájem a jak náročné je se na ně dostat. Zatímco v médiích se nejčastěji mluví o počtu bodů jako o hlavním ukazateli, percentil nabízí podstatně přesnější představu o reálných šancích žáka.

ROZBALOVACÍ NABÍDKA 🔽🔽🔽: Co je to percentil a proč je jeho znalost pro informované rozhodování zásadní:

VYSVĚTLIT PERCENTIL:

- Percentil znamená, kolik procent jiných žáků má horší výsledek než Vaše dítě. Například 70. percentil znamená, že dítě bylo lepší než 70 % ostatních žáků. Nebo 5. percentil znamená, že dítě bylo lepší než jen 5 % ostatních. Tedy čím vyšší percentil, čím blíže hodnotě 100, tím lepší výsledek.

- Ukazuje, jak si žák stojí vůči ostatním uchazečům ve stejném roce, bez ohledu na obtížnost testu nebo počty přihlášených.

- Počty přijatých a přihlášených se na jednotlivých oborech meziročně mění. Žáci a jejich rodiče mohou výraznému výkyvu v poptávce rozumět jako změně v obtížnosti přijetí. To však není vždy pravda: velký výkyv v počtu přihlášených nemusí znamenat podobně výraznou změnu percentilu nutného pro přijetí. To platí zejména u škol, o které je velký zájem a nedochází k situaci, že je méně přihlášených žáků než míst v oboru.

- Obtížnost testů JPZ se meziročně mění. To znamená, že dosažené body z testů z různých let nejsou přímo srovnatelné. Průměr bodů za rok 2024 byl 54,3 bodů (dohromady lze získat 50 bodů za češtinu a 50 za matematiku), v roce 2025 to bylo 47,5 bodů. Pokud předpokládáme, že se matematické a jazykové dovednosti deváťáků meziročně výrazně nemění, můžeme tyto změny přisoudit především změnám v obtížnosti testů.

- Spoléhání se jen na body může být zavádějící. Představme si žáka, který v lednu 2026 absolvoval Přijímačky nanečisto a získal 33 bodů, což byl průměrný počet bodů v tomto testu. Kdyby dosažené body srovnával s minimálními počty pro přijetí na různé obory v roce 2025, mohl by dojít k závěru, že má nízké šance na přijetí. Stejný počet bodů v různých letech však neznamená stejné postavení mezi uchazeči – body, které jsou v jednom roce průměrné, mohou být další rok silně nadprůměrné nebo naopak nedostačující.

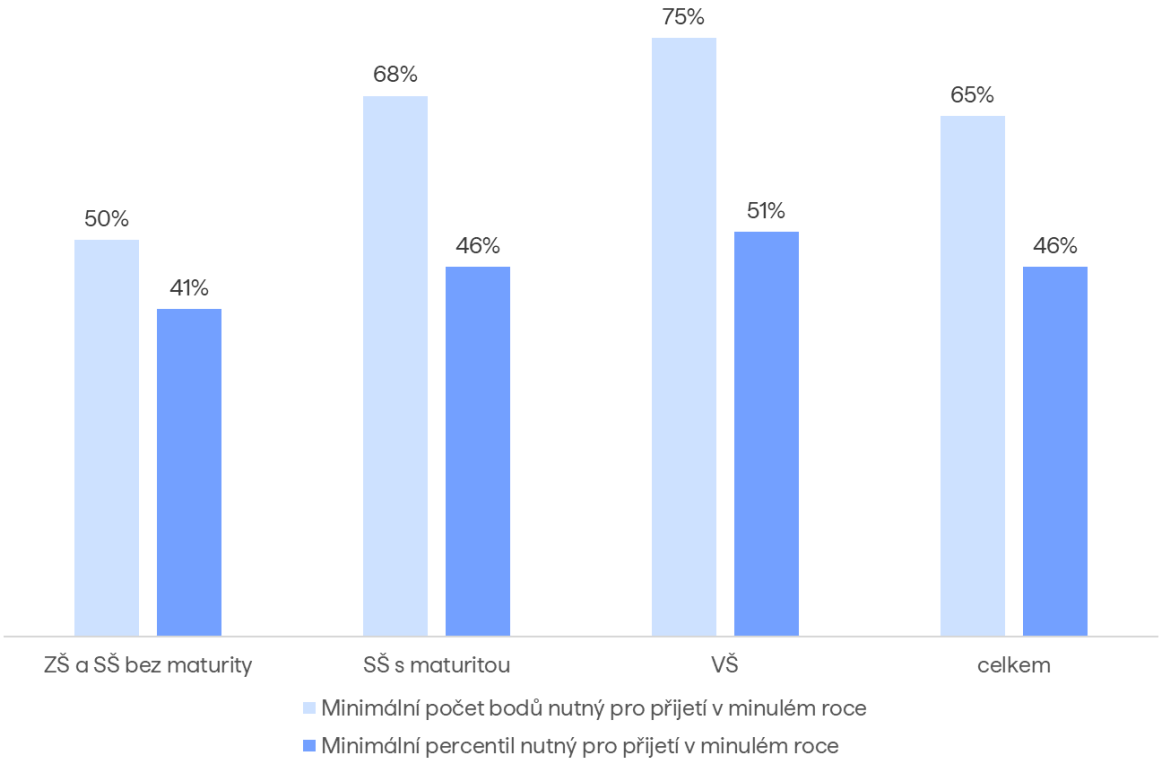
Při rozhodování o výběru střední školy a řazení oborů na přihlášce čelí rodiče informačním bariérám. Potřebný počet bodů pro přijetí si zjistily tři čtvrtiny vysokoškolsky vzdělaných rodičů (75 %), zatímco u méně vzdělaných rodičů to byla jen polovina (50 %). U percentilu naopak rozdíly podle vzdělání prakticky mizí. Tento údaj si zjistila pouze necelá polovina rodičů (46 %)

Jednou z hlavních překážek je špatná dostupnost percentilu, protože se často ve výsledkových listinách přijímacích zkoušek neuvádí (příklad 1, příklad 2, příklad 3).

Pokud ho rodič chce zjistit, musí ho složitě odvodit na základě bodů z cvičných testů nebo si zaplatit zkoušky nanečisto. Není proto překvapivé, že bez znalosti vlastního percentilu si rodiče (a jejich děti) nezjišťují minimální percentil pro přijetí, který není dostupný ani v prohlížečce dat Cermatu.

Při výběru oborů ještě není znalost percentilu tak podstatná, protože se žáci nerozhodují jen podle šance na přijetí. Při řazení oborů na přihlášce však percentil hraje významnější roli, neboť percentil představuje spolehlivější ukazatel šance na přijetí, než je potřebný počet bodů pro přijetí (viz. box výše).

Graf 6: Percentil nutný pro přijetí si nezjišťuje více než polovina rodičů, zatímco počet bodů si častěji dohledávají rodiče s maturitou (68 %) a vysokoškolským vzděláním (75 %).
Popisek k legendě (přidat do grafu!!): Podíl rodičů, kteří si zjišťovali následující informace o oborech středních škol

Poznámka: Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor
Zdroj: Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů
Znění otázky: Zjišťovali jste si něco z následujících informací o oborech středních škol při rozhodování, kam se bude dítě hlásit?

f) Příprava na JPZ

Příprava na JPZ je v současném systému důležitý aspekt, neboť se v ní žáci setkají nejen s konkrétními typy úloh, ale často také s doporučením, jak testy vyplňovat, na čem se nezaseknout, jak jsou typy úloh seřazené v testu apod.

Na přijímací zkoušky se podle našeho šetření připravuje naprostá většina rodin deváťáků (94 %). Pokud ale odhlédneme od přípravy organizované přímo základní školou, rozdíly mezi rodinami se zvětšují. Alespoň jednu formu přípravy mimo školu využila většina deváťáků z rodin s maturitou (90 %) i vysokoškolským vzděláním (89 %), zatímco u rodin bez maturity to byly zhruba tři čtvrtiny (76 %).

Výraznější rozdíly jsou zjevné u placené přípravy, která úzce souvisí se socioekonomickým zázemím rodiny. Častěji ji využívali deváťáci z rodin s maturitním (68 %) a vysokoškolským vzděláním (69 %), zatímco u rodin bez maturity se jednalo o zhruba polovinu (54 %). Placená příprava přitom dává žákům velkou výhodu. Oproti pouhému procvičování testů na webu Cermatu nabízí větší rozsah podpory, která zahrnuje např. vysvětlování jednotlivých principů, online konzultace nebo možnost porovnání výsledků s ostatními žáky.

Typy využívané přípravy

Nejčastěji deváťáci využili přípravu organizovanou základní školou (76 %), která mohla probíhat jak v rámci výuky, tak mimo ni, např. formou společného vyplňování testů s učitelem, seminářů či zadávání úloh na doma apod. Z odpovědí od rodičů však nelze určit její intenzitu a ani to, jak často příprava probíhala. Mohlo se jednat o jednu vyučovací hodinu, ale také o pravidelný kurz. Přibližně třetina rodičů využila další dostupné bezplatné služby jako webové stránky, mobilní aplikace či výuková videa na sociálních sítích.

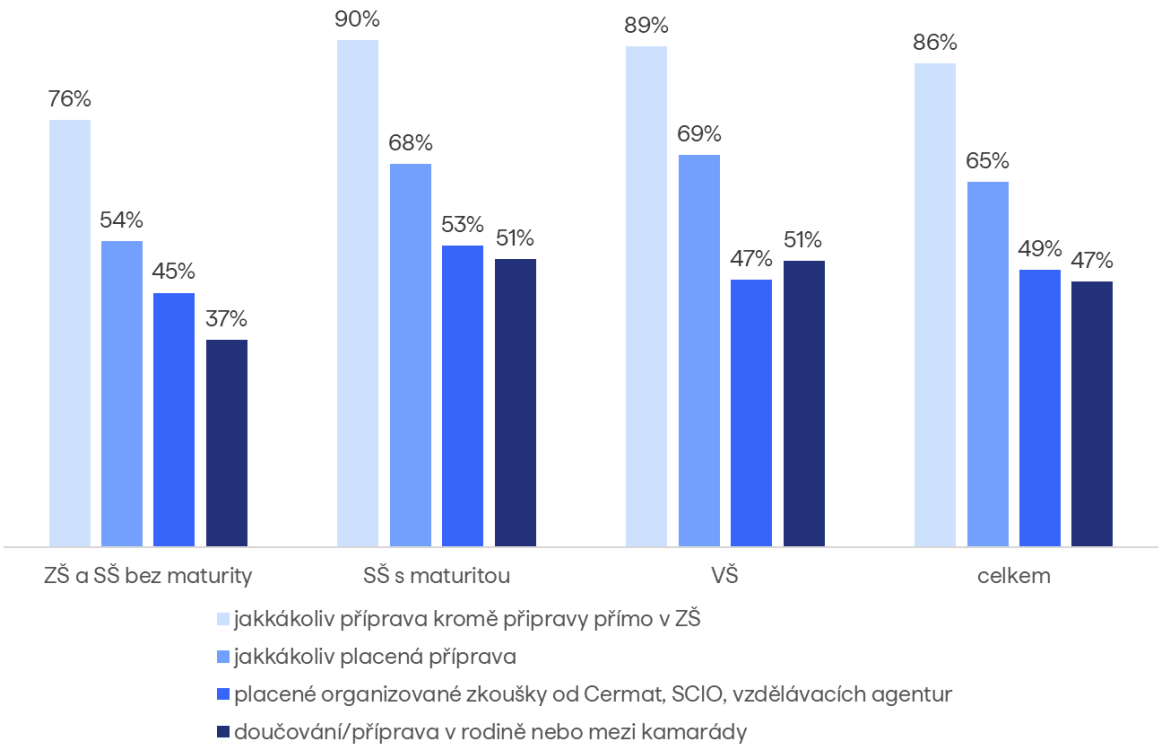
Důležitou součástí přípravy je také doučování a příprava v rodině nebo mezi kamarády. Tento typ přípravy využila přibližně polovina žáků rodičů s maturitním (51 %) a vysokoškolským vzděláním (51 %), zatímco v rodinách bez maturity se jednalo zhruba třetinu žáků (37 %).

Z placené přípravy byly nejrozšířenější simulované zkoušky nanečisto od SCIO a dalších vzdělávacích agentur, které využilo 49 % rodičů. Méně často rodiče volili placené prezenční kurzy s lektorem (28 %) a nejméně pak online kurzy s lektorem (18 %).

Vzdělanější rodiče tak mohou častěji těžit z placené přípravy, ale i z kvalitní domácí přípravy. Naopak méně vzdělané rodiny si placenou přípravu často nemohou dovolit

a zároveň mají nižší kompetence vzdělávat děti samy. Tyto rozdíly přispívají k dalšímu prohlubování nerovností mezi žáky.

Graf 7: Většina deváťáků se na zkoušky připravuje, její typ se však odvíjí od zázemí rodiny. Zatímco neplacenou přípravu využila většina žáků, placená příprava byla výrazně častější u vzdělanějších rodin.
Popisek k legendě (přidat do grafu!!): Podíl rodičů, kteří využili vybrané typy příprav na JPZ

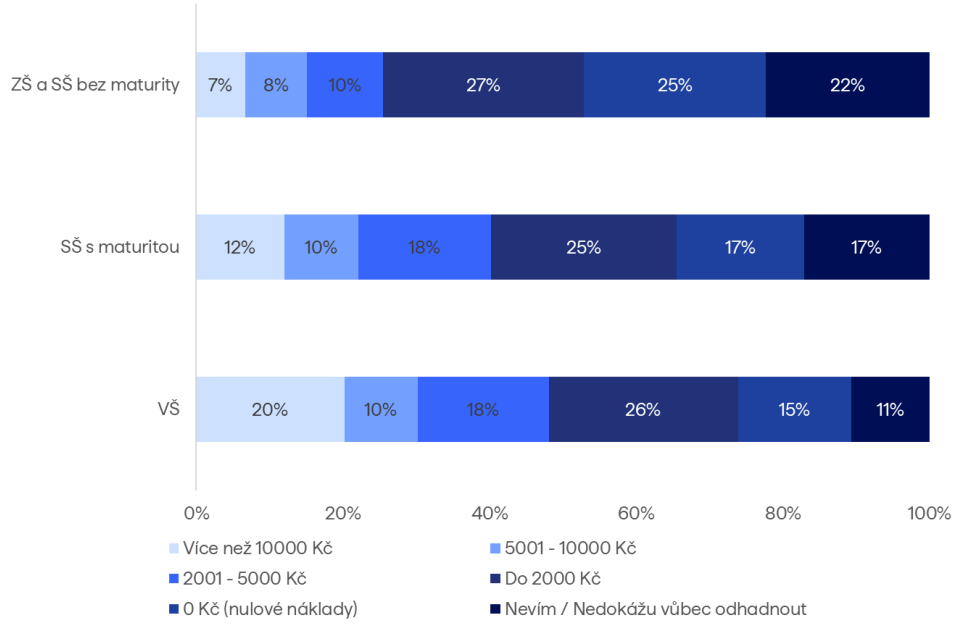

Poznámka: Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor. Respondenti byli dotázáni, zda využili nebo právě využívají jednotlivé typy přípravy na JPZ z předem definovaného seznamu. Přehled položek je uveden v dotazníku na straně xx.
Zdroj: Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů
Znění otázky: Existují různé možnosti, jak se dítě může připravovat na jednotné přijímací zkoušky na střední školu. Některé rodiny je využívají, jiné ne. Vyberte prosím u každé možnosti, co platí u Vás. Celé znění otázek v dotazníku na straně xx.

Kolik rodiče investují do přípravy na JPZ

Graf 8 ukazuje, že vysokoškolsky vzdělaní rodiče jsou ochotnější sáhnout při přípravě hlouběji do kapsy. Každý pátý vysokoškolsky vzdělaný rodič (20 %) investoval do přípravy více než 10 000 Kč a částku nad 5 000 Kč vynaložila zhruba třetina z nich (30 %). U rodičů bez maturity byla ochota investovat vyšší částky výrazně nižší, částku nad 5 000 Kč zaplatila pouze 15 % z nich. Čtvrtina rodičů bez maturity (25 %) navíc do přípravy neinvestovala vůbec.

Graf 8: Každý pátý vysokoškolsky vzdělaný rodič investuje do přípravy přes 10 000 Kč. Méně vzdělaní rodiče neinvestují vůbec nebo jen menší částky.
Popisek k legendě (přidat do grafu!!): Kolik rodiče stála příprava na JPZ

Poznámka: Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor
Zdroj: Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů
Znění otázky: Pokuste se prosím odhadnout, kolik Vás souhrnně stála veškerá příprava Vašeho syna / Vaší dcery na přijímací zkoušky na střední školu. Celé znění otázek v dotazníku na straně xx.

Vyšší výdaje spojené s přípravou odráží skutečnost, že rodiče s maturitou a vysokou školou jsou ochotni zaplatit za nadstandard oproti učebnicím nebo běžným online kurzům. Nejdostupnější variantou jsou učebnice, jejichž cena se pohybuje přibližně mezi 500 a 1 250 Kč. Online kurzy mají široké cenové rozpětí podle jejich obsahu. V cenovém rozpětí 13,5 tis. Kč – 5,8 tis. Kč mohou mít děti dostupné prezenční hodiny s lektorem, online hovory s řešením úloh, videolekce různých typů úloh apod. Následující tabulka přináší přehled konkrétních možností placené přípravy a jejich cen.

Poskytovatel	**Test nanečisto (cena/termín ČJ+MAT)**		**Dlouhodobý kurz (cena/kurz ČJ+MAT) ~ 24–28 lekcí**		**Krátkodobý kurz (cena/lekce ČJ+MAT) ~ 10–16 lekcí**		**Výukové materiály (cena / ČJ-MAT)**	
	prezenčně	online	prezenčně	online	prezenčně	online	cvičebnice	sada testů
Zkoušky	800 Kč	400 Kč	12400 Kč	9600 Kč	5800 Kč	-	2 x	250–350 Kč

nanečisto			(563 Kč / 2 x 85 min)	(400 Kč / 2 x 90 min)	(580 Kč / 2 x 85 min)		250–350 Kč	
SCIO	1290 Kč	590 Kč	-	13500 Kč (483 Kč / 2 x 60 min)	-	8400 Kč (525 Kč / 2 x 60 min)	850 Kč	650 Kč
To dáš	870 Kč (jednotná cena)		-	-	-	-	-	-
Tutor	800 Kč	-	-	-	-	11998 Kč (1200 Kč / 2 x 90 min)	-	-
Amosovy kurzy	-	490 Kč	-	-	-	-	-	-
Taktik	-	-	-	-	-	-	2 x 399 Kč	-

Hlavní chyby při přechodu na SŠ

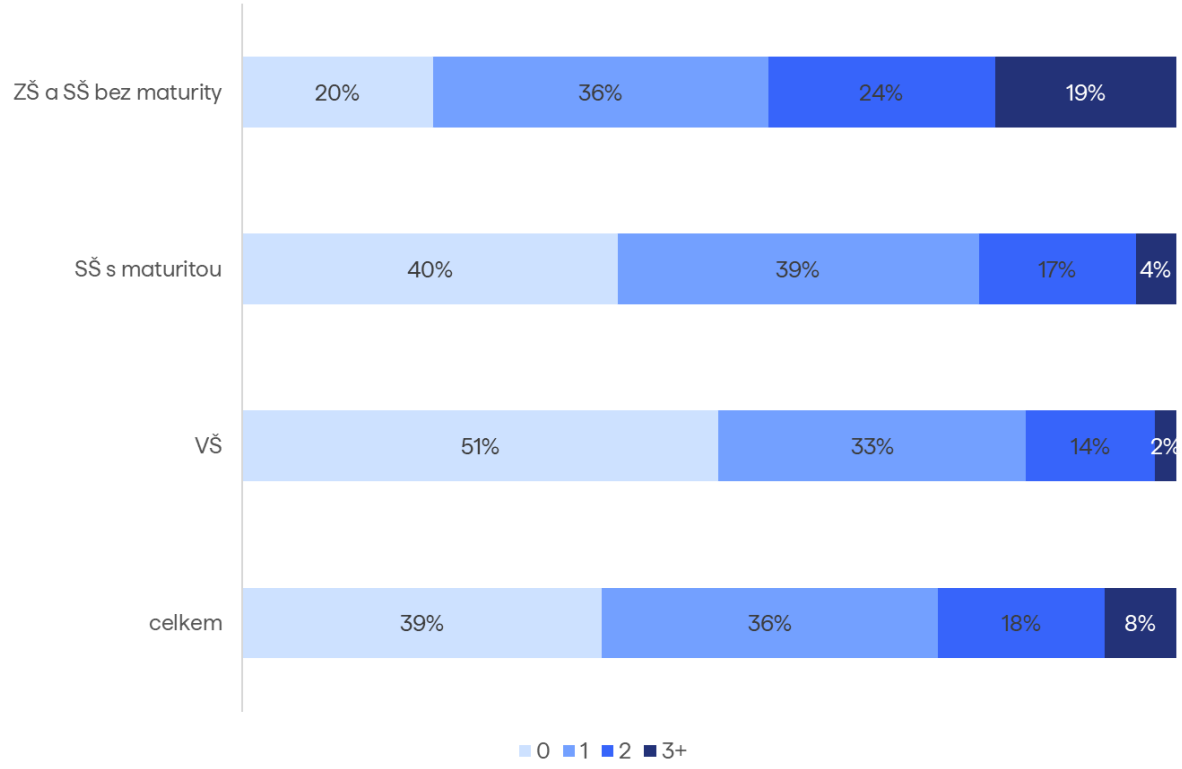
Cílem našeho šetření bylo také popsat, jakých chyb se rodiče s deváťáky dopouštějí při rozhodování o výběru střední školy a řazení oborů na přihlášce. Příčiny chyb nejsou vždy pouze na straně rodičů, ale vytváří je někdy samotný systém. Níže popisujeme čtyři hlavní chyby.

- **Nedávají na první prioritu ideální volbu**. Tato chyba souvisí s nízkým počtem přihlášek, který může vést k opatrnějším volbám na "jistotu" již u první priority. Jedním z možných řešení ke zmírnění přehnaného strategizování je navýšení počtu přihlášek ze současných tří na alespoň pět nebo sedm.
- **Nerozumí přijímacímu algoritmu**. Pomocí čtyř znalostních otázek jsme ověřovali, nakolik rodiče rozumí přijímacímu algoritmu. Otázky prověřovali tři základní znalosti: 1) pořadí oborů na přihlášce je závazné, 2) žák je přijat na obor s nejvyšší prioritou, kde splňuje podmínky a 3) efektivní řazení oborů na přihlášce.
- **Nepřipravují se na JPZ.** V rámci přípravy si deváťáci procvičí různé typy úloh, naučí se pracovat s časem a osvojí si osobní strategii řešení testu. Někteří z nich mají přípravu omezenou nebo žádnou.
- **Nezjišťují si minimální percentil přijatých z minulého roku.** Počet bodů pro přijetí nehraje tak velkou roli jako minimální percentil pro přijetí, jež je méně náchylný pro velké výkyvy, což se děje u bodů, které se mění podle obtížnosti testu. Percentil je tak spolehlivější pro výběr a řazení škol na přihlášce.

V šetření jsme zjistili, že rodiny deváťáků zásadně chybují při přechodu na střední školu. Chybují téměř dvě třetiny rodin deváťáků (62 %) bez ohledu na vzdělání, avšak u méně vzdělaných rodin dochází k výrazně více chybám. Téměř polovina rodin bez maturity (44 %) se dopustila dvou a více zásadních chyb, zatímco u rodin s maturitou (21 %) a vysokou školou (16 %) to bylo kolem pětiny. U pětiny rodin bez maturity (19 %) je situace ještě kritičtější, jelikož se dopouštějí tří a více chyb.

Graf 9: Méně vzdělané rodiny deváťáků se výrazně častěji dopouštějí zásadních chyb při přechodu na SŠ.

Popisek k legendě (přidat do grafu!!): Počet chyb při přechodu na SŠ

Poznámka: Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor.
Sledované chyby: 1) nedávají na první prioritu ideální volbu, 2) nerozumí přijímacímu algoritmu (max. 1 správná odpověď ze 4 znalostních otázek), 3) nepřipravují se na JPZ (mimo přípravu organizovanou ZŠ), 4) nezjišťují si minimální body ani percentil přijatých z minulého roku.
Zdroj: Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů

Kumulace těchto chyb v konečném důsledků způsobuje, že se rodina pohybuje v přechodu na střední školu víceméně naslepo. Takové rodiny nejenže snižují šanci svého dítěte dostat se na preferovaný obor, ale zároveň riskují, že jejich dítě skončí na oboru, o který příliš nestálo. Přitom volba střední školy je jedním z prvních velkých rozhodnutí, které ovlivní další vzdělávací a profesní dráhu mladého člověka. Patnáctileté děti a jejich rodiny by při tak důležitém rozhodnutí neměly být odkázány

pouze samy na sebe. Především u méně vzdělaných rodin se ukazuje, že současný systém jim v tom dostatečně nepomáhá.

I mezi rodinami, jejichž dítě se hlásilo aspoň na jeden maturitní obor, zůstává počet chyb při přechodu na SŠ silně navázaný na vzdělání rodičů. "**FOOTNOTE: To platí i po zohlednění ekonomického, kulturního, sociálního a lidského kapitálu rodiny v regresním modelu"**. U rodičů s maturitou se snižuje šance dvou a více chyb o 59 % oproti rodičům bez maturity. U vysokoškolsky vzdělaných rodičů je tato šance nižší o 63 %.

Vedle vzdělání predikuje chyby také lidský kapitál rodiny. Kromě vzdělání rodičů tak v optimálním přechodu na střední školu hraje roli i schopnost pracovat s informacemi a orientovat se ve vzdělávacím systému. To může prohlubovat informační nerovnosti: podobně talentovaní žáci mohou podávat neoptimální přihlášky i proto, že jim s přemýšlením nemohli dostatečně pomoci jejich rodiče. Zároveň platí, že jednotlivé překážky mají odlišný profil. Kompletní výsledky regresního modelu uvádíme v příloze.

ROZKLIKÁVACÍ BOX 🔽🔽🔽

Vysvětlení jednotlivých kapitálů, které byly vypočítány na základě odpovědí rodičů v dotazníkovém šetření

- ekonomický kapitál odráží příjem domácnosti
- kulturní kapitál vychází z odhadu knih v domácnosti.
- sociální kapitál vyjadřuje prestiž povolání lidí v blízkém sociálním okolí
- lidský kapitál zachycuje jazykové znalosti a počítačové dovednosti

Doporučení, abys se chyby už nestávaly

15) Rozšířit kapacity žádaných oborů

Rodiče si přejí víc míst na všeobecných oborech jako jsou gymnázia nebo lycea, ale kraje nemají jejich rozšiřování v plánu. Největší krize je v Praze, kde místa nepřibývají (až na soukromá gymnázia), ale populační křivka nebude klesat. Jakékoliv změny typu navýšení počtu přihlášek nebo bezplatná kvalitní příprava budou k ničemu, když se žáci nedostanou na školu kvůli malému počtu míst. Nejedná se jen o problém Prahy a gymnázií. Kraje ztrácí kvalitní uchazeče v různých žádaných oborech, o které je zájem (automechanik, elektrikář, informační technologie, praktická sestra) ale mají nízké kapacity, tudíž pod čarou končí i žáci s dobrými výsledky.

16) Nejdříve psát testy, poté si podat přihlášku

Nejdříve znát své výsledky z JPZ a podle nich podat přihlášku – to by pomohlo řešit situace, kdy si někteří žáci nevěří na maturitní nebo více žádané obory typu gymnázií. Znalost výsledků by také omezila přeceňování či podceňování, kvůli kterému uchazeči plýtvají přihláškami.

Předřazení testů před přihlášky plánuje ministr školství Robert Plaga od jara 2028.

17) Zvýšit počet priorit pro snížení taktizování a zvýšení ambic žáků

Zvýšení počtu priorit (voleb na přihlášce) omezí nejen taktizování, ale také obavy z toho dát si vysněnou školu na první, druhou nebo třetí prioritu. Aktuální data ukazují, že u poslední (třetí) priority mají žáci nižší ambice hlásit se na žádané obory typu gymnázií. Při navýšením počtu přihlášek na 5 nebo 7 by se prostor pro ambiciózní volby škol zvýšil.

Změny přihlášek se bojí školy, jež si zakládají na školních kolech přijímací zkoušky. Bylo by potřeba upravit školní požadavky tak, aby nevyžadovaly psaní testu (známky, portfolia) nebo by do omezeného počtu školních kol pokračovali pouze žáci s vysokou šancí na přijetí.

Počet přihlášek by se podle ministra Plagy měl změnit také od jara 2028.

18) Zvýšit dostupnost informací o podstatných kritériích pro přijetí na jednotlivé obory SŠ (percentil, validátor přihlášky, ověření znalostí o fungování algoritmu

Systém DiPSy by měl provést uchazeče výběrem školy. Ukázat, jak se v letech mění různá kritéria pro přijetí jako body, percentily, převis zájemců apod. Zároveň by měl ověřit, že si žák seřadil školy takovým způsobem, aby je zohlednil přijímací algoritmus (nestane se, pokud je například na první prioritě výrazně lehčí obor než zbylé dva obory).

Systém DiPSy by bylo vhodné také propojit s aplikací pro vyplňování cvičných testů. Na základě výsledků cvičných testů by si žák zobrazil, na jaké školy by s výsledkem z testu byl přijat. Již nyní dochází k paradoxu, že jsou na webu ČŠI vzdelavanivdatech.cz dostupná data o přijatých žácích z minulých let, ale nepropojují se s testovou aplikací InspIS SETmobile, v které lze vyplňovat testy z minulých let a dostat vyhodnocení bodů, aby měl žák hrubou představu o své úrovni.

19) Vyrovnat obtížnost testů napříč roky

Testy by měly být meziročně srovnatelné. Uchazeči o SŠ by se neměli setkávat se situací, kdy nemohou body z cvičného testu z roku 2025 srovnávat s body pro přijetí na školy z roku 2024 nebo 2023. Nesrovnatelnost testů zhoršuje uchazečům odhadnout svůj výsledek, na jehož základě by si vybrali střední školu podle šance na přijetí.

Toho lze docílit equatingem (srovnáváním) testů: v každém roce se do textu vloží kotvící úlohy (stejné nebo psychometricky ekvivalentní), na jejichž základě se hrubé body převádějí na škálované skóry pomocí modelů Item Response Theory.

20) **Zpřístupnit bezplatnou přípravu pro žáky na úrovni placených kurzů (úlohy, video návody, rady pro vyplňování testů, více termínů přijímaček nanečisto přímo ve školách)**

Všem žákům by se měla zajistit bezplatná příprava, která je připraví na obsah testů. Úroveň bezplatné přípravy by měla být na úrovni současných placených online kurzů, kde jsou k dispozici stovky úloh k procvičování, cvičné testy, plány přípravy, doporučení pro vyplňování testů a výuková videa. Dobrým základem může být aktivita ČT Edu.

Není samozřejmě realistické, aby každý žák měl svého lektora, ale ze současného nastavení netěží ani ekonomicky zajištění rodiče, kteří do přípravy investují vyšší tisíce korun ani nízkopříjmové rodiny, jež na přípravu nemají prostředky.

21) **Změnit přístup ke kariérnímu poradenství**

Příklady dobré praxe z Plzně nebo Kadaně ukazují, že pokud chceme dostat žáky z nepodnětného prostředí (chudoba, nízká podpora rodičů pro pokračování ve vzdělávání) na střední školu, tak je potřeba pracovat s nimi už od začátku druhého stupně ZŠ. Na to je potřeba dostatečný úvazek kariérových poradců i spolupráce se sociálními službami. Aktuálně mají kariérový poradci na svoji činnost nižší jednotky hodin týdně.

Při současném nastavení a financování práce kariérových poradců není možné vyvinout intenzivní aktivitu bez projektů nebo využití pracovníků mimo školu. Stejná nebo dokonce intenzivnější podpora je potřeba následně po nástupu žáka na střední školu.

O výzkumu Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo provést reprezentativní šetření rodičů žáků 9. tříd ZŠ na téma informačních nerovností ve výběru střední školy. Výzkum zjišťoval, jak se rodiče a jejich děti rozhodují při výběru střední školy a jak se orientují v systému přijímacího řízení. Dále výzkum sledoval, jak se jejich rozhodování a přístup k informacím liší podle pohlaví, regionu a socioekonomického zázemí rodičů.

Cílová populace

Cílovou populací výzkumu byli rodiče žáků 9. tříd základních škol, kteří se ve školním roce 2025/26 plánovali hlásit na střední školu. Podmínkou pro zařazení do výzkumu bylo, že rodič žije s dítětem ve společné domácnosti, bez ohledu na typ rodičovského vztahu (biologický, nevlastní, adoptivní rodič či pěstoun). Minimální věk respondentů byl stanoven na 18 let bez horního věkového limitu. U rodičů bez partnera byla minimální věková hranice zvýšena na 34 let, protože u mladších samostatně žijících respondentů je nepravděpodobné, že by měli dítě v 9. třídě.

Sběr dat

Sběr dat probíhal od 2. ledna do 31. ledna 2026 pomocí online dotazníku (CAWI). Vzhledem ke specifické cílové populaci probíhal sběr delší období, než je standardem u sběrů na online panelech, aby respondenti dostali dostatečný prostor se zapojit do dotazování.

Sběr dat realizovala výzkumná společnost Data Collect, která je členem profesní asociace SIMAR a je vázána jejími standardy pro kvalitu výzkumů. Dotazování probíhalo na registrovaných členech dvou online panelů společnosti Data Collect (iVýzkumy.cz a Talk Online Panel CZ). Dále byl v roli partnera zapojen Český národní panel, agentura Ipsos (panel Populace.cz) a InsightLab (panel Názory zákazníků). Při sběru dat byla kontrolována sociodemografická struktura souboru dle pohlaví, věkových kategorií, nejvyššího dosaženého vzdělání, kraje a velikosti sídla ve srovnání s cílovou populací.

Výzkumný soubor

Finální výzkumný soubor po kontrolách a vyřazení neúplných a nekvalitních dotazníků zahrnuje 1035 respondentů. Většina výsledků prezentovaných v této studii vychází z dotazníků respondentů, jejichž dítě se v přijímacím řízení plánovalo přihlásit na maturitní obor alespoň na jedné ze svých priorit (N = 860). V kapitole “Druh oboru na první prioritě” pracujeme se širším vzorkem respondentů, jejichž dítě mělo na konci 8. ročníku ZŠ z matematiky nebo češtiny nejhůře trojku (N = 922).

Vážení dat

Do datového souboru byly vypočteny post-stratifikační váhy, aby analyzovaný soubor odpovídal cílové populaci z hlediska pohlaví, věkových skupin, vzdělání, křížení pohlaví a věku, křížení vzdělání a věku, regionu a velikost sídla.

Jazyková konvence

Ve studii je využíváno generické maskulinum, tedy podstatná jména v mužském rodě, která označují jak muže/chlapce, tak ženy/dívky (např. respondent, žák). Tato konvence je přijata z důvodu vyšší přehlednosti a srozumitelnosti textu.

Závěrečné info o výzkumu

Výzkum provedla organizace PAQ Research, z. ú. v rámci projektu TA ČR *Informační nerovnosti ve výběru střední školy: od mapování k efektivním intervencím*.

Příloha: detaily regresního modelu

Závislá proměnná: kumulace překážek v přihlašovacím procesu (binární – dvě a více nebo žádná/jedna chyba ze čtyř)

Do indexu vstupují tyto položky:

- překážka 1: přílišné taktizování – na první prioritě nemají nejpreferovanější obor
- překážka 2: nedostatečné porozumění rozřazovacímu algoritmu
- překážka 3: absence přípravy na JPZ mimo ZŠ
- překážka 4: nezjišťovali body / percentily potřebné pro přijetí na vybrané školy v minulých letech

Do modelu jsme jako prediktory zařadili vzdělání rodiče a čtyři typy kapitálu rodiny. Ekonomický kapitál je měřen ukazatelem příjmu domácnosti s pěti kategoriemi. Sociální kapitál je měřen tříkategoriovým ukazatelem prestiže sociální sítě, odvozeným z toho, zda rodiče znají osoby ve vybraných profesích a jak vysoký status tyto profese mají. Kulturní kapitál je zachycen počtem knih doma (tři kategorie) a lidský kapitál tříkategoriovým indexem ICT a jazykových dovedností. Kapitálové proměnné vstupují do modelu jako pořadové škály; koeficient tedy ukazuje změnu šance při posunu o jednu kategorii.

V analýze používáme vážená data. Analýza je omezená na respondenty, jejichž dítě mělo alespoň na jedné prioritě maturitní obor (N = 860 respondentů s kompletními údaji).

Tabulka 1. Výsledky logistické regrese predikující, zda se rodina dopustila alespoň dvou ze čtyř sledovaných chyb v přihlašování.

Ukazatel	OR	95% CI	p
Intercept: referenční profil	2.10	0.95 až 4.62	0.066
Vzdělání: SŠ s maturitou	**0.41**	**0.26 až 0.66**	**<0.001**
Vzdělání: VŠ/VOŠ	**0.37**	**0.21 až 0.65**	**<0.001**
Ekonomický kapitál: +1 kategorie	0.87	0.75 až 1.01	0.066
Sociální kapitál: +1 kategorie	1.08	0.85 až 1.37	0.552
Kulturní kapitál: +1 kategorie	0.82	0.62 až 1.08	0.160
Lidský kapitál: +1 kategorie	**0.74**	**0.57 až 0.95**	**0.020**

Poznámka: Referenční kategorií vzdělání jsou rodiče se základním nebo středním vzděláním bez maturity. Závislá proměnná = 1 znamená alespoň dvě chyby ze čtyř položek popsaných výše. Model je odhadnut na vážených datech.

Koeficienty v tabulce uvádíme jako odds ratios (OR). Hodnota nižší než 1 indikuje nižší šanci, že rodina patří do skupiny se dvěma a více překážkami při přihlašování, hodnota vyšší než 1 naopak vyšší šanci.

- t tabulky k blogu: `"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\03_data\02_hlavni\04_tabulky\EDU4_02n01_rodice_hlavni_tabulky_blog_v01_vazene.xlsx"`
- celkové tabulky: `"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\03_data\02_hlavni\04_tabulky\EDU4_02n01_rodice_hlavni_tabulky_v02_vazene.xlsx"`
- dotazník: ODKAZ
- codebook: `"G:\Sdílené disky\01_PROJEKTY\EDU\EDU4_02_Stredni_skoly\EDU4_02n_Sigma\EDU4_02n01_rodice\03_data\02_hlavni\91_codebook\EDU4_02n01_rodice_hlavni_cbook_v00_ZDROJOVY.xlsx"`
- TADY najdete zadání k hlavním proměnným, které podle Dana určují průchod na SŠ (PRUCHODSS_XX)

Název blogu

SHRNUTÍ - Co jsou hlavní problémy a jejich řešení

- Každý čtvrtý rodič (24 %) by pro své dítě jako první prioritu zvolil jinou školu, pokud by bylo možné podat více přihlášek (např. pět nebo sedm). Nízký počet priorit v přihlášce a nedostatek míst na žádaných školách vede k taktizování: rodiče často nedají na první místo vysněnou školu z obavy z nepřijetí, raději volí „jistotu“. Ukázal to výzkum PAQ Research mezi 1 035 respondenty z řad rodičů, jejichž děti se v 9. třídě hlásili na střední školu.
- Jedničkáři až trojkaři z méně vzdělaných rodin se více podceňují a pouze dvě třetiny z nich si volí na první prioritě maturitní obor. U rodičů s maturitou či vysokoškolským vzděláním je to naprostá většina (89 až 93 %).
- Část rodičů nedostatečně rozumí přijímacímu algoritmu. Čtvrtina všech respondentů odpověděla správně pouze na jednu nebo žádnou znalostní otázku ze čtyř, jež ověřovaly porozumění přijímacímu algoritmu. Největší problém to je u rodičů s nižším vzděláním, ale odpověď na nejlehčí znalostní otázku neznalo ani 24 % rodičů s maturitou a 14 % rodičů vysokoškoláků, přičemž nejčastější chybou byla domněnka, že si žák může po zkouškách školu vybrat.
- Minimální percentil žáka pro přijetí je důležitý a nejspolehlivější ukazatel šance na přijetí, ale více než polovina rodičů (57 %) si ho nezjišťuje. Roli hraje i to, že informace je těžko dostupná. Jedním z mála zdrojů jsou placené srovnávací testy, což znevýhodňuje chudší rodiny.

- Pětina rodičů investuje do přípravy na přijímačky přes 5 000 Kč. Téměř 20 % rodičů s VŠ investuje do přípravy na přijímací zkoušky více než 10 tis. Kč. Oproti tomu jen 20 % dětí z rodin se základním a nematuritním vzděláním investuje do přípravy nad 2000 Kč.
- V závěru vyčíslujeme kolik chyb dělají rodiče při výběru střední školy a přípravě na přijímací zkoušky. V souhrnu mohou rodiče dělat následující chyby: nedávají si na první prioritu ideální volbu, nerozumí přijímacímu algoritmu, nevyužívají přípravu i mimo ZŠ, nezjišťují si minimální percentil pro přijetí. Téměř polovina rodin bez maturity (44 %) se dopustila dvou a více zmíněných chyb, zatímco u rodin s maturitou (21 %) a vysokou školou (16 %) to bylo kolem pětiny.
- Pro zmírnění nebo odstranění výše uvedených chyb a nedostatků navrhujeme:
    - změnit systém přijímaček: nejdříve psát testy, dostat výsledek a až poté si podat přihlášku,
    - zvýšit počet priorit v přihlášce
    - zlepšit dostupnost informací o všech podstatných kritériích pro přijetí (percentil, validátor přihlášky)
    - vyrovnat obtížnost testů JPZ napříč roky pro zvýšení přehlednosti, jakou úroveň výsledků uchazeč potřebuje pro přijetí na danou školu,
    - zpřístupnit bezplatnou přípravu pro žáky na úrovni placených kurzů (úlohy, video návody, rady pro vyplňování testů, více termínů přijímaček nanečisto přímo ve školách),
    - poskytovat žákům ohrožených nízkými aspiracemi (např. pro studium SŠ s maturitou) včasné zapojené do kariérového poradenství.
-

Použité pojmy:

- Přijímací algoritmus
- Přihláška 1. priority /1. volby
-

Současné přijímačky a kapacity škol: chyby a taktizování

Dlouhodobě mapujeme český systém středních škol, který má mnoho nedostatků, propisujících se do budoucího úspěchu žactva:

- Na žádaných středoškolských oborech je málo míst. Žáci a rodiče kvůli tomu hazardují s přihláškami nebo se snaží hledat jistotu pomocí přijímacího algoritmu, který je však při špatném pochopení přivede do jiné školy, než by preferovali.
- Téměř žádné kraje neplánují navyšovat kapacity všeobecných oborů, přestože o to rodiče projevují zájem.
- Nedostatek všeobecného vzdělání se projeví na vysokých školách, kam míří i většina maturantů z odborných středních, jimž se méně nedaří u přijímaček na žádané VŠ obory.
- Na gymnázia se málo hlásí žáci z horšího socioekonomického zázemí, přestože někteří z nich by na to měli dostatečné výsledky.

Dotazníkové šetření mezi rodiči má doplnit výše uvedená zjištění. Zeptali jsme se rodičů, jak uvažují o výběru SŠ pro své děti v těchto oblastech:

- volba střední školy,
- řazení škol na přihlášce,
- porozumění přijímacímu algoritmu,
- odhad šance pro přijetí,
- práce s informacemi o střední škole (výuka, podmínky pro přijetí) a
- příprava na přijímací zkoušky.

Výsledky šetření mají za cíl vytvořit reálný obraz o problémech přijímacího řízení na střední školy. Ukazují, jaké následky má nedostatečná informovanost, nízké kapacity žádaných oborů nebo horší podmínky pro přípravu u znevýhodněných dětí.

Metodologie: koho jsme se ptali a jak

I. **Metodologie** Jakub Špalek technické věci o dotazování či detailech testování do boxíků.

Hlavní chyby, překážky, nedostatky

Níže popisujeme chyby, překážky a nedostatky systému včetně doplnění, jaké mají důsledky a jaké faktory (vzdělání rodičů, nabídka škol apod.) je ovlivňují

a) Děti rodičů bez maturitního vzdělání a s nižšími příjmy neprioritizují maturitní obor

"výběr SŠ - zda vůbec dávají maturitní", - maturitní, nematuritní - známe nějaké kritéria výběru (SES, nabídka škol, důvody proč si uchazeči ne/věří (příprava, odhadované percentily), > bacha aby všechno nebylo v grafech, využít data jen v textu a tabs dát do přílohy - Jakub Špalek podívat se na odpovědi ohledně volby školy a jak odpovídali jinde >> přijde mi že tohle jsme

DANP: *NAVRH GRAFU: Clustered bar chart, který ukazuje % rodičů, kteří dali na 1. prioritu maturitní školu, v rámci skupin dle SES (např. bez maturity, s maturitou, VŠ) a průměrných známek na vysvědčení (např. 1,2,3,4-5). >>*
- 57 % rodičů bez maturity nedává na první prioritu maturitní (vs 86-91 %)

- toto je zdůvodnitelné jak horšími výslekdy na ZŠ, tak menšími aspiracemi

- graf X ukazuje, že i v rámci dětí, které mají stejné známky na vysvědřčení méně vzdělaní rodiče méně prioritizují maturitní obory

- ve výsledku celkem XX % rodičů bez maturity neposílá děti na maturitní obor, ačkoli mají na vysvědčení nejhůře trojky. Mezi více vzdělanými rodiči je to jen YY %.

a. Co je problém / chyba	Lidé s nižším vzděláním mají nižší vzdělávací aspirace. Rodiče bez maturity nevidí své dítě na maturitním oboru.
b. Kolik lidí ji dělá + jak se to liší podle vzdělání rodičů	57 % rodičů bez maturity nedává na první prioritu maturitní (vs 86-91 %) - graf X ukazuje, že i v rámci dětí, které mají stejné známky na vysvědřčení méně vzdělaní rodiče méně prioritizují maturitní obory - ve výsledku celkem XX % rodičů bez maturity neposílá děti na maturitní obor, ačkoli mají na vysvědčení nejhůře trojky. Mezi více vzdělanými rodiči je to jen YY %.
c. Jak to vstupuje do výběru škol	Rodiče se základním vzděláním nebo výučním listem nepreferují pro své děti maturitní obor. Děje se tak i u dětí, které mají dobré známky (nejhůře

	trojky). Důvody mohou být různé: obava z neúspěchu u JPZ, nedůvěra k přidané hodnotě maturitního vzdělání…

U rodičů s maturitou či vysokoškolským vzděláním volí maturitní obor jako první prioritu naprostá většina (86 až 91 %), zatímco u rodičů bez maturity je to 57 %. Tento rozdíl může částečně souviset s horšími studijními výsledky dětí nebo nižšími aspiracemi v méně vzdělaných rodinách. Data však ukazují, že rodiče bez maturity častěji prioritizují nematuritní obory i v případě, že jejich děti mají dobré známky (1 až 3 - dát do poznámek pod čarou). Zatímco u vzdělanějších rodičů směřuje většina těchto dětí na maturitní obory (90 až 94 %), u rodičů bez maturitního vzdělání je to pouze 68 %. **blog, vyberss Tab 4**

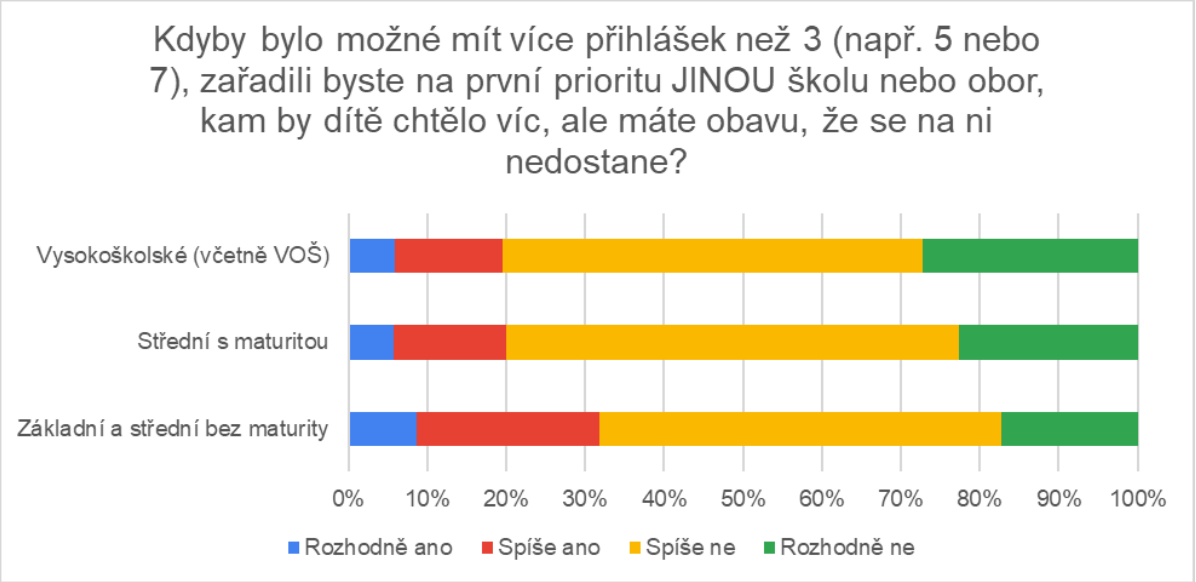
Na maturitní obory se z 1. priority hlásí také žáci z rodin s nižšími příjmy (které běžně odpovídají nízké úrovni vzdělání). 77 % nízkopříjmových domácností hlásí své děti z první priority na maturitní obor a u standardně zajištěných a vysokopříjmových je to 92-93 %. - **blog, vyberss Tab 6**

b) Každý čtvrtý rodič by dal na první volbu jinou školu, kdyby se počet přihlášek zvýšil

> Co by dělali kdyby měli víc přihlášek >> porovnání s: znalostí algoritmu, nabídkou škol, přípravou, aspirace rodičů, jak moc se o to zajímají) << co na ně nejvíc tlačí, že by si vybrali víc přihlášek, s čím jsou nespokojení nebo z čeho jsou nervozni. Jakub Špalek se podívá jak to vychází. **24 %!!!! (**podívat se i na skupiny rodičů, kteří by to chtěli ještě více - gympláci, zájemci o maturitní obory)

DANP: *NAVRH GRAFU:*

Kolik % by si vybralo jinou školu při více přihláškách. Závislost na vzdělání rodiče?

Jaké typy škol jsou první prioritě (všeobecné - případně rozlišit těžké / lehké, maturitní SOŠ, jiné) mezi lidmi, kteří si zvolili první školu podle své priority a těmi 24 %, ktežší strategizovali vynuceně.

a. Co je problém / chyba	Nízký počet přihlášek snižuje motivace volit si ty nejpreferovanější obory.
b. Kolik lidí ji dělá + jak se to liší podle vzdělání rodičů	Téměř u čtvrtiny rodičů (24 %) by se jejich první priorita změnila, kdyby měli možnost dát na přihlášku více priorit (např. 5 nebo 7). podle vzdělání rodičů: na první prioritu by dali jiný obor (ano, spíše ano) > **hlavní tabulky, volba, tab 13** • Základní a střední bez maturity - 31,8 % • Střední s maturitou - 20 % • Vysokoškolské (včetně VOŠ) - 19,6 %
c. Jak to vstupuje do výběru škol	Taktizuje se, aby v případě neúspěchu

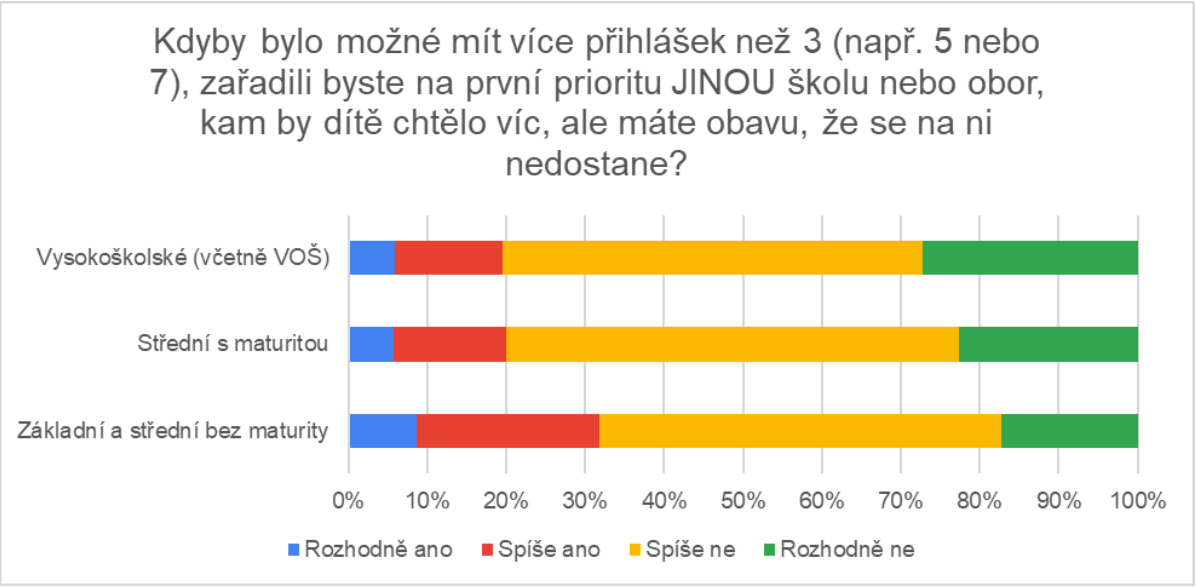
Nízký počet přihlášek a nízké kapacity žádaných oborů snižují motivaci žáků a rodičů hlásit se na obory, o které by měli reálně zájem. Důvodem mohou být obavy z nepřijetí nebo taktizování pro přijetí na jiný obor „na jistotu". Dřívější šetření PAQ potvrdilo, že třetina rodičů chce pro své dítě všeobecnou střední školu, ale na gymnázia se aktuálně hlásí jen 25 % žáků (v roce 2026 mělo gymnázium na první prioritě 19 % uchazečů, na třetí prioritě pouze 13,7 %).

V rámci přijímacího řízení je možné podat přihlášky až na tři střední školy. Tuto možnost využilo 86 % deváťáků. Zhruba čtvrtina rodičů (24 %) přitom uvádí, že při jejich řazení musela strategizovat a nedala na první prioritu školu, kam dítě chtělo nejvíce kvůli obavám z nepřijetí. Zároveň připouští, že pokud by bylo možné podat více přihlášek (např. pět nebo sedm), své rozhodnutí by přehodnotili a na první prioritu by zařadili jinou školu, u které se nyní obávají nižší šance na přijetí. To ukazuje, že současné nastavení systému přijímacího řízení může vést k opatrnějším volbám a potlačení skutečných preferencí ve prospěch "bezpečnější" volby.

Honza Z: ☝ tohle je sice jednoduché sdělení, ale udělal bych mu vizualizaci, protože se to bude používat na sítích

Přibližně třetina deváťáků (32 %), jejichž rodiče připouštějí, že by při větším počtu přihlášek změnili první prioritu, zvolila nematuritní obor (oproti 23 % v běžné populaci). Na první prioritě spíše preferují učební obory s výučním listem (27 % oproti 21 % v běžné populaci) na úkor maturitních oborů na odborných školách (34 % oproti 40 % v běžné populaci). U ostatních typů škol se jejich výběr výrazně nelišil od běžné populace.

Nízký počet přihlášek vadí podobnou měrou rodičům s VŠ a maturitou, a dokonce u rodičů se základním vzděláním nebo výučním listem by změna oboru na 1. prioritě při zvýšení počtu přihlášek byla častější (32 %). Rodiče s VŠ jsou oproti rodičům se základním vzděláním více přesvědčení, že by obor první volby neměnili. Rodiče s VŠ mají vyšší aspirace a za školou jejich první volby si zřejmě stojí častěji než rodiče se základním vzděláním, kteří mohou u první priority častěji taktizovat ohledně umístění maturitního oboru nebo žádaného učebního oboru (oborů SŠ je hodně, ale jen některé jsou populární).

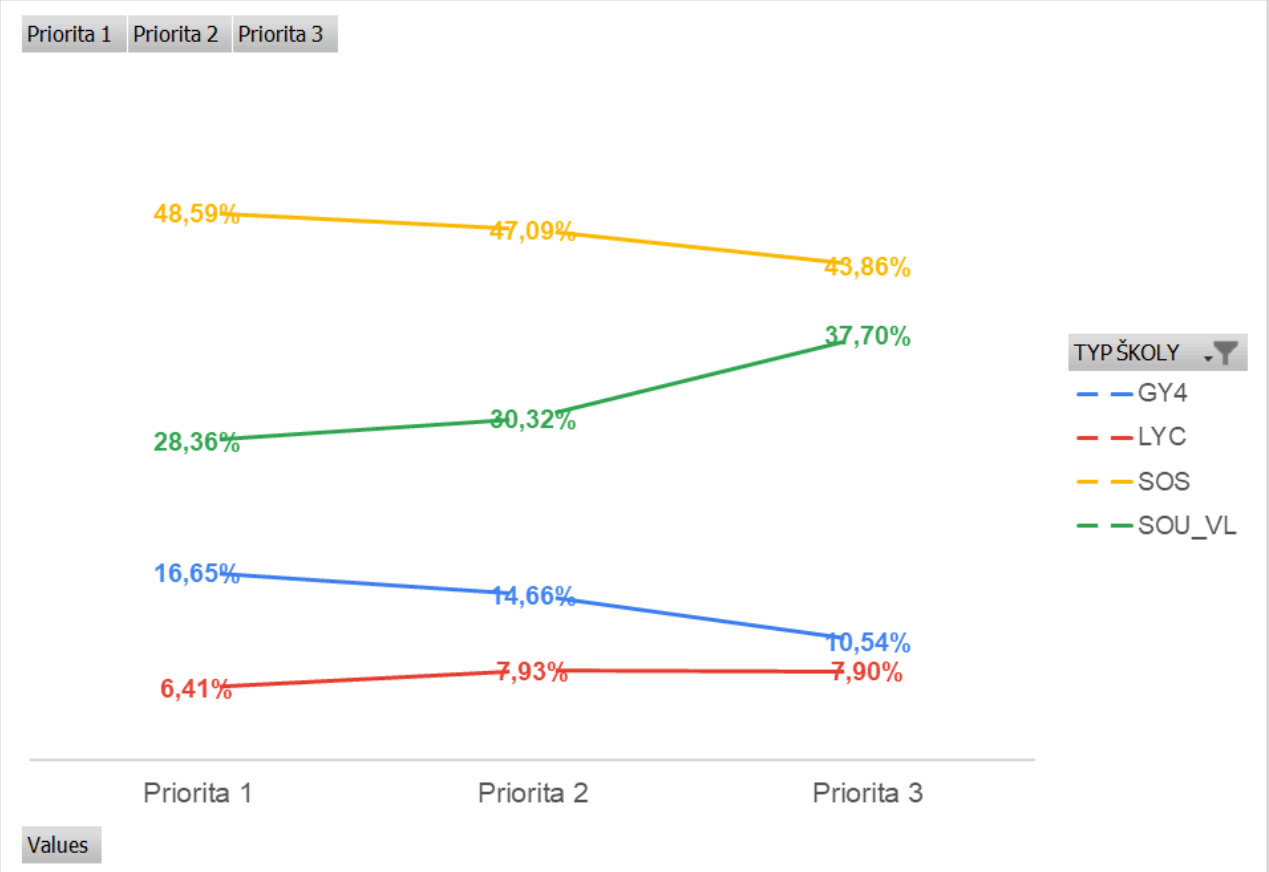

DANP: *Toto nechápu. Nechceme ze survey analyzovat rozdělení 1-3. priority. To víme z reálných přihlášek. Přidaná hodnota survey je se kouknout, jak se liší zařazení na 1. prioritu mezi lidmi, kteří na ní dali vysněnou školu a těmi 24 % co strategizují. Upravil bych takto - viz nárh grafu.*

ROZKLIKÁVACÍ BOX? 🔽🔽🔽

Nízký počet přihlášek se projevuje také v malé motivaci dávat si na třetí prioritu gymnázia a střední odborné školy. Rozdíl v zájmu mezi 1. a 3. prioritou je u gymnázií téměř 30 %. Naopak u učilišť zájem o třetí prioritu mírně stoupá.To znamená, že někteří žáci, kteří preferují maturitní obor, si jako třetí prioritu zvolí učiliště. V případě více přihlášek by mohli i na 3.-4. prioritu umisťovat preferované školy a jistotu mít až na páté prioritě. - **hlavni tabulky, skoly, tab4, 8, 12**

Graf: Podíly přihlášek podle priorit na nejžádanější typy škol: gymnázium, lyceum, SOŠ s maturitou, SOU s výučním listem

c) Principu přijímání žáků nerozumí ani část vysokoškoláků

II. **"porozumění algoritmu", -**

A. méně vzdělání a chudší rodiče to víc nechápou,
B. podívat se jestli a kde zakopli ti vzdělanější - jak jim šla třeba nejlehčí otázka nebo kolik toho měli správně.
C. Kolik % měli špatně ti co si věřili
D. Napsat tam, že cca 15 % lidí nevědělo, že si na konci nemůžou vybrat
E. Varianta do blogu: dát tam nejlehčí a nejtěžší otázku a ukázat jak v tom lidi chybovali a kolik lidí z nich chybovalo
F. **Hlavní vizualizace: doplnit**

DANP: NAVRH GRAFU: Stacked barcharchart se sumou 100 %
Počet chyb přes SES (vč, total).

Noví přijímací algoritmus bude fungovat třetím rokem. Rodiče i žáci mu zatím zcela nerozumí.

a. Co je problém / chyba	Rodiče nechápou princip přijímacího algoritmu, který rozhoduje, jestli budou jejich děti na školu přijaty. Dělají chyby ve znalostních otázkách. Mají zastaralé znalosti z minulého systému (vybrat si školu až po testu).
b. Kolik lidí ji dělá + jak se to liší podle vzdělání rodičů	Čtvrtina rodičů dotazovaná v lednu 2026 uvedla, že si o přijímacím algoritmu zatím nic nezjišťovala 67 % rodičů si myslí, že přijímacímu algoritmu rozumí a 33 % rodičů nerozumí (mají pochybnosti nebo nerozumí vůbec). Čtvrtina respondentů (27 %) odpověděla správně maximálně na jednu ze čtyř znalostních otázek **podle vzdělání:** • Pětina rodičů (19 %) s maturitou nebo VŠ neznalo odpověď skoro na žádnou znalostní

	otázku o algoritmu z celkových čtyř. • Nízká znalost algoritmu je častější u rodičů se základním vzděláním nebo výučním listem, ale evidentně dělá problém i vzdělanějším rodičům
c. Jak to vstupuje do výběru škol	Při neporozumění algoritmu hrozí špatné řazení škol na přihlášce. Řazení škol na přihlášce je pro algoritmus zásadní, protože automaticky přijme uchazeče na tu prioritu, na kterou splní podmínky pro přijetí. Zároveň při špatném řazení může uchazeč ztratit šanci ucházet se o všechny školy na přihlášce (není možné, abyste byli přijati na těžkou školu na třetí prioritě, pokud jste před ní měli lehké školy a ani na ty vám nestačily body).

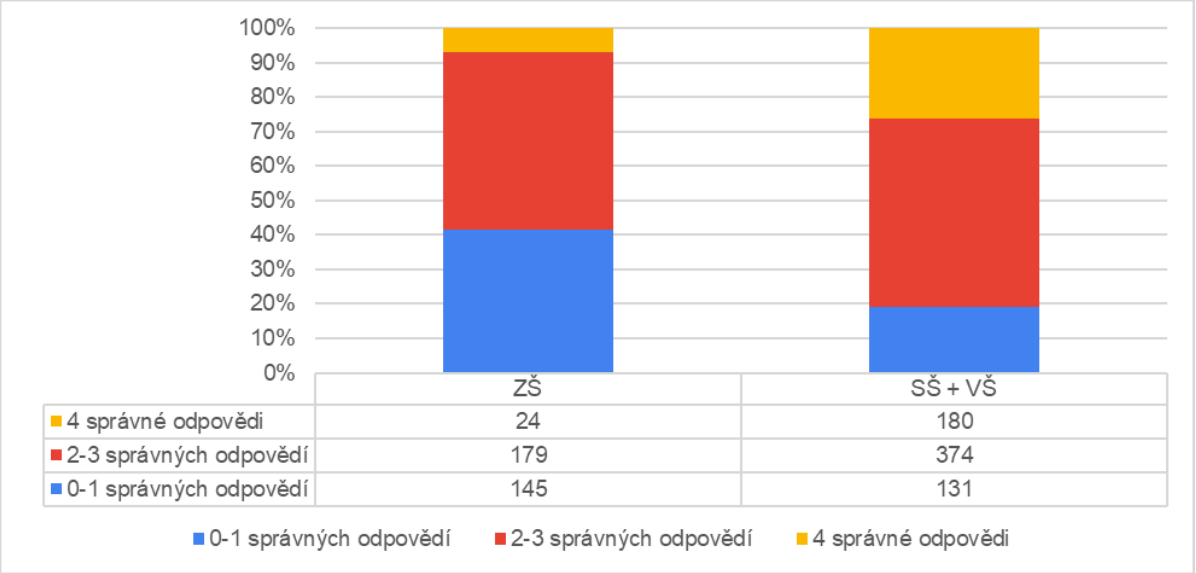
Řazení priorit je opravdu důležité, jak ukázala analýza, podle které čtvrtina uchazečů řadí své přihlášky neefektivně a hrozí, že nebudou přijati na svoji vysněnou školu nebo se přeceňují či podceňují.

Čtvrtina rodičů dotazovaná v lednu 2026 uvedla, že si o přijímacím algoritmu zatím nic nezjišťovala. Přihlášky se přitom podávaly jen o měsíc později a znalost algoritmu je nutným předpokladem pro efektivní seřazení priorit na přihlášce. **hlavní tabulky, algoritmus, tab 20**

Rodiče se často domnívají, že algoritmus dostatečně chápou: 67 % rodičů si myslí, že přijímacímu algoritmu rozumí a 33 % rodičů nerozumí (mají pochybnosti nebo nerozumí vůbec). **TAB 8 hlavní tabulky**

Jejich odpovědi na znalostní otázky o fungování ale ukazují, že jejich porozumění není stoprocentní. Čtvrtina respondentů (27 %) odpověděla správně maximálně na jednu ze čtyř znalostních otázek (znalostní otázky uvádíme v příloze). - **tabulky blog, algoritmus, tab 1**

Problém nemají jen rodiče bez maturity. Pětina rodičů (19 %) s maturitou nebo VŠ neznalo odpověď skoro na žádnou znalostní otázku o algoritmu z celkových čtyř. Nízká znalost algoritmu je častější u rodičů se základním vzděláním nebo výučním listem, ale evidentně dělá problém i vzdělanějším rodičům. - **hlavní tabulky, algoritmus, tab 9**

Pouze 66 % dětí se hlásí na maturitní obor na 1. prioritě, pokud rodiče nerozumí algoritmu (0-1 správných odpovědí na 4 znalostní otázky). Rodiče s lepší znalostí algoritmu (2 a více správných odpovědí) umisťují maturitní obory na první prioritu v 79-89 %. - **tabulky blog, prioritizace, tab 7**

DANP: *Naopak mi zde chybí souvislost toho, že nerozumí algoritmu s tím, jaké školy si vybírá!*

Neměl by tam být graf míra porozumění x správnost seřazení škol (pokud @benjamin.simsa@paqresearch.cz toto zvládne ze škol určit - jde to, jen otázka času). Nebo aspoň míra porozumění X všeobecná na 1. místě.

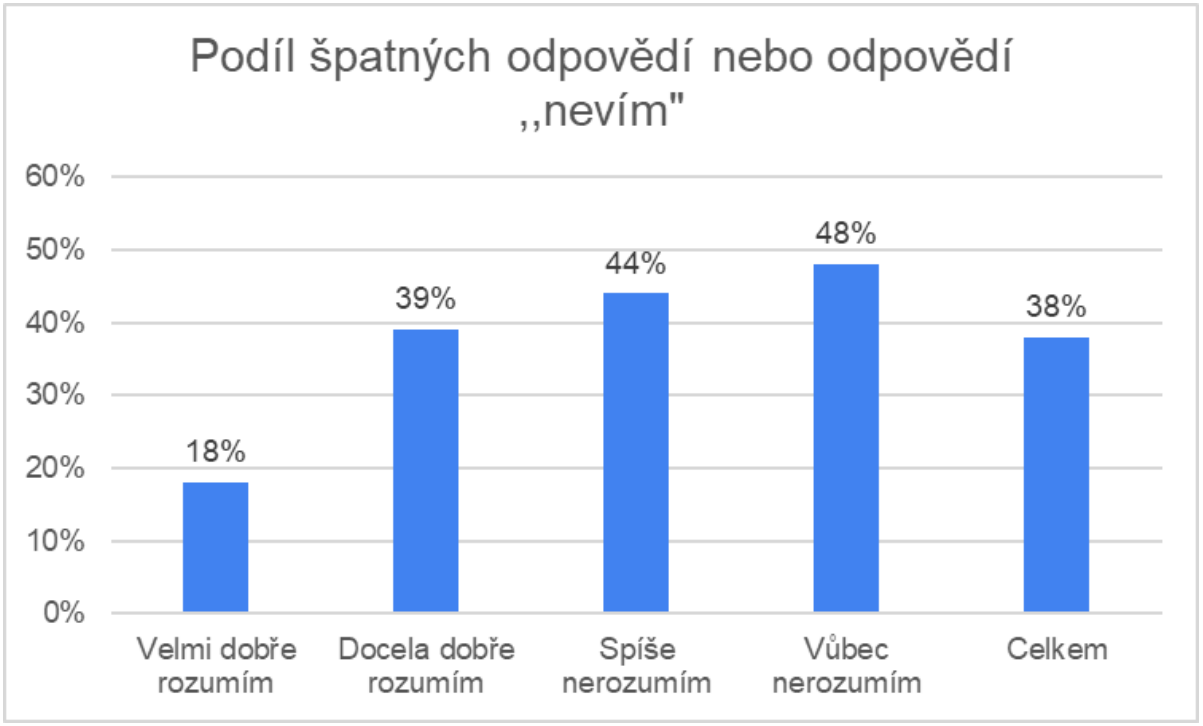
—----------Rozklikávací box —----------

Jedna z otázek se týkala ověření znalosti, že pokud jsou na první prioritě nízké nároky pro přijetí (přijetí na základě známek bez JPZ), tak je na ni uchazeč automaticky přijat.

Otázka:

Žák získal v jednotné přijímací zkoušce 45 bodů. ***Na obor jeho první priority (učební obor) mu pro přijetí stačily známky na vysvědčení****. Na obor jeho druhé priority (maturitní obor) bylo ten rok pro přijetí potřeba minimálně 40 bodů a na obor jeho třetí priority (jiný maturitní obor) 35 bodů. Na který obor byl podle Vás přijat?*

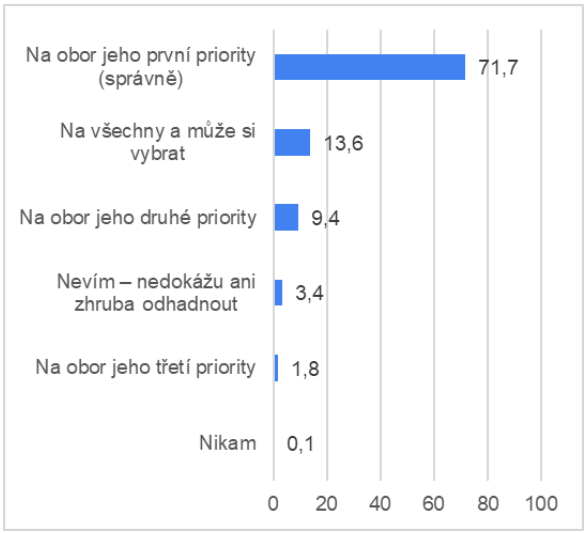
Na otázku odpovědělo chybně 18 % rodičů s přesvědčením, že algoritmu *velmi dobře rozumí* a *39 %* rodičů, kteří podle jejich tvrzení algoritmu *docela dobře rozumí.* - **TAB 13 hlavní tabulky+**

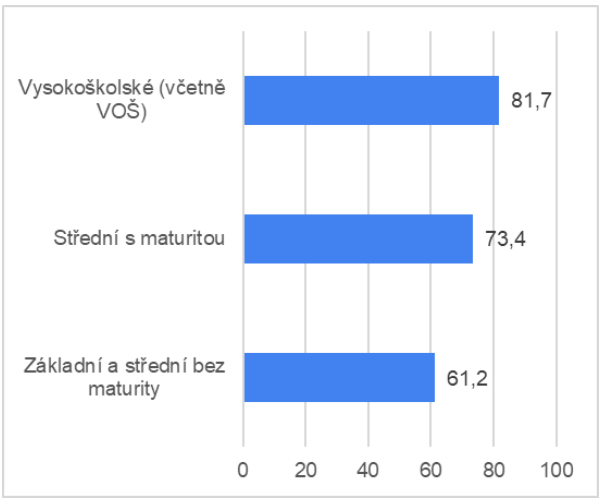

Ani maturitně a vysokoškolsky vzdělaní rodiče si nebyli stoprocentně jistí v principu, že pokud žák splní podmínky pro přijetí, je přijat na jeho nejvýše uvedenou prioritu. Ukazují to odpovědi na druhou znalostní otázku:

Žák získal v jednotné přijímací zkoušce 80 bodů. Na obor jeho první priority bylo ten rok pro přijetí potřeba minimálně 55 bodů, na obor jeho druhé priority 60 bodů a na obor jeho třetí priority 50 bodů. Na který obor byl podle Vás přijat?

Správně odpovědělo jen 72 % všech rodičů. U rodičů s maturitou šlo o 73 %, u vysokoškoláků o 80 %. **tabulky blog, prioritizace, tab 3**

Chybné odpovědi se netýkaly jen nepochopení, že pokud má žák na první prioritu dostatek bodů, tak je na ni (automaticky) přijat. Dvě otázky obsahovaly možnost odpovědi „*Uchazeč se dostane na všechny školy a může si vybrat*". Není to pravda. Uchazeč je přijat na školu své nejvyšší priority, na kterou má dostatek bodů pro přijetí. Uvedenou odpověď vybralo v jedné otázce 13,6 % (141/1035) respondentů a v druhé 16,5 % (171/1035) respondentů. V obou případech v nich přibližně čtvrtinu tvořili lidé s maturitním nebo vysokoškolským vzděláním **tabulky blog, prioritizace, tab 10+11**

—----------Rozklikávací box —----------

d) Rodiče nedokáží odhadnout výsledek svých dětí u zkoušky

III. "znalost percentilu", - moc nefunguje

1. Rodiče co se zajímají o výběr školy a mají vyšší náklady mají jistější odhad - stejně tak pokud se zapojili do přípravy (hlavně testy nanečisto?).
2. **Hlavní vizualizace: doplnit**

DANP: Návrhy grafu:

scatter plot minima a maxima odhadovaného s označením bodů / lidí, kteří mají více než 30 p.b. diferenciaci.

stacked 100 % barchart s kategorizovnaou mírou nejistoty odhadu percentilu x vzdělání rodiče.

- velká jistota (do 10. p.b. dif minama maxima)

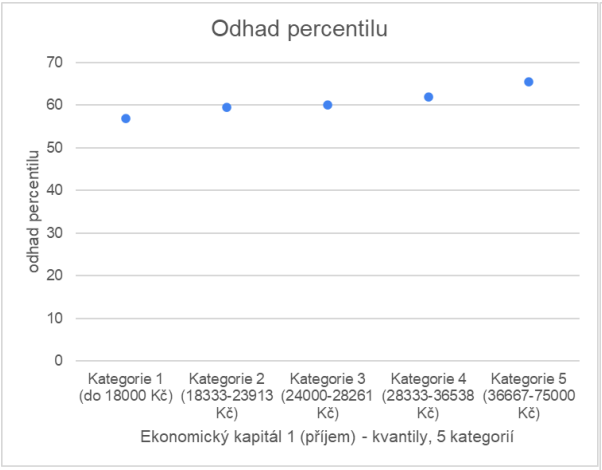
- omezená jistoa (10-20 p.b. diference)

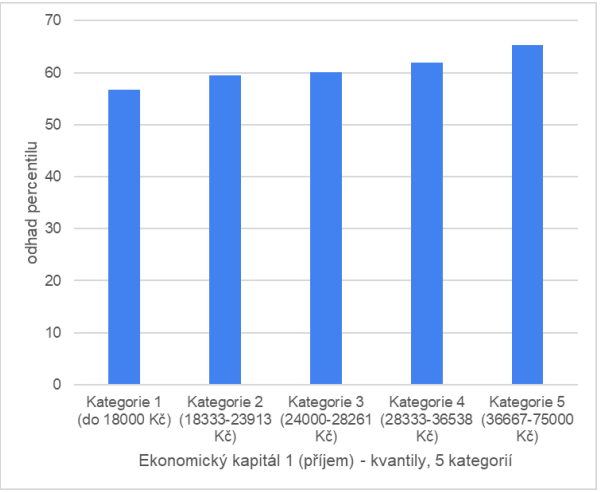
- velká nejistota (30 p.b. diference ci nevi)

a. Co je problém / chyba	Percentil je stěžejní pro odhad, jakou šanci má uchazeč pro přijetí na daný obor. Pro rodiče (uchazeče) je těžké percentil odhadnout
b. Kolik lidí ji dělá + jak se to liší podle vzdělání rodičů	Zhruba dvě třetiny (63 %) rodičů si byla jistá odhadem percentilu svého dítěte v JPZ. **podle vzdělání:** ● Nižší míra jistoty byla častější u rodičů bez

	maturity (58 %) a také u rodičů dětí, které se na první prioritě hlásí na nematuritní obor (57 %). • Naopak více jistí si byli rodiče dětí, kteří plánují dát na první prioritě přihlášku na gymnázium (74 %).
c. Jak to vstupuje do výběru škol	Nemít představu o percentilu neboli o výsledkovém pořadí mezi ostatními žáky, může uchazeče vést k podceňování nebo přeceňování. Například žáci s dobrými výsledky si nemusí věřit na gymnázium nebo žáci se slabšími výsledky si vyberou příliš ambiciózní obor. Plýtvá se potenciálem i šancemi na přijetí na vhodný obor.

Zhruba dvě třetiny (63 %) rodičů si byla jistá odhadem percentilu svého dítěte v JPZ. Nižší míra jistoty byla častější u rodičů bez maturity (58 %) a také u rodičů dětí, které se na první prioritě hlásí na nematuritní obor (57 %). Naopak více jistí si byli rodiče dětí, kteří plánují dát na první prioritě přihlášku na gymnázium (74 %).

e) Percentil je důležitý ukazatel pro rozhodování. Zohledňuje ho jen čtvrtina rodičů

"znalost obtížnosti školy,"

B. Všude jsou podobné odpovědi, ale u percentilu hodně lidí říká že to nezjišťovali nebo to nemělo vliv - co je to za lidi.
C. Stačí prosté sdělení, že percentil je před rodiči více skrytý než zbylé charakteristiky jako počet přijatých nebo počty bodů přijatých
D. **Hlavní vizualizace: doplnit**

a. Co je problém / chyba	Percentil je stěžejní pro odhad, jakou šanci má uchazeč pro přijetí na daný obor. Rodiče mu přikládají malou váhu při rozhodování. Může to být špatnou dostupností této informace (jen z placených srovnávacích testů nebo přepočtu bodů z testů z minulých let)
b. Kolik lidí ji dělá + jak se to liší podle vzdělání rodičů	Více než polovina rodičů informaci o percentilu pro přijetí ani nezjišťovala.
c. Jak to vstupuje do výběru škol	Někteří rodiče mají z placených přijímaček nanečisto percentil a to je zvýhodňuje. Absence percentilů v DiPSy dělá výběr škol obtížnější. Nemít představu o percentilu neboli o výsledkovém pořadí mezi ostatními žáky, může uchazeče vést k podceňování nebo přeceňování. Například žáci s dobrými výsledky si nemusí věřit na gymnázium nebo žáci se slabšími výsledky si vyberou příliš ambiciózní obor. Plýtvá se potenciálem i šancemi na přijetí na vhodný obor.

Informacemi o školách bylo v dotazníku myšleno:

- počet přijímaných žáků v letošním roce,
- počet přihlášených žáků v minulém roce,
- poměr počtu přihlášených a přijatých žáků v minulém roce,
- minimální počet bodů nutný pro přijetí v minulém roce,
- minimální percentil nutný pro přijetí v minulém roce.

Všechny výše uvedené parametry měly podobnou frekvenci odpovědí. Kolem 60 % rodičů si zjišťuje informace o počtech přijímaných, přihlášených a počtech bodů pro přijetí. Jedinou méně zjišťovánou informací (43 % rodičů) je minimální percentil pro přijetí. Ten je však pro informované rozhodnutí zásadní a potenciálně důležitější než ostatní data.

Proč vám percentil řekne více než poměr přijatých a přihlášených nebo počet bodů pro přijetí?

- Počty přijatých a přihlášených se na jednotlivých oborech meziročně mění. Ne vždy však velký výkyv v počtu přihlášených znamená podobnně výraznou změnu percentilu nutného pro přijetí. To platí zejména u škol o které je velký zájem a nedochází k situaci, že je méně přihlášených žáků než míst v oboru.
- Výrazná změna percentilu pro přijetí vám automaticky ukáže, že se u školy

těžko predikuje, jak těžké bude se na ni dostat.
- Testy JPZ bývají každý rok jinak těžké a žáci za ně dostávají odlišné počty bodů. Průměr bodů za rok 2024 byl 54,3 bodů (dohromady lze získat 50 bodů za češtinu a 50 za matematiku) a průměr získaných bodů v roce 2025 byl 47,5 bodů.

Tabulka ukazuje šest pražských veřejných gymnázií, o které byl v roce 2025 největší zájem vzhledem k počtu přihlášek. Čísla reprezentují rozdíl oproti roku 2024.

	přihlášky rozdíl	přijatí rozdíl	**Rozdíl průměrný percentil pro přijetí**	Rozdíl minimální body přijatí žáci
Gymnázium, Přípotoční 1337, Praha	-86	-31	-5,6	-3
Karlínské gymnázium, Pernerova 273, Praha	150	27	-2,7	1
Gymnázium, Arabská 682, Praha	-162	-26	8,9	-9
Akad.gymnázium a jazyk.šk. s právem SJZ, Štěpánská 614, Praha	-47	-2	3,8	-7
Gymnázium, Litoměřická 726, Praha	218	0	21,4	7
Gymnázium, Na Zatlance 1330, Praha	-199	0	-4,96	-11

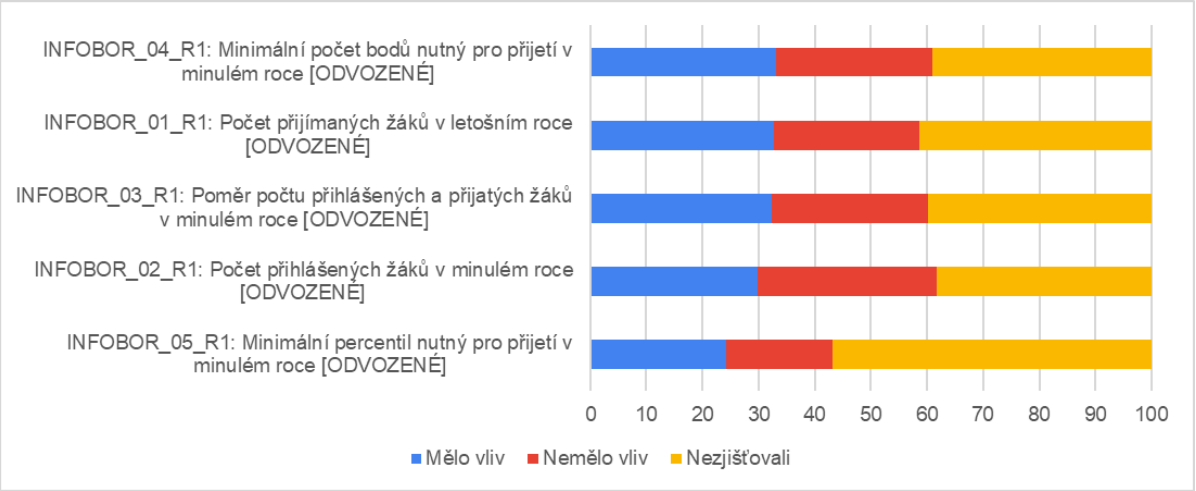
Např. Gymnázium Arabská mělo o 162 přihlášek méně než v roce 2024, přijalo o 26 žáků méně. Průměrný percentil přijatých žáků se změnil pouze o 1 p.b, ale počet bodů pro přijetí byl oproti roku 2024 o devět bodů vyšší. Přes strmý pokles přihlášených i přijatých žáků se průměrný percentil přijatých nezměnil narozdíl od minimálních bodů pro přijetí.

Informace o percentilu má ze všech faktorů nejnižší vliv na rozhodování o výběru oboru i řazení priorit. U výběru to může být pochopitelné, protože žáci se nerozhodují

jen podle šance na přijetí. Na pořadí priorit by však percentil měl mít vyšší vliv, protože je spolehlivějším ukazatelem šance na přijetí než například poměr počtu přihlášených a přijatých v minulých letech (viz. box výše). - **tabulky blog, informace, tab 4**

Více než polovina rodičů informaci o percentilu pro přijetí ani nezjišťovala. Pravděpodobně kvůli tomu, že se nejedná o snadno dostupný údaj, protože se málokdy uvádí ve výsledkových listinách a je třeba ho počítat na základě bodů z cvičných testů nebo jej získat díky placeným zkouškám nanečisto.

Graf: Všechny informace měli na rozhodování podobný vliv kromě percentilu. Může jít o nemožnost nebo o nedostatek informací pro odhadu percentilu

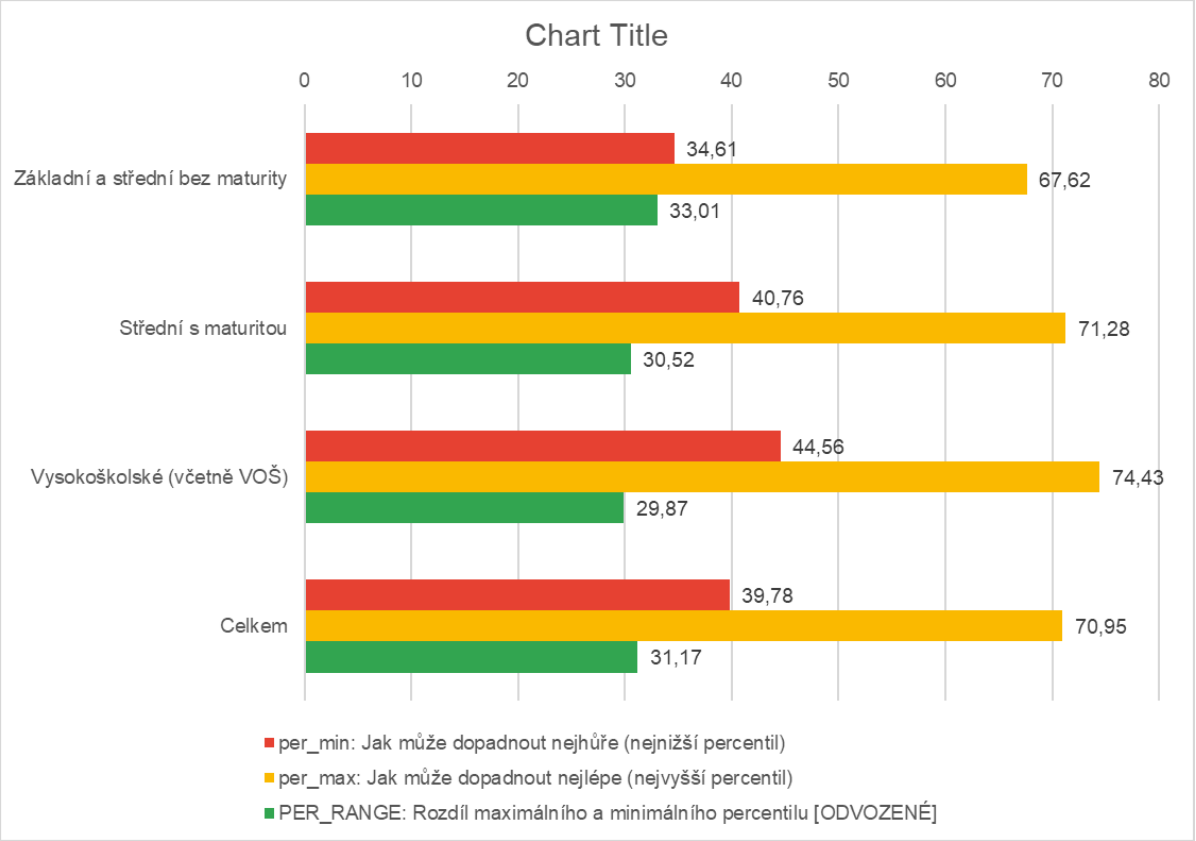

Ukázali jsme rodičům tuto tabulku

Příklady bodů a percentilů z roku 2024

Kolik bodů získal žák v přijímací zkoušce:	Jaký byl jeho percentil:
20	3
40	29
60	60
70	74
80	86
90	96

A všichni tvrdili, že budou mít vysoký rozdíl mezi maximálním a minimálním percentilem > >**rozepsat? použít?**. - **hlavní tabulky, schopnosti, tab 2**

doslov: Percentil říká jak těžké je se dostat a zbytek údajů je méně relevantní (body ještě ok)

možnost doplnit: jak se mění v Praze počty přihlášených, přoiijatých a nemění se percentil

f) Příprava na JPZ

a. Co je problém / chyba	Velká část rodičů využívají přípravu pro JPZ bez ohledu na příjmy. Žáky z nízkopříjmových rodin jsou ale méně využívány placené varianty, které nabízí větší rozsah podpory (vysvětlování principů, online konzultace, porovnání výsledků s ostatními žáky) než prosté zadání testů z minulých let na webu Cermatu.
b. Kolik lidí ji dělá + jak se to liší podle vzdělání rodičů	• 4 z 5 dětí nízkopříjmových rodičů absolvovali či absolvují minimálně jeden typ přípravy mimo ZŠ. Je vidět, že zmíněné děti trénují cvičné testy nebo studují výukové zdroje (weby, videa, aplikace) i mimo školu. • Placenou přípravu už využívá jen 59 % žáků z nízkopříjmových rodin oproti 71 %

	standardně zajištěných rodičů (tabulky blog, příprava, tab 21). • Medializovaným tématem bývají náklady na přípravu. 20 % všech rodičů uvedlo, že do přípravy na přijímačky investovali přes 5000 korun *(hlavni_tabulky/priprava/tab5)*. Čím vyšší je příjem domácnosti, tím vyšší investice do přípravy dětí na JPZ. **podle vzdělání** Doučování a přípravu v rodině využívá polovina žáků rodičů s maturitním a vysokoškolským vzděláním, ale pouze třetina s nižším vzděláním.
c. Jak to vstupuje do výběru škol	• Pokud si rodiče pouze se ZŠ vzděláním platí přípravu, dávají si častěji maturitní obor na první prioritu? • Pokud rodiče se ZŠ nebo klidně i SŠ maturitou investují do přípravy 2000 Kč, dávají si častěji maturitní obor na první prioritu

Příprava na JPZ je v současném systému důležitý aspekt, neboť se v ní žáci setkají nejen s konkrétními typy úloh, ale často také s doporučením, jak testy vyplňovat, na čem se nezaseknout, jak jsou typy úloh seřazené v testu apod.

Ze zjištění vyplývá, že ve využití přípravy na přijímací zkoušky není velký rozdíl mezi rodiči se základním vzděláním a nižšími přijímy (82,2 %) oproti využití přípravy vysokoškolsky vzdělanými rodiči (93,1 %). - **tabulky blog, priprava, tab 13**

Žáky z nízkopříjmových rodin jsou ale méně využívány placené varianty, které nabízí větší rozsah podpory (vysvětlování principů, online konzultace, porovnání výsledků s ostatními žáky) než prosté zadání testů z minulých let na webu Cermatu.

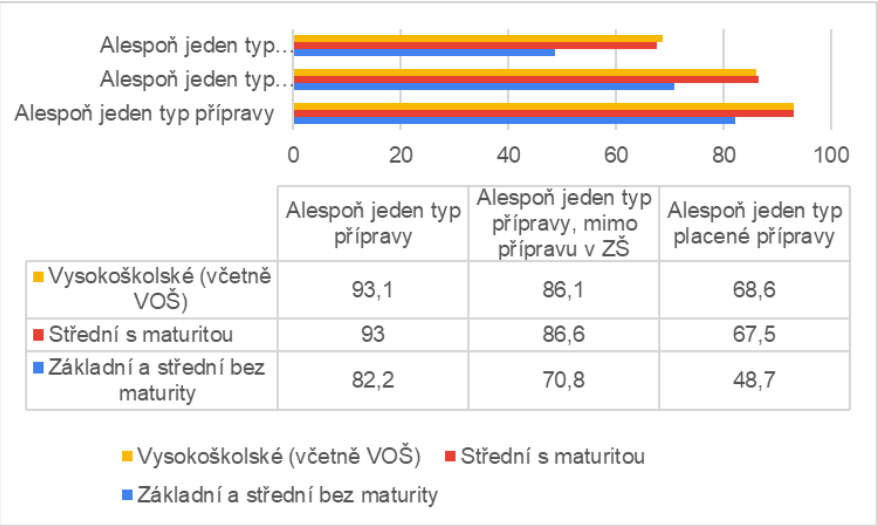
Typy využívané přípravy

Nejčastějším typem využité nebo využívané přípravy byla příprava od základní školy (70 % respondentů). Nelze však určit s jakou frekvencí se žáci s přípravou v ZŠ setkali. Může se jednat o jednu vyučovací hodinu i pravidelný kurz. - **tabulky blog, priprava, tab 1**

Kolem třetiny rodičů potvrdilo využívání dalších bezplatných služeb jako webové stránky, mobilní aplikace, výuková videa na sociálních sítích. Nejméně využívaným typem přípravy byly placené prezenční (24 %) a online kurzy (16 %). - **tabulky blog, priprava, tab 1**

Většina rodičů s nižšími příjmy využívá neplacenou přípravu, kurzy a doučování jsou jen pro dobře zajištěné

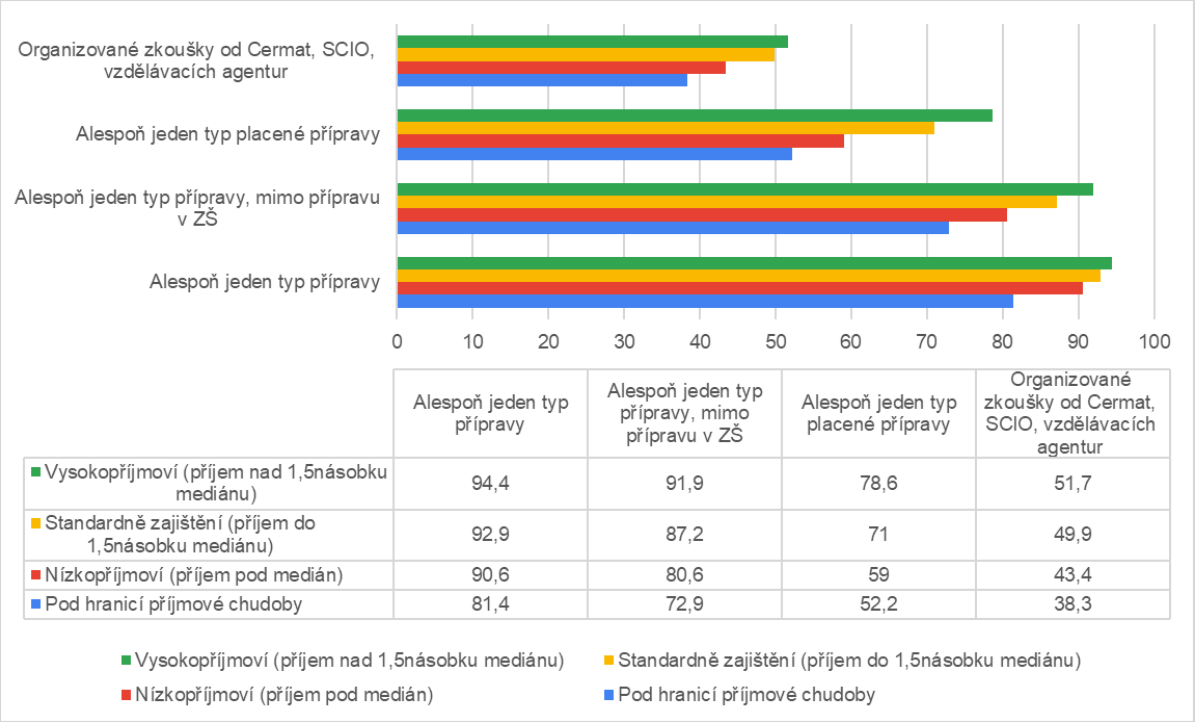
Devět z deseti dotázaných rodičů potvrdilo, že jejich děti využívají alespoň jeden druh přípravy. V hojné míře přípravu využívají i rodiče se základním vzděláním a středním vzděláním: alespoň jeden typ přípravy využívá 82 % těchto rodičů a 71 % využívá přípravu mimo školu. Placenou přípravu už rodiče s nižším vzděláním nevyužívají v takové míře jako rodiče s maturitou a VŠ.

	Alespoň jeden typ přípravy	Alespoň jeden typ přípravy, mimo přípravu v ZŠ	Alespoň jeden typ placené přípravy
Vysokoškolské (včetně VOŠ)	93,1	86,1	68,6
Střední s maturitou	93	86,6	67,5
Základní a střední bez maturity	82,2	70,8	48,7

Nerovnost v typech přípravy vzniká hlavně na základě příjmu rodičů. 4 z 5 dětí nízkopříjmových rodičů absolvovali či absolvují minimálně jeden typ přípravy mimo ZŠ. Je vidět, že zmíněné děti trénují cvičné testy nebo studují výukové zdroje (weby, videa, aplikace) i mimo školu.

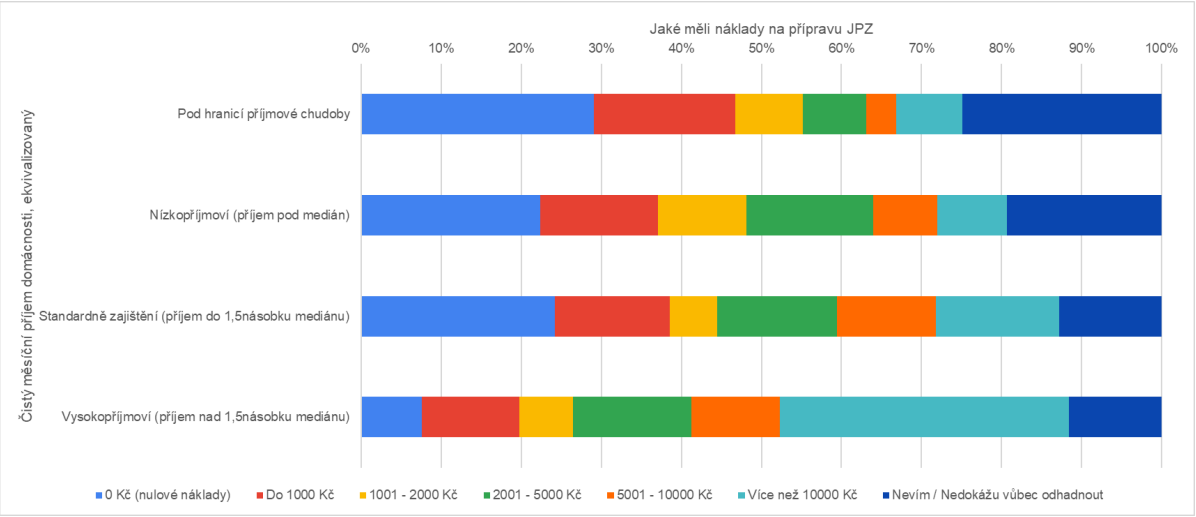
Placenou přípravu už využívá jen 59 % žáků z nízkopříjmových rodin oproti 71 % standardně zajištěných rodičů (**tabulky blog, příprava, tab 21)**. Doučování a přípravu v rodině využívá polovina žáků rodičů s maturitním a vysokoškolským vzděláním, ale pouze třetina s nižším vzděláním. (**tabulky blog, příprava, tab 9**. Dochází tak k nerovnosti, kdy vysokopříjmový rodiče, obvykle s vyšším vzděláním, mohou těžit z placené přípravy i z kvalitní domácí přípravy (doučování) díky jejich vzdělání a sociálním kontaktům, zatímco rodiče z druhé strany socioekonomického spektra nemají ani finance na placenou přípravu ani tolik kompetencí vzdělávat děti doma.

	Alespoň jeden typ přípravy	Alespoň jeden typ přípravy, mimo přípravu v ZŠ	Alespoň jeden typ placené přípravy	Organizované zkoušky od Cermat, SCIO, vzdělávacích agentur
Vysokopříjmoví (příjem nad 1,5násobku mediánu)	94,4	91,9	78,6	51,7
Standardně zajištění (příjem do 1,5násobku mediánu)	92,9	87,2	71	49,9
Nízkopříjmoví (příjem pod medián)	90,6	80,6	59	43,4
Pod hranicí příjmové chudoby	81,4	72,9	52,2	38,3

Pětina rodičů investuje do přípravy přes 5000 Kč

Medializovaným tématem bývají náklady na přípravu. 20 % všech rodičů uvedlo, že do přípravy na přijímačky investovali přes 5000 korun *(hlavni_tabulky/priprava/tab5)*. Čím vyšší je příjem domácnosti, tím vyšší investice do přípravy dětí na JPZ. Důvody nulových nákladů nebyly zjišťovány, ale je možné, že zatímco u nízkopříjmových domácností je příčinou nedostatek prostředků, tak u vysokopříjmových rodin se může jednat o využití vzdělání nebo sociálního kapitálu pro domácí přípravu (**tabulky blog, příprava, tab 24**).

Níže uvedená tabulka ukazuje, že ceny a typy přípravy jsou rozmanité a někteří rodiče se nespokojí s online kurzy nebo učebnicemi a investují do dražších variant s lektorem

nebo si platí termíny zkoušek nanečisto. Každá šestá domácnost (27 %) se standardními příjmy investuje do přípravy více než 10 tis. Kč. Každá třetí vysokopříjmová domácnost investuje do přípravy více než 10 tis. Kč.

Učebnice jsou nejlevnější cestou mezi 500-1250 Kč. Online kurzy stojí 2800-5600 Kč. Kurzy nebo doučování s lektory vyjdou i na 7000 Kč. Své předpoklady mohou žáci změřit ve zkouškách nanečisto, které jsou nabízeny za 800-1300 Kč za termín.

	Cena za ČJ+MAT	Popis
SCIO: Přijímačky nanečisto	1290 Kč za termín cvičného testu (995 Kč pokud se platí více termínu)	Simulace JPZ ve třídě. Výsledky obsahují body z testu i srovnání s žáky v celé ČR (percentil)
SCIO:	Pravidelná Porce přípravy: 5580 Kč Skupinový kurz s lektorem: 7000 Individuální doučování: 2100 Kč za 5 lekcí Videokurz: 1990 Kč	Plán přípravy na každý týden, konkrétní typy úloh z JPZ testů, online testy a úlohy s řešením, online pomoc s řešením
Cvičebnice ČJ + MAT	SCIO: 1250 Kč Etaktik: 460 Kč	
Amosovy kurzy	2990 Kč	výkladová videa, kvízy, cvičné testy a okamžitá zpětná vazba
Přijímačky nanečisto	Prezenční krátkodobý kurz: 5800 Kč Zkoušky nanečisto: 800 Kč za termín Distanční kurz: 5600 Kč Domácí kurz: 2800 Kč	Kurzy mají různý počet lekcí vlastní výukové materiály, drobné testy, domácí úkoly, výukové návody (videa)

Syntéza překážek pro přijetí na SŠ

nakonec udělat syntézu, že tedy existuje X chyb -

E. BUĎ graf distribuce a rozdíly mezi skupinami

F. NEBO Spíše udělat kapitolu s nějakým indexem, že určité skupiny podle SES dělají 1 z 5 chyb, některá 2 z 5 chyb.

Podmínky:

- Tab 1 / PRUCHODSS_02: **Průchod SŠ: ideální volba na 1. prioritě** [ODVOZENÉ
- Tab 2 / PRUCHODSS_03: **Průchod SŠ: rozumí algoritmu** (správně 2/4) [ODVOZENÉ]
-
- Tab 4 / PRUCHODSS_05: **Průchod SŠ: připravuje se na JPZ** [ODVOZENÉ]
- Tab 5 / PRUCHODSS_06: **Průchod SŠ: znalost bodů/percentilu pro vstup na SŠ** [ODVOZENÉ]

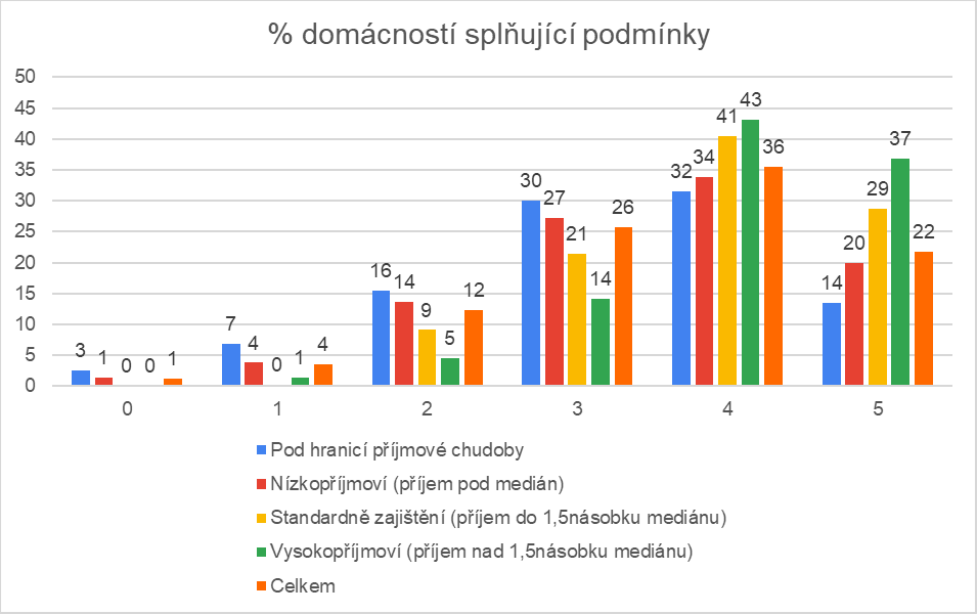
Dan poznámky:

- mne by v té poslední kapitole stačilo velmi stručně (v podstatě už většinu máte)
- popsali jsme těchto 5 chyb
- celkově je rodiče dělají takto často, jak se to liší dle vzdělání - stacked 100% barchart
- log regrese od @Ben, která predikuje 2+ chyb ze vzdělání, kapitálů, atd. Aby to nebylo přegrafované.

Tabulky blog, pruchodss, tab 20

Tab 20 / PRUCHODSS_SUM: Průchod SŠ: počet splněných podmínek [ODVOZENÉ]							
KONTINGENČNÍ TAB: Řádková procenta (v řádku skupina, ve sloupci % sloupcové charakteristiky v rámci skupiny), modře statisticky významně vyšší oproti zbytku, červeně nižší							
HINCOME_EQ_R1 : Čistý měsíční příjem domácnosti, ekvivalizovaný, čtyři kategorie [ODVOZENÉ]	0	1	2	3	4	5	Celkem
Pod hranicí příjmové chudoby	2,5	6,9	15,5	30	31,6	13,5	100

Nízkopříjmoví (příjem pod medián)	1,4	3,8	13,6	27,3	33,9	20	100
Standardně zajištění (příjem do 1,5násobku mediánu)	0	0,3	9,1	21,4	40,5	28,7	100
Vysokopříjmoví (příjem nad 1,5násobku mediánu)	0	1,4	4,6	14,1	43,1	36,8	100
Celkem	1,2	3,5	12,4	25,7	35,5	21,7	100

tabulky blog Tab 27 / PRUCHODSS_SUM: Průchod SŠ: počet splněných podmínek [ODVOZENÉ]

EKAP1_Q5 : Ekonomický kapitál 1 (příjem) - kvantily, 5 kategorií [ODVOZENÉ]	0	1	2	3	4	5

Kategorie 1 (do 18000 Kč)	2,5	6,9	15,5	30	31,6	13,5
Kategorie 2 (18333-23913 Kč)	0,5	4,4	14,4	28,4	31,1	21,2
Kategorie 3 (24000-28261 Kč)	2,5	2,8	12,1	29,7	35,6	17,3
Kategorie 4 (28333-36538 Kč)	0,6	1,8	11,9	21,4	41,2	23,1
Kategorie 5 (36667-75000 Kč)	0	0,5	6,4	16,6	40,6	35,9

Doporučení, abys se chyby už nestávaly

22) **Nejdříve psát testy, poté si podat přihlášku**

Nejdříve znát své výsledky z JPZ a podle nich podat přihlášku - to by pomohlo řešit nedostatky, že si žáci s nízkým sebevědomím nevěří na maturitní nebo oblíbené obory typu gymnázií. Docházelo by také méně k přeceňování či podceňování, kvůli kterému uchazeči plýtvají přihláškami.

Předřazení testů před přihlášky si představuje ministr školství Robert Plaga od jara 2028.

23) **Zvýšit počet priorit pro snížení taktizování a zvýšení ambic žáků**
    a) školní kola? co s nimi?

Zvýšení počtu priorit (voleb na přihlášce) omezí nejen taktizování, ale také obavy z toho dát si vysněnou školu na první, druhou nebo třetí prioritu.

Aktuální data ukazují, že u poslední (třetí) priority mají žáci nižší ambice hlásit se na žádané obory typu gymnázií. Při navýšením počtu přihlášek na 5 nebo 7 by se prostor pro ambiciózní volby škol zvýšil.

Počet přihlášek by se podle ministra Roberta Plagy měl změnit také od jara 2028 Plaga.

24) **Zvýšit informační dostupnost všech podstatných kritérií pro přijetí na jednotlivé obory SŠ (percentil, validátor přihlášky, ověření znalostí o fungování algoritmu klidně)**

Systém DiPSy by měl provést uchazeče výběrem školy. Ukázat, jak se v letech mění různá kritéria pro přijetí jako body, percentily, převis zájemců apod. Zároveň by měl ověřit, že si žák seřadil školy takovým způsobem, aby je zohlednil přijímací algoritmus (nestane se, pokud je například na první prioritě výrazně lehčí obor než zbylé dva obory).

Systém DiPSy by bylo vhodné propojit s aplikací pro vyplňování cvičných testů. Na základě výsledků cvičných testů by si žák zobrazil, na jaké školy by s výsledkem z testu byl přijat. Již nyní dochází k paradoxu, že jsou na webu ČŠI vzdelavanivdatech.cz dostupná data o přijatých žácích s minulých let, ale nepropojují se s testovou aplikací InspIS SETmobile, v které lze vyplňovat testy z minulých let a dostat vyhodnocení bodů.

25) **Vyrovnat obtížnost testů napříč roky**

Testy by měly být meziročně srovnatelné. Uchazeči o SŠ by se neměli setkávat se situací, že nemohou body z cvičného testu z roku 2025 srovnávat s body pro přijetí na školy z roku 2024 nebo 2023. Nesrovnatelnost testů zhoršuje uchazečům odhadnout svůj výsledek, na jehož základě by si vybrali střední školu podle šance na přijetí.

Toho lze docílit equatingem (srovnáváním) testů: v každém roce se do textu vloží kotvící úlohy (stejné nebo psychometricky ekvivalentní), na jejichž základě se hrubé body převádějí na škálované skóry pomocí modelů Item Response Theory.

26) **Zpřístupnit bezplatnou přípravu pro žáky na úrovni placených kurzů (úlohy, video návody, rady pro vyplňování testů, více termínů přijímaček nanečisto přímo ve školách)**

Všem žákům by se měla zajistit bezplatná příprava, která je připraví na obsah testů. Úroveň bezplatné přípravy by měla být na úrovni současných placených online kurzů, kde jsou k dispozici stovky úloh k procvičování, cvičné testy, plány přípravy, doporučení pro vyplňování testů a výuková videa. Dobrým základem může být aktivita ČT Edu.

Není samozřejmě realistické, aby každý žák měl svého lektora, ale ze současného nastavení netěží ani ekonomicky zajištění rodiče, kteří do přípravy investují vyšší tisíce korun ani nízkopříjmové rodiny, jež na přípravu nemají prostředky.

Třetina rodičů bez maturity by na první prioritu vybrala jinou školu, pokud by mohla podat více než tři přihlášky

Poznámka Zahrnutí jsou pouze respondenti, jejichž dítě se hlásilo alespoň na jedné prioritě na maturitní obor. Hodnoty v grafu jsou zaokrouhleny na celá procenta, součet v rámci každé skupiny proto může být 99 % nebo 101 %. Vzdělání rodičů je určeno podle rodiče, který vyplňoval dotazník.
Znění otázky Kdyby bylo možné mít více přihlášek než 3 (např. 5 nebo 7), zařadili byste na první prioritu JINOU školu nebo obor, kam by dítě chtělo víc, ale máte obavu, že se na ni nedostane? (celé znění otázky naleznete v dotazníku na str. 11)
Zdroj Rodiče žáků 9. tříd o výběru střední školy 2026, 860 respondentů

paq research

Strategizování na první prioritě je častější u méně vzdělaných rodin. Více než třetina (34 %) rodin bez maturity by při větším počtu přihlášek zařadila na první prioritu jinou školu, u rodin s maturitou nebo vysokou školou by to byla pětina (20 %). Vysokoškolsky vzdělaní rodiče mají vyšší aspirace a za svojí první prioritou si zřejmě stojí pevněji. Rodiny bez maturity naproti tomu častěji taktizují i v rámci maturitních oborů, kterých je sice v nabídce mnoho, populární jsou ale jen některé.

Vašek: Nemělo by být i na co by to změnili? Tu informaci máme, ne? Mi přišlo, že jedna z důležitých otázek bylo, jestli si nebudou dávat více maturitní obory? To bych tady čekal. Možná to je dál

EDU4_02n_zakladaci_schuzka

Termíny / schůzky

- - první draft
- - posíláme na peer review
- 10. 4. chceme publikovat

Role

Honza: Píše blog

Kuba: Počítá pokročilejší analýzy podle návrhů Dana

Ben: Je co nejvíc hands-off a konzultuje v případě potřeby výpočty Kuby

Nina:

Zapojení Dana: Dává komentář k hotovým verzím blogu (Honzík stojí na chodníku a přijede Dan...)

Struktura blogu

Vycházíme strukturou z: Každý třetí uchazeč o maturitní obory řadil přihlášky neefektivně. Informace o školách zůstávají těžko dostupné - chceme mít stejnou strukturu jen bez kapitoly kde každé řešení má jeden nadpis - doporučení a řešení narveme do jedné kapitoly.

Minimalistická verze do 10.4.

SHRNUTÍ

I. Co jsou hlavní problémy
   A. rodiče a žáci musí v přechodu na SŠ znát to a to a to. unikátní šetření ukazuje, že XX % dělá chybu aspoň v jedné věci a jen YY % projde vším
   B. výrazně hůře si vedou méně vzdělaní rodiče, s nízkým tím a tím kapitálem -> důsledky
   C. Souhrn chyb a jejich popis

II. současný stav poznání -

A. naše výzkumy o poptávce po školách, chyby v algoritmu apod. proč děláme survey a v čem to doplňuje

III. **Metodologie** Jakub Špalek technické věci o dotazování či detailech testování do boxíků.

IV. **KAPITOLY CHYBA Č.X-Y**

Vždy popisujeme chyby, jaké mají důsledky a jak se liší podle různých faktorů (typ rodičů),

V. **"výběr SŠ -** zda vůbec dávají maturitní", - maturitní, nematuritní - známe nějaké kritéria výběru **(**SES**,** nabídka škol, důvody proč si uchazeči ne/věří (příprava, odhadované percentily), > bacha aby všechno nebylo v grafech, využít data jen v textu a tabs dát do přílohy - Jakub Špalek podívat se na odpovědi ohledně volby školy a jak odpovídali jinde

v textu:

- méně vzdělaní volí méně maturitní obor
- nízkopříjmový hlásí také hodně na maturitní obory
- Rodiny nevyužívající placenou přípravu si volí maturitní obor v 1. prioritě jen z 58 %

1. **Hlavní vizualizace: doplnit**

VI. "prioritizace - kolik se bojí první preference apod."

A. Co by dělali kdyby měli víc přihlášek >> porovnání s: znalostí algoritmu, nabídkou škol, přípravou, aspirace rodičů, jak moc se o to zajímají) << co na ně nejvíc tlačí, že by si vybrali víc přihlášek, s čím jsou nespokojení nebo z čeho jsou nervozni. Jakub Špalek se podívá jak to vychází. **24 %!!!! (**podívat se i na skupiny rodičů, kteří by to chtěli ještě více - gympláci, zájemci o maturitní obory)

v textu:

- Téměř u čtvrtiny rodičů by se jejich první priorita změnila, kdyby měli možnost dát na přihlášku více priorit,
- Nízký počet přihlášek se projevuje také v malé motivaci dávat si na třetí prioritu gymnázia a střední odborné školy.
-

1. **Hlavní vizualizace: doplnit**

VII. "porozumění algoritmu", -

A. méně vzdělání a chudší rodiče to víc nechápou,
B. podívat se jestli a kde zakopli ti vzdělanější - jak jim šla třeba nejlehčí otázka nebo kolik toho měli správně.
C. Kolik % měli špatně ti co si věřili
D. Napsat tam, že cca 15 % lidí nevědělo, že si na konci nemůžou vybrat
E. Varianta do blogu: dát tam nejlehčí a nejtěžší otázku a ukázat jak v tom lidi chybovali a kolik lidí z nich chybovalo

v textu:

- Rodiče si sice věří, že algoritmu rozumí, ale odpovědi na znalostní otázky ukazují, že jejich porozumění není stoprocentní.
- Na uvedenou otázku neodpovědělo správně 18 % rodičů s přesvědčením, že algoritmu velmi dobře rozumí a 39 % rodičů, kteří podle jejich tvrzení algoritmu docela dobře rozumí.
- Problém nemají jen rodiče se základním vzděláním nebo výučním listem. 37 % rodičů s maturitou nebo VŠ neznalo odpověď skoro na žádnou znalostní otázku o algoritmu.
- Pouze 66 % dětí se hlásí na maturitní obor na 1. prioritě, pokud rodiče nerozumí algoritmu
-

F. **Hlavní vizualizace: doplnit**

VIII. "znalost percentilu", - moc nefunguje

1. Rodiče co se zajímají o výběr školy a mají vyšší náklady mají jistější odhad - stejně tak pokud se zapojili do přípravy (hlavně testy nanečisto?).

text:

- nic (všude rozdíly 30 bodů)

2. **Hlavní vizualizace: doplnit**

IX. "znalost obtížnosti školy,"

A. Všude jsou podobné odpovědi, ale u percentilu hodně lidí říká že to nezjišťovali nebo to nemělo vliv - co je to za lidi.
B. Stačí prosté sdělení, že percentil je před rodiči více skrytý než zbylé charakteristiky jako počet přijatých nebo počty bodů přijatých

text:

- Více než polovina rodičů informaci o percentilu pro přijetí ani nezjišťovali.
    C. **Hlavní vizualizace: doplnit**

X. "příprava na zkoušky", atd.

A. Hlavní sdělení - kdo kolik utratil (argument pro bezplatnou přípravu
B. 70 % mělo nějakou neplacenou podporu od ZŠ
C. Podívat se jak podle SES využívají placené kurzy.
D. Doučování v rodině nebo mezi kamarády - že méně vzdělaní nemají tolik sociálního kapitálu a využívají to méně

v textu:

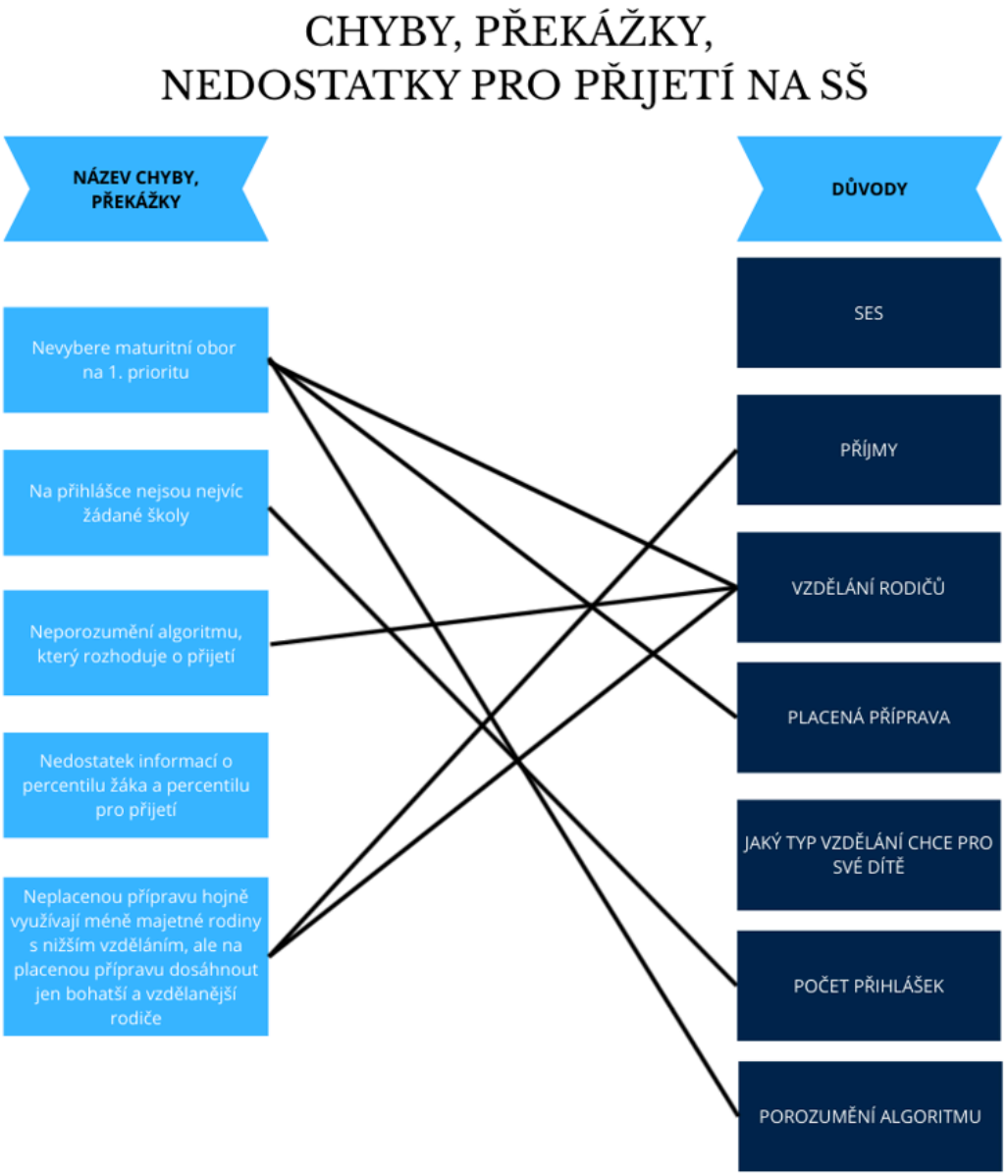
- rodiče dětí se základním vzděláním a nižšími příjmy využívají přípravu na přijímací zkoušky podobně jako rodiče s vyšším vzděláním a vyššími příjmy, akorát jsou jim méně dostupné placené varianty, které nabízí větší rozsah podpory
- Devět z deseti dotázaných rodičů potvrdili, že jejich děti využívají alespoň jeden druh přípravy.
- 4 z 5 dětí nízkopříjmových rodičů absolvovali či absolvují minimálně jeden typ přípravy mimo ZŠ. Je vidět, že zmíněné děti trénují cvičné testy nebo studují výukové zdroje
- Placenou přípravu už využívá jen 59 % nízkopříjmových rodičů, oproti 71 % standardně zajištěných rodičů
-

E. **Hlavní vizualizace: doplnit**

XI. **nakonec udělat syntézu, že tedy existuje X chyb** -

A. BUĎ graf distribuce a rozdíly mezi skupinami
B. NEBO Spíše udělat kapitolu s nějakým indexem, že určité skupiny podle SES dělají 1 z 5 chyb, některá 2 z 5 chyb.

XII. DOPORUČENÍ - JAK ŘEŠIT CHYBY

Placená příprava - porozumění algoritmu

Tab 24 / ZNALA_TOTAL_R1: Znalost algoritmu (3 kategorie) [ODVOZENÉ]

KONTINGENČNÍ TAB: Řádková procenta (v řádku skupina, ve sloupci % sloupcové charakteristiky v rámci skupiny), modře statisticky významně vyšší oproti zbytku, červeně nižší				
PRIPRAVA_R2 : Zda využili/využívají alespoň jeden typ přípravy, mimo přípravu přímo ve škole (položka 2) [ODVOZENÉ]	0-1 správných odpovědí	2-3 správných odpovědí	4 správné odpovědi	Celkem
Ano	24,3	54,5	21,2	100
Ne	37,2	49,2	13,6	100
Celkem	26,7	53,5	19,8	100

Tab 2 / UPLATNI_R1: S jakým vzděláním se mladý člověk dnes nejlépe uplatní na trhu práce [ODVOZENÉ]						
FREKVENČNÍ TAB: Relativní a absolutní četnosti						
	%	Kumulativní %	% platné	Kumulativní % platné	Počet	Kumulativní počet
Základní, střední bez maturity	15,7	15,7	15,7	15,7	163	163
Střední s maturitou	34	49,7	34	49,7	352	515
Vyšší odborné, vysokoškolské	50,3	100	50,3	100	520	1035

Celkem	100	100	100	100	1035	1035

Tab 3 / ASPIRUPLAT_R2: Zda se shoduje aspirace a uplatnění (2 kategorie) [ODVOZENÉ]						
FREKVENČNÍ TAB: Relativní a absolutní četnosti						
	%	Kumulativní %	% platné	Kumulativní % platné	Počet	Kumulativní počet
Shoda	**68,8**	68,8	68,8	68,8	713	713
Neshoda	**31,2**	100	31,2	100	322	1035
Celkem	100	100	100	100	1035	1035

>> Tady možnost zkoumat, co způsobuje neshodu. Jestli těch 31,2 % (n=332) mají problém s nabídkou středních škol, mají nízký SES...nevim

Jaký typ vzdělání chce pro své dítě - XXX

Tab 7 / chybi: Chybějící typy škol - CHYBÍ GYMPLY, LYCEA, SOŠ (asi jen konkrétní obory

VÍCEPOLOŽKOVÁ TAB: Procenta odpovědí u jednotlivých položek			
	Vybráno	Nevybráno	Celkem

chybi_c01: Čtyřleté gymnázium	16,9	83,1	100
chybi_c02: Lyceum	14,6	85,4	100
chybi_c03: Střední odborná škola (nejvíc chybisos_c01: Informatické obory (např. informační technologie) chybisos_c02: Strojírenství a strojírenská výroba (např. strojírenství, mechanik seřizovač, dopravní prostředky) chybisos_c03: Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika (např. elektrotechnika, telekomunikace) chybisos_c11: Právo, právní a veřejnosprávní činnost (např. bezpečnostně právní činnost, veřejnosprávní činnost) chybisos_c12: Pedagogika, učitelství a sociální péče (např. předškolní a mimoškolní pedagogika, sociální činnost)	44,5	55,5	100
chybi_c04: Střední odborné učiliště s výučním listem	19	81	100
chybi_c05: Střední odborné učiliště s maturitou	26,1	73,9	100
chybi_c06: Střední odborné učiliště BEZ výučního listu	1,4	98,6	100
chybi_c07: Praktická škola	3,9	96,1	100

chybi_c08: Vše v pořádku, nabídka dostačuje	19	81	100